aduerſitates habitaſ/nihilomin⁹ nűc aut
alias poterit ſpoliatio ſilr eſſe vtilis/pro/
pter maliciá eccl'iaſticoꝝ talib⁹ bonis ab/
utentiű/vt claudaꝛ via malignantiű.ſpi/
nis aduerſantiű ne cadát in ꝑcipitiű viti/
oꝛű. Iuxta qđ ait dñs. Sepiá viá tuá ſpi
nis. Nűc ad ꝓpoſitű ɔcluſiōis ɔſtat ꝙ
ɔtēplatiu⁹ vt ſic ꝓficit eccl'ie in bonis ſpi/
ritualib⁹.q̃ſi de ꝑ ſe ⁊ imediate. actiu⁹ aűt
in bonis tpalib⁹. Uñ moyſes plus ꝓfecit
in monte adoꝛádo dñ alij ꝑliarenꝛ.ꝗ̃ mul
titudo magna bellantiű. Sic de⁹ q̃ nő de
ſtruxiſſet penthapolim peccatricē ꝓpt de
cem iuſtos/ſi repti fuiſſent.pl⁹ mifereꝛ ec/
cleſie ⁊ eidē parcit ꝓpter oꝛōes paucoꝛuꝫ
ɔtēplatiuoꝝ ꝗ̃ facit ꝓpt' laboꝛes ⁊ diſcur/
ſus ⁊ turbatiōes multoꝝ actiuoꝝ. Iuxta
qđ dicebat Iero.de heremitis antiq̃s/eoſ
eſſe vitá mūdi.⁊ ipm ꝑ eos ne coꝛrueret ſta
B re. Hoc infert cōtra illos q̃ terrena tm̃/
modo cogitátes dicűt iuriſtas ⁊ practicos
terrena tractátes. ⁊ diuitijs vel edificijs l'
epulis aggregandis occupatos/vtilioꝛes
in eccl'ia ꝗ̃ ɔtēplatiuos bone vite ⁊ ſpűali
bus exercitijs intendētes/ꝗ̃s deliros vel
fantaſticos vel inutiles reputát. q2 aíalis
hő nő ꝑcipit ⁊c̃. Et allegát ꝙ ſpűalia abſ/
qꝫ tpalib⁹ diu ſtare nő pñt.qđ dictű abſqꝫ
dubio niſi ſane intelligaꝛ blaſphemű eſt.
Nunqꝫ enī eccl'ia fuit melioꝛ ꝗ̃ duꝫ vixit
in pauptate.qđ etiá Iero.poīt ī vita mal
chi.⁊ de Romano imperio dicunt hyſto/
rici ⁊ recitat Aug⁹.⁊c̃. Potius ⁊ veri⁹ di/
cereꝛ ecōtra/ꝙ tpalia ⁊ ꝑſertim in eccleſia
diu abſqꝫ ſpűalib⁹ eſſe nő pñt. Et certű eſt
ꝙ cű eis nő adeſſe nő pñt. Alioq̃n falleret
chriſt⁹ q̃ dixit. Primű q̃ri.re.dei.⁊ hec oīa
adij.vo.nő dixit ecōtra.primű q̃rite dita/
tionē ⁊ poſt hec regnű dei ⁊ iuſticia ei⁹ vo
bis adijcieꝛ:imo ſicut alias memini decla
raſſe nimiű ſtudiű in multiplicatōe bono
rű tpaliű ⁊ iuriſdictionű in eccl'ia nő gua
cauſa eſt ſue deſolatōis tam in ſpűalib⁹ ꝗ̃
tpalib⁹ ⁊ ħ manuducebaꝛ ꝑ ſilitudinē coꝛ
poꝛis myſtici eccl'ie total' ad coꝛp⁹ verum
hoīs. Ná intēdere nimis regimini ſenſua/
litatis.ſpꝛeta directiōe rōis/eſt vtrűqꝫ taꝫ
ſenſualitatē videlicꝫ ꝗ̃ rōem extinguere.
Hinc eſt ꝙ multi ꝓboꝝ ⁊ ɔtēplatiuoꝛű in
eccl'ia/parű curát ſi depaupeꝛ eccl'ia vl' cō
culcetur in tpalib⁹ iſtis vocatis bonis/vi
dentes tot vitia ⁊ abuſus ex his ꝓuenire ī
cōiuijs ſupfluis.in venationib⁹.in ſymo
nijs/⁊ pꝛedis/⁊ violentis. ꝓmotionib⁹ in
digniſſimoꝛű/in ambitiōib⁹ ꝑlaturaruꝫ ⁊
beneficioꝝ/in ſupbijs diſſolutiſſimis.⁊ vo
luptatib⁹ effeminatis.ceteriſqꝫ innumera
bilib⁹ ⁊ nefandis abuſionib⁹/in q̃bus ſe re
putant gerere vitá actiuá. dando onera g̃
uia ⁊c̃. Et hec oīa ceſſarēt/aut nő ita ſaltē
abundarēt/in pauptate modeſta. Ampli
us nő ita diuerterēt eccl'iaſtici etiá de prī/
monio chꝛiſti dotati ad traditiōes ⁊ adin
uentiones hoīm ꝓ diuitijs cumulandis/
ſpꝛeta lege chꝛiſti ſicut nűc facere cōſpici/
mus.foꝛnicatiōe quadá ſpűali ꝑniciosiſſi
ma. Et ad grandē tempeſtatē moderni tē
poꝛis ⁊ ſciſmatis.ɔſolandá poſſent appli
cari q̃ omitto.q2 facile eſt ex ꝑcedentib⁹ eli
cere. ¶ Septima ɔcluſio. Uita Io.bap.
poſt vitá chꝛiſti ⁊ mřis ei⁹ fuit angelica/⁊
inter viatoꝛes ſaltē q̃ ad aliq̃d ꝑfectiſſima
Pro cui⁹ declaratione aduertenduꝫ ꝙ vi
ta iohis pt cōpari ad vitá alioꝝ tripliciꝛ.
Uel q̃ ad ꝓphetiá vel q̃ ad auſteritatē vi/
ctus vel q̃ ad meritű interi⁹. Si cōpemuſ
ꝓphetiá iohiſ ad ꝓphetiaſ alioꝝ.q̃ ad hoc
iohes eſt ꝑfectioꝛ.q2 modo certioꝛi ⁊ clari
oꝛi demonſtrauit chꝛiſtű ꝓpter quē ꝓphe
te oēs illuſtrati ſunt ⁊ ſuas ɔtexuerűt ꝓ/
phetias. Et ħ foꝛſan innuere volebat ipa
veritas cű ait ꝙ inter natos ⁊c̃. Nec moue
at aliquē ꝙ iohes videbat certa expientia
chꝛiſtű:⁊ ob ħ nő ꝓphetabat de eo. De cer
tis enī ⁊ pñtib⁹ nő eſt ꝓphetia. Fateoꝛ enī
ꝙ aliq̃ in homīe illo videbat reſpectu q̃rű
nő erat ꝓphetia.ſed ſcia vl' expientia.vt ꝙ
hic eſſet vn⁹ homo ſic ambulans ⁊c̃. Sed
alia erant que nő videbanꝛ vt ꝙ' talis ho/
mo eſſet de⁹ ⁊ meſſias in lege pꝛomiſſus ⁊
agnus dei qui tolleret peccata mundi ⁊c̃.
Si dicaꝛ vlteri⁹ ꝙ Iohánes interrogat⁹
reſpondit ſe non eſſe ꝓphetam. Dicűt ali/
qui euꝫ hoc dixiſſe ex humilitate non ex
veritate.quaſi videlicet aliq̃ eſſet humili/
tas ſine veritate aut quaſi humilitas per
mendaciű acq̃ratur. Et ideo verius ⁊ ap/
tius diciꝛ ꝙ Iohes negans ſe ꝓphetá rñ/
dit ad intentionē querentiű iudeoꝛű.ſcie/
bant itaqꝫ iudei ſcriptű eſſe in lege coꝛum
Deuꝛ.xviij.dicēte dño. Pꝛophetam tibi
ſuſcitabo poſt me ⁊c̃.

Sequűtur pꝛopoſitiones eiuſdem de ſenſu lrali ſacre ſcripture. Et de cauſis errantium.

C Qui autẽ blaſphemauerit in ſpi
ritũſanctũ nõ habebit remiſſi/
onẽ in eternũ. Sʒ re⁹erit eter/
ni delicti. Mar. iij. Quedaʒ
ſunt in alijs lectõib⁹ ſup hac p̃ticula text⁹
marci tercio q̃ſita ⁊ expoſita. Expoſite ſũt
inter cetera ſpẽs peccati in ſpũmſctũʒ/q̃ a
doctorib⁹ cõiter aſſignant̃ eſſe ſex: ⁊ decla
rata eſt ratio. Inter illas ſᵒ ſpẽs peccati
qđ text⁹ nr̃ appellat eternũ delictũ: nume
rat̃ impugnatio veritat̃ agnite/nõ q̃ veri
tas ſub rõne q̃ veritas poſſit a quoq̃ im/
pugnari/plus q̃ neq̃t ipa bonitas in eẽ ta
li a quoq̃ odiri/neq̃ eni h̃ret ṽitas h̃ mõ
rõnem aliquã malicie vl̃ impugnabilita/
tis. Contigit nihilomin⁹ veritatẽ etiã co/
gnitã impugnari: ſub alia rõne/ vt rõe di/
centis q̃ habet̃ odio. vl̃ rõne effect⁹ ex veri
tate ↄſeq̃ntis/vt q₂ p̃ eam fit homi dãnuʒ
aliqđ t̃pale vl̃ inhonoratio. Sic iudei ve
ritatẽ de chriſto pri⁹ cognitã impugnaue
rũt poſtmodũ p̃pter odiũ eius vehemens
⁊ radicatã inuidiã. Et q₂ veritas p̃ eũ p̃di
cata culpabat auariciã eoꝝ atq̃ ſup̃biam
audiebãt inquit euangeliſtaꝝ vn⁹ hec oĩa
pharisei ⁊ deridebãt eũ q₂ auari erant. E/
rant ſil̃r arrogãtes ⁊ ſup̃bi. Et q̃m no/
ſtris prochdolor t̃pib⁹ videt̃ inualuiſſe ſpe/
cies hec eterni delicti q̃ ſcʒ eſt impugnatio
veritat̃ agnite/ne dũ in anglia: ne dum in
ſcocia: ne dũ in ſtudio p̃genſi ⁊ almania. ſʒ
etiã qđ dolet ⁊ pudʒ in francia. Propoſui
q̃daʒ adducere valentia ad impugnatio/
nẽ doctrinalẽ/⁊ ↄſeq̃nter ad eradicationẽ
iudicialẽ p̃cti hui⁹ tã enormis / qđ nõ ha/
bet remiſſionẽ in eternũ. Ampli⁹ q₂ ſe/
minatores hereſum taliuʒ ⁊ impug̃tores
veritatis quã agnoſcũt vl̃ agnoſcere debe
rent/cũ ſe catholicos profiteant̃ dicũt fun
dare dicta ſua in ſcriptura ſacra/⁊ ei⁹ ſen/
ſu vero lr̃ali/q̃ ſolã ſcripturã aſſerũt ſe vel
le inſequi ⁊ admittere: reiectis et p̃ nihilo
habit̃ q̃buſcũq̃ ↄſtitutionib⁹ alijs vl̃ ſcri
pturis decretorũ/vel decretaliũ: quas ap
pellant apocrifas et chriſto aduerſas.
D Conſiderandũ erit in primis: q̃s dicẽdus
ſit ſenſus lr̃alis ſcripture ſacre/⁊ q̃liter eſt
inueſtigãdus ⁊ tenẽdus. Conſiderãdũ
erit proinde mag̃ in p̃ticulari de ipis erro
rib⁹/noſtro t̃pe vel inuẽtis vel renouatis.
Et de cauſis ⁊ cautelis eorundẽ. Sint
igit̃ pro prima ↄſideratiõe nr̃a principali
p̃poſitiones q̃ ſequũtur. Propoſito p̃/
ma. Senſus lr̃alis ſacre ſcripture ſemper
eſt ver⁹. Patet: q₂ ex illo ſolo ſumi põt effi
cax argumentuʒ ſ̃m Aug⁹. ⁊ Hiero. ⁊ h̃ ñ
habẽt negare etiã aduerſarij cũ q̃b⁹ agen/
duʒ eſt. Oppoſitũ hui⁹ eſt nup̃ pariſi⁹ cõ/
demnatũ. Et reputata eſt expoſitio vl̃ al/
legatio diſtorta/q̃ inducit ad h̃ illud apl̃i.
Littera occidit ⁊c̃. Secũda. Senſus
lr̃alis ſacre ſcripture accipiẽdus eſt nõ ſ̃m
vim logice ſeu dyaletice. ſʒ poti⁹ iuxta lo/
cutiões in rhetoric̃ ſ̃monibus vſitatas. ⁊
iuxta tropos ⁊ figuratas locutiões quas
cõmunis vſus cõmittit/cũ ↄſideratõe cir
cũſtantiarũ lr̃e/ex p̃cedentib⁹ et poſterius
appoſitis. Habet eĩ ſcriptura ſacra ſicut
⁊ moralis ⁊ hiſtorialis ſciẽtia ſuã logicaʒ
p̃priam quã rhetoricã appellam⁹. Unde
Auguſtin⁹ ſup̃ hac re librũ p̃utilem ⁊ ele/
gantem cõpoſuit/quem intitulauit de do
ctrina chriſtiana/⁊ ĩ q̃ttuor volumĩa cõdi
ſtinxit. Enumerauit inter alia ſeptem re/
gulas ticoni quas appellat claues ad elu
cidationẽ ⁊ expoſitionẽ ſacre ſcripture ne
ceſſarias. De his ex̃ loq̃t̃ Ni. de lyra ĩ prin
cipio poſtille ſue ſup̃ bibliam. Tractauit
inſup̃ de hoc ſenſu lr̃ali mg̃r. H. de heuta
in vna queſtione prologi ſup̃ ſententias
Tercia. Senſus ſcripture lr̃alis iudi/
candus eſt prout eccl̃ia ſpiritusſancto in/
ſpirata ⁊ gubernata determiauit/ ⁊ nõ ad
cuiuſlibet arbitriũ vel interp̃tationẽ. Un
de Auguſtin⁹ cõtra epl̃am fundamenti.
Euangelio nõ crederem ⁊c̃. Nota q̃ reſo/
lutio finalis ſaltem declaratiua eſt ad ec/
cleſiam/⁊ ad conſiliũ eam rep̃ſentãs. q₂ q̃
euangeliũ marci ſit euangeliuʒ chriſti/pl⁹
q̃ euangeliũ ſancti thome vel nichodemi.
credimus ex traditione eccl̃ie. Uñ ⁊ apl̃s
Si quis aliud euãgeliſauerit/ etiã ange/
lus đ celo anathẽa ſit ⁊c̃. Quarta. Sen E
ſus lr̃alis ſcripture p̃ſertim in ſermonib⁹
moralibus vtitur plerũq̃ indefinita pro
vniuerſali/iuxta cõmunẽ modũ accipien
di. Utitur inſup̃ alijs locutionib⁹ figura
tis/prout modo dicebat̃/ propterea talis
indefinita locutio nõ excuſat ſemp̃ aſſerẽ/
tem a falſitate/ſuppoſito q̃ ſit in aliquo p̃
ticulari caſu verũ illud qđ indefinite poſi
tum eſt. Quinta. Senſus logicalis ve
rus in aſſertione theologica/ non excuſat
aſſerentem/quin talẽ aſſertionẽ debeat re/
uocare/ſi falſa ſit in ſenſu theologico litte
rali/aut ſi ſit ſcandaloſa / vel piarũ auriũ

offenſiua/aut aliter male ſonans/ hec ſeq̄/
tur ex ꝑdictiſ. ¶ Sexta. Senſus lr̃alis ſa
cre ſcripture fuit primo ꝑ chriſtū ⁊ apoſto
los reuelatꝰ/⁊ miraculis elucidatꝰ/deinđ
fuit ꝑ ſanguinē martyrū cōfirmatus/ poſt
modū ſacri doctores/ꝑ ratiōes ſuas dili/
gentes cōtra hereticos diffuſius elicuerūt
predictū ſenſum lr̃alem/ ⁊ ꝯcluſiōes ex il/
lo clarius vel ꝓbabiliꝰ ꝯſequētes/ poſtea
ſucceſſit determiatio ſacrorum cōciliorꝝ
vt qđ erat doctrinalit̃ diſcuſſum ꝑ docto/
res/fieret ꝑ eccleſiā ſententialit̃ diffinitiuꝫ.
Oppoſite ſunt tandē pene ꝑ iudices tam
eccl'iaſticos q̄ꝫ ſeculares/cōtra eos q̄ pro/
teruia temeritate nollent eccl'iaſtice deter/
minatiōi ſubiacere. Et hoc neceſſaria ꝓui
ſione factū eſt/ q̄m in ratiocinādo ⁊ alterā
do aduerſus veritatē nō eſt apud multos
finis. ¶ Septima. Senſus lr̃alis ſi ⁊ dū
expugnat̃ tꝑibus noſtris/in his que ſunt
iam apte ꝑ eccl'iam determiata ac recepta
nō oportet agere curioſis ratiocinatiōibꝫ
aduerſus impugnatores/ſed ſtatutis pu/
nitiōibus vti. patet ex vltima ꝑticula pro
poſitiōis p̄cedentis. ¶ Octaua. Senſus
lr̃alis ſacreſcripture ſi reꝑitur determiatꝰ
⁊ deciſus i decretꝭ ⁊ decretalibꝫ/ ⁊ codicibꝫ
ꝯciliorꝝ/iudicādus eſt ad theologiā ⁊ ſacrā
ſcripturā nō minus ꝑtinere q̄ꝫ ſimbolum
apl'orū. Propterea nō eſt ſpernēdus tan/
q̄ꝫ humana ſeu poſitiua ꝯſtitutiōe funda/
tus. Et in hoc errāt pene oīes heretici q̄
poſt cōpilatiōem decretorꝝ ⁊ decretalium
inualuerūt/vidētes eni ꝙ errores ſui ſuffi
cienter coarguūtur ꝑ ſentētias doctorum
⁊ ſummorū pontificū/⁊ cōciliorꝝ generali
um/dicūt oīes tales ſcripturas apocri/
fas eſſe/vel falſas niſi oſtendat̃/ ꝙ ſint ex/
preſſe in ſcriptura ſacra/⁊ ita ꝯſequēter ne
gant q̄tuor doctores/⁊ cōcilia/ putātes ꝙ
ex ſacra ſcriptura cōuinci nō poſſint. Ve
rū eſt ꝙ ex aduerſo quidā inueniunt̃ nolē/
tes vel neſciētes diſtinguere in ip̄is decre/
talibꝫ ⁊ decretis/ea q̄ ſunt de iure diuino
ꝓprie dicto/ab his q̄ ſunt de iure pure po
ſitiuo/vel de iure ꝓprie naturali. l' de mix
to iure ex pluribꝫ. Suꝑ qua re tam i lecti
onibꝫ q̄ꝫ in collatiōibus/ ꝓ cōmēdatiōe do
minorū iuriſtarū ſepe locutꝰ ſum/q̄ntum
mihi datū erat/⁊ vtile videbat̃. Siquidē
ignorātia huiꝰ rei turbatiōem in eccl'ia in
duxit plus q̄ꝫ dici poſſit. ¶ Nona. Sen/
ſus lr̃alis q̄ꝫuis ſit in multis preſertim in
his que ſunt neceſſaria ad ſalutē ſatis ex/
preſſus in libris ſacreſcripture/vel ex illis
euidēter ꝯſequat̃ apud eruditos in eiſdeꝫ
libris/nihilominꝰ expediuit tales ſenſus
ſub certis articulis cōpendioſe in publi/
cum tradere/queādmoduꝫ de ſimbolo a/
poſtolorꝝ ⁊ athanaſij factū fuiſſe cognoui
muſ. Exigit hoc maxie cōmunitas rudis
hominū/⁊ capitū ſeu iudiciorꝝ varietas/
prout deducit ſanctꝰ Thomas in princi/
pio ſūme cōtra gentiles ¶ Decima. Sen
ſus lr̃alis ſacreſcripture rationabiliter ex
plicatur apud ſtudia generalia/⁊ in certis
dioceſibus/ne dū ꝑ totaꝫ eccl'iam/ ſed per
dioceſanorū ſententiā cū cōſilio doctoruꝫ
theologicorū in eiſdē ſtudijs degentium.
Que ratio: q̄nta ſcꝫ effrenis quorūdam li
bertas in loquēdo ⁊ docendo/taliter cōpe
ſcatur/quoniā apud theologos debet eſſe
p̄ſcripta loquendi forma ſicut tradit Au/
guſtinus/liberis inquit v̄bis vtunt̃ philo
ſophi/⁊ in rebus ad intelligendū difficili/
bus offenſionē piarū auriū nō ꝑtimeſcūt/
nobis autē ad certā regulam loqui fas eſt.
Nota de ſtudio pariſieñ. ⁊ articulis eius.
Nota de anglia ⁊ ſcocia ⁊ praga. Nota de
godfrido de fontibꝫ/et de q̄ſtione quā tra/
ctat/⁊ qualiter argumēta ſua nō ꝯcludūt.
¶ Undecima. Senſus lr̃alis quorūdam
articulorū/vt preciſe declaratus ꝑ vnum
epiſcopum/etiam cum conſilio doctoruꝫ
ſi negetur eſſe ſcripture/non redditur ex h̄
preciſe ip̄e negans hereticus Sed penas
appoſitas talis incurrit ſi ſit dioceſanus/
⁊ ad reuocandum rationabiliter condem
natur. Probatur prima pars. quia poteſt
ad papam appellare ex cauſis rationabi/
libus in caſu. imo ⁊ a papa ad concilium
generale. Ratio eſt. quoniaꝫ nec papa nec
epiſcopus aliquis/eſt ſic confirmatus i fi
de de lege cōmūi q̄n poſſit errare. ¶ Duo
decima. Senſus litteral' ſacreſcriptu/
re/ſi negetur eſſe verus/⁊ impugnetur taꝫ
verbo q̄ꝫ facto. per illos preſertim qui ſub
ſunt prelatis ⁊ inquiſitoribus qui ſenſuꝫ
talem declarauerunt eſſe de ſacra ſcriptu/
ra. Conſurgit vt frequēter vehemens ſu/
ſpitio contra tales ꝙ ſint heretici/ſcilicet
ꝙ habent deprauationē i intellectu ꝑ erro
rem/⁊ in affectu ꝑ incorrigibilitatē vl' per
tinaciam. Ratio eſt primo: quia p̄ferunt
ſenſum ſuum iudicio prudentiorum ⁊ ſa
pientioruꝫ. Tranſgrediuntur etiam ter/

minos quos ponũt patres eorum. Altera
ratio eſt dum ea que determiata vel decla
rata ſunt ꝑ iudices et cõcilium fidei. ſunt
talia que debẽt explicite credi ꝑ illos ⁊ ab
illis q̄ cõtradicunt. Exempla ſunt mani/
feſta in articulis pariſius cõdemnatis. q̄/
rum plurimi ſunt de articulis fidei: q̄s q̄li
bet adultus ⁊ capax ratiõis cõuerſans in
ter chriſtianos/ tenetur explicite credere. ſi
cut ꝙ deus eſt trinꝰ ⁊ vnus. ꝙ reſurrectio
mortuorũ erit. ꝙ fornicatio eſt pctm̄ mor/
tale/ ꝙ mũdus fuit creatus ⁊ nõ ab eterno
Et ita de plurimis. Sic etiã temporibuſ
noſtris/ cõdemnate ſunt aſſertiões alique
quaꝝ oppoſitas q̄libet capax ratiõis ⁊ cõ
uerſans inter chriſtianos vt cõmũiter ex/
plicite credere ꝯſtringitur. ſicut ꝙ iuramẽ
tum licitũ eſt tenẽdum quãdo non vergit
in detrimẽtum ſalutis eterne/ ꝙ homicidi
um nõ eſt licitũ nec approbandũ quando
fit abſq̄ iudiciaria ⁊ legitima autoritate:
ꝙ rex nõ debet remunerare homicidia ⁊ ꝑ
iuria. ⁊ ita de ſimilibꝫ.

G Tranſeamus ꝯſequẽter ad dicẽ
dum aliqua de cauſis erroruꝫ/
⁊ cautelis errantiũ. Et dicamꝰ
ſũmatim ⁊ velut ab alto/ ꝙ om
niũ errantiũ primaria radix ⁊ principaliſ
origo fuit ⁊ eſt/ inordinata affectio vel vo/
luntatis deprauatio. Hoc vidit Auguſti
nus dicẽs approbare falſa pro veris non
eſt natura inſtituti homĩs: ſed pena dãna
ti. Declaramꝰ ꝑterea iſtud quod nũc dixi
mus ⁊ intendimus: ⁊ hoc narrãdo potiuſ
q̄ diſputando vel cõcluſiue loquendo.
Ecce in primis/ ꝙ error om̄is in luciferoꝛ
cõplicibus angelis/ ꝓuenit ex damnatiõe
volũtatis vel affectus ꝑ arrogantiã et ſu/
perbiam in ſeipis cõplacentiã ꝓut decla/
rat Auguſ. in ſuo de ciuitate: ⁊ doctores
cõmũiter in ſcd̃o ſen. Ecce ꝙ eua idcir/
co errauit: quia curioſe ꝯcupiuit fructum
pulcrũ viſu ⁊ ad veſcẽduꝫ ſuauẽ/ ita vt cõ
ſequẽter delapſa ſit in hũc errorem vt cre/
deret fieri ſicut deus ſciens bonũ ⁊ maluꝫ
⁊c. vt etiã reuocaret in dubiũ diuinaꝫ ſen
tentiã/ quã abſolute tenebatur credere: ne
forte inquit moriamur. Ecce adam q̄ ⁊
ſi nõ ſeductus ſit: ſicut mlĩer. prout dicit
apl's/ ſeductus tamẽ in hoc fuit ſ'm docto
res: ꝙ nolens cõtriſtare delicias ſuas. ſcꝫ
cõiugem credidit venialeꝫ quaſi pro nihi
lo eſſe illud qđ erat mortale. Sic habemꝰ
ꝙ ſupbia ⁊ quedã ſenſualis cõplacẽtia in/
ducũt errores. Conſideremus inuidiã
⁊ iram ipſius cain aduerſus abel/ ⁊ inueni
emus ꝙ ꝓpter eam cain cecidit in hũc er/
rorem/ ⁊ in alios multos/ ꝙ credidit pec/
catum ſuũ maius eſſe q̄ diuinã miſericor
diam. Sic poſt eum errauerũt ꝑlimi tam
ex iudeis q̄ ex vocatis chriſtianis/ q̄ dice/
bant nõ eſſe penitẽtiam vel ſalutem poſt
certũ numerũ: vel vices peccãdi. ſicut Au
guſti. ⁊ Nico. de lyra notãt/ ⁊ ſicut aliq̄ ex/
poſuerũt illud apoſtoli ad Hebreos. Im
poſſibile eſt eos q̄ ſemel lapſi ſunt ⁊c. Cõ/
ſideremus ꝑterea ſicut iam tactũ eſt/ ꝙ ꝓ/
pter inuidiã iudei prius habẽtes noticiã
de aduentu chriſti/ corruerunt in oppoſi/
tos errores de chriſto/ dicẽteſ ꝙ erat ſama
ritanus: demoniũ habens/ vorax ⁊ pota/
tor vini: ⁊ publicanorũ amicus. Similit'
poſterioribꝫ ⁊ etiã modernis tꝑibus. Qui
dam reputãtes ſe iuſtos: ⁊ cõſiderãtes vi/
tam prelatorũ ⁊ ſacerdotũ/ ſubiectam eſſe
multis viciis: ⁊ prauis moribus/ accepe/
runt viam ſuis erroribus. ſicut experien/
tia docuit mille modis. Et ad oſtenſio D
nem huiꝰ ⁊ cõfirmationẽ eorum que dixi
mus/ inferamꝰ hic verba ſformalia que a/
ctor ſumme de viciis et virtutibꝫ poſuit ĩ
tractatu de fide. Prima cauſa errorꝫ eſt
ignorantia capacitatis intellectus huma
ni/ quidam enĩ nõ attendẽtes limitatũ eſ/
ſe intellectũ humanũ/ credunt eum capa/
cem eſſe omniũ: ⁊ ideo credũt illud nõ eſſe
quod ab eo nõ capitur. Sicut ſi aliq̄s cre
deret circulum ſolis omnia continere. ipſe
crederet illa non eſſe que infra circulum il
lum non continentur. Similis error eſt ĩ
illis qui credunt non poſſe eſſe ſcientiã de
magnitutudine ſolis ⁊ lune: et ſtellarum.
quia ipſi non habent eam Secunda eſt
auerſio intellectus a credendis: et ab his
que poſſunt hominẽ inducere ad creden/
dum: ⁊ cõuerſio ad errores. Quidam enĩ
ſic amant errores ſuos: vt ꝯtraria eis nõ
velint cogitare vel audire. Prouer. xviii.
Non recipit ſtultus verba prudentie niſi
ea dixeris que verſantur in corde eiꝰ. Nõ
eſt datum homini videre poſt tergum ſu/
um/ nec videre intuitu: ſic nec intelligere
ea a quibus intellectus ſe auertit. Nolũt
audire qui ſunt in erroribus aliq̄d de mi/
raculis: nec ſacra eloquia: nec ratiões do/
ctorum: quibus poſſunt ad veram fidem

induci.ideo non eſt mirū ſi remanēt in er/
roribus ſuis. ¶ Tercia eſt rerū ſubtilitas
⁊ intellectus groſſicies/qui turbidum ha
bet viſum pilū qui ab alijs videt᷑ non vi/
det/ſed nō ideo cōtendere debꝫ eum/ibi n̄
eſſe/nō videt viſus humanus quicq̄d vi/
det acquilinus. ¶ Quarta eſt diſtantia a
credendis.quidam enī cōmorantur in ſen
ſibilibus/qui longe ſunt a credendis que
ſunt inuſibilia/nō appropinquātes ad il/
la nec ſtudio nec exercitatiōe.ideo non eſt
mirū ſi illa non vident/ipi ſenſum volunt
habere ducem ad credenda qui cecꝰ eſt q̄n
tum ad ea. Unde ſic diſputant de ſpūali/
bus/ſicut ceci de coloribus. Bern̄.ſuper
Can̄. Quomodo lux incaſſum circūfun/
dit oculos clauſos vel cecos/ſic animaliſ
homo nō percipit ea que ſunt ſpiritꝰ dei.
Auguſtinus. Deus lux eſt nō corporū ſed
mentiū.hanc lucem qui nō vidit/eſt qua/
ſi cecus in ſole. ¶ Quinta eſt negligentia
querendi dei adiutoriuꝫ ad ea credenda.
Fides nō eſt naturalis/imo eſt in electiōe
diuine bonitatis/⁊ donū gratuitum. Si
eſſet naturalis eadeꝫ eſſet apud oīes/nec
eſſet tanta diſſenſio de ipa quāta eſt/ ideo
a deo petenda eſt. Mar.ix. Credo domīe
adiuua incredulitatem meam. Ephe ſ.ij.
Gratia eſtis ſaluati ꝑ fidem/⁊ hoc non ex
vobis/dei enī donum eſt.⁊.i. Joh.v. De/
dit nobis ſenſum vt cognoſcamus deum
verū/ſicut ſol nō videtur niſi ex lumīe ſuo
ſic ſol intelligētie nō videtur niſi ex lumīe
ſuo/ſcꝫ ex luce gratie quā infundit. Sꝫ a/
liqui ſunt vt veſpertiliones ſolem non vi/
dentes de nocte quādo volant/quia tunc
ſol nō lucet ſuꝑ terram/de luce vero eū nō
vident/quia tunc dormiūt. Sic iſti ſoleꝫ
intelligētie ideo non vident/quia in nocte
ſunt cum ipe eis nō luceat/luceꝫ gratie in
fundendo/non propter hoc affirmare de/
bent eum nō eſſe. ¶ Sexta eſt obſtaculuꝫ
peccati/quidam enim immūdicia operuꝫ
ſuorū/q̄ſi obiectu manuum/lumē ſolis in
telligentie a ſe repellunt. Job.xxiiij. Ipſi
J rebelles fuerūt lumini. ¶ Septima eſt ſu
perbia que eſt velut inflatio faciei interio
rum. Auguſtinꝰ.vij.cōfeſ. Tumore meo
ſeꝑabar a te/⁊ nimis inflata facies claude
bat oculos meos. Bern̄.ſuper Can̄. Su
perbo oculo veritas nō videtur / ſincero
ptꝫ.⁊ ſuꝑ illud Hiere.xlix. Arrogātia tua
⁊ ſuꝑbia cordis tui decepit te.dic glo. Diſ

hereticus arrogans/q2 ſuꝑbia facit here
ticum/nō ignorātia. Auguſtinꝰ. Super
bia meretur illudi. Abac.ij. Quomō vi/
num potantem decipit/ſic erit ſuperbus.
Unde Gregorius de ſuꝑbis. Tanto in/
quit a dei luce longe ſunt/quanto apud ſe
humiles nō ſunt. ¶ Octaua eſt affectio ī
ordinata.intellectum trahens ad contra/
ria fidei.vt timor inordinatus/vel amor:
vel odiū. Affectio inordinata eſt velut lip
pitudo reſpectu oculi interiorꝭ. Auguſti/
nus. Si quis alteri digito ſolem oſtende
rit ⁊ videre nō potuerit culpet potiꝰ ocu/
li lippitudinē/q̄ꝫ digiti oſtenſionē. Hanc
lippitudinem purgari oportet. Auguſti/
nus. Purgādus eſt animus vt proſpice/
re illam lucē valeat. Timor multos re
traxit ne crederent in chriſtum. qui enim
credebant in chriſto deſpiciebant᷑ ab alijs
⁊ extra ſinagogam fiebant.ideo qui glori
am amabant/⁊ contemptum iſtum time/
bant/nolebant ad chriſtū conuerti. Jo.v.
Quomodo credere poteſtis qui gloriā ab
inuicem recipitis/⁊ gloriā que a ſolo deo
eſt nō queritis. Amor etiam diuitiaruꝫ/⁊
timor amittendi locum ⁊ gentem iudeos
impediuit ne in chriſtum crederēt. Amor
diuitiarum oculus eſt auarorū. Et amor
deliciarum eſt oculus voluptuoſorū. Za/
cha.v.dicitur de impietate. Hic eſt oculꝰ
eorū in vniuerſa terra. Prouerb.xxi. Lu
cerna impiorū peccatum. ideo auaro vi/
detur aliquid licitum quod alijs nō vide
tur.quia auaricia eſt lucerna ei/ ſm̄ eā enī
iudicat. Luxurioſo videt᷑ illa quā nimis
amat pulcra/cuꝫ ſit deformis/ quia amor
facit eum errare in iudicio illo. Odiū eti/
am intellectum multorum a fide auertit.
multi valdenſes odientes prelationē cle/
ricorum/dicunt deo obediendum eſſe/⁊ n̄
homini. Aliqui etiam ex eis dicunt ſolis
prelatis bonis eſſe obediendum. Dicunt
etiam ordinem non eſſe neceſſarium ad h̄
q2 aliquis liget vel ſoluat. Et q2 nō eſt ne/
ceſſe vt aliquis confiteatur peccata ſua
ſacerdoti. Et q2 relaxationes quas epiſ/
copi conſueuerunt facere non valent/nec
ſuffragia eccl'ie proſunt mortuis. Item
timentes errores ſuos per iuramenta pro
palari dicunt in nullo caſu eſſe iuranduꝫ.
Item timentes ſe occidi dicunt in null'o ca
ſu eſſe hominem occidendū. Sic tranſie/
runt heretici in affectum cordis ⁊c. Ca

les corrumpũt omnẽ ordinẽ hierarchicũ/ nedum in eccleſia/ſed etiã in ſeculari poli cia. Tales nihilominus proteſtantur ſe fi dem catholicam tenere/ꝛ cum euocantur querunt ſubterfugia ſophiſtica/ꝛ captio ſas rñſiones/ꝛ linguis et linguis loquũt. Tales infecerunt regnum anglie/ deſtru xerunt ſtudium pragenſe/ꝛ vſqꝫ ad ſcociã venerunt. Et prochdolor experimur/in hoc regnum qualiter multiplicati ſunt ſu per numerũ. qui ad ſediciones ꝛ rebellio nes contra omnẽ dominationẽ eriguntur ꝛ nolunt ꝙ infima ꝑ media reducantur in deum/ſed ꝯſtituunt ſe iudices ꝛ ſupmos.

Finis.

Incipit tractatus

magiſtri Johannis de Gerſon cõtra here ſim de cõmũicatione laicorum ſub vtraqꝫ ſpecie.

Oblaturus iuxta ſeniorum hui⁹ ſacri concilij Conſtantieñ. monitionem generalem/nõnulla que concernũt expugnationẽ hereſum ꝛ hereticorũ noſtri tempꝰ. nominatim ſecte nouiter exorte/ꝛ protin⁹ iudicialiter damnate/de neceſſitate cõmunicandi laicos ſub vtraqꝫ ſpecie. panis ſci licet ꝛ vini/ profero cum euangelica pau percula duo minuta/que dici poſſunt du plex ille denarius quem ſamaritanuſ pro tulit ꝛ dedit ſtabulario ꝓ cura vulnerati. vnus denarius decẽ regulas ſpeculatiuaſ alter decem praticas habet inſcriptas.

Prima. Scriptura ſacra eſt fidei regula. contra quã bene intellectam/ nõ eſt admit tenda auctoritas. ratio homĩs cuiuſcũqꝫ. nec aliqua cõſuetudo. nec conſtitutio. nec obſeruatio valet. ſi contra ſacramſcriptu ram militare cõuincatur. hec regula fun damentũ eſt cõmune nobis ꝛ hereticis qꝰ impugnare conamur. Propterea conce dimus ꝛ approbam⁹ omẽs vel auctorita tes vel rationes que hanc probant/ꝓ quã to nõ ad aliud probandum ꝑ eos ducunt vel induci quererẽtur. Quãobrẽ ſacraſcri ptura debet conſiderari/quaſi ſit vna pro poſitio copulatiua/cõnectens ſingulas ꝑ tes. ꝛ vnam cõfirmans per alteram/eluci dans ꝛ exponens. quoniã ſi propoſitio a liqua ſacreſcripture poſita aſſertiue ꝑ au ctorem ſuum/qui eſt ſpiritusſanctus/eſſet falſa. tota ſacreſcripture ſicut dicit Augu ſti. vacillaret auctoritas. quia ſimiĺ eſt ra tio aſſentiendi per fidem cuicunqꝫ propo ſitioni ſignate in ſacraſcriptura. ita vni ſi cut alteri. ſcilicet auctoritas diuine reuela tionis. que vtrobiqꝫ cõmunis eſt ratio cre dendi.

Secunda. Scriptura ſacra dũ conſideratur in aliqua ſui parte vĺ propo ſitione/non eſt tenenda in ſolis terminis illius propoſitionis/aut in illo ſenſu quẽ illa propoſitio ſic ꝑ ſe et nude conſiderata facit. Sed conferenda eſt ꝛ concordanda ꝑ comparationem ad alios ſacreſcripture paſſus. Patet hec regula ex precedenti/et ꝑ exempla manifeſta/qualia ſunt innume ra. Dixit itaqꝫ chriſtus Math. vlti. Qui crediderit ꝛ baptiſatus fuerit ſaluus erit. ſi quis voluerit in hac preciſa forma ĺ ſen tentia ſtare/non admiſſa quacunqꝫ colla tione ipſius cum alijs. ſicut inuentos ali quos eſſe tales notat Auguſti. de ciuita te dei. xxi. conſtat ꝙ errabit manifeſte/po nendo ꝙ ſola fides ſufficit ĩ baptiſmo ad ſalutem/ſine alijs virtutibus. ſicut trahe rent alij ex ſimili verbo chriſti Qui credit in me habet vitam eternam. Amplius ar guendo ad homĩes ſic. Inducerem⁹ illud chriſti Joh. vi. Ego ſum panis viuus/ꝗ de celo deſcendi. ſi quis manducauerit ex hoc pane viuet in eternum. Attamen ſm̃ iſtos nõ ſufficit manducatio ſolius paniſ id eſt ſumptio corporis. ſed requiritur bi bitio ſanguinis

Tercia. Sacraſcriptu ra poteſt ꝛ debet in ſuis partibus ꝛ parti alibus aſſertionibus/reuerenter ꝛ humili ter ꝛ diligenter expoſitionẽ recipere/ con cordando paſſum cum paſſu ꝛ vnum ꝑ al terum iudicando. Sequitur ex preceden tibus. Et quia ſic fit in omnibus alijs ſci entijs ꝛ doctrinis/in quibus intẽtio ꝛ ſen ſus vnius dicti trahitur ex alijs/ ex ꝗbus apparet intentio dicentis. quoniã ſm̃ Hi larium intelligentia dictorũ ex cauſis eſt aſſumẽda dicendi. Alioquin plura eſſent mendacia ꝛ contradictiones ĩ qualibꝫ ſci enciarum. ꝛ precipue in ſacra et diuina qꝫ eſſent veritates in omni modo loquẽdi cõ muni.

Quarta. Scripturaſacra in ex poſitione partium ſuarum requiſiuit ꝛ re quirit homines primo preditos ingenio

ſcđo exercitatos ſtudio. tercio hūiles ī iu
dicio. q̄rto īmūeſ ab affectato vicio. pꝫ q̄m̄
ex oppoſito alteri⁹ iſtoꝝ q̄ttuor/ſolꝫ facil/
lime falſus intellect⁹ ſcripture ſuboriri. vt
ſi ſit hō hebetꝭ ingenij/ſi iners ⁊ neglector
ſtudij. ſi ſupbi ⁊ arrogantꝭ iudicij. ſi deni/
ꝗ fuerit infect⁹ ⁊ depuat⁹ ex affectu alicu
ius vicij. q̄m̄ excecat tales malicia eorum.
Poſſent iſta ⁊ iſtoꝝ quodlibꝫ tā auctorita
tibꝫ q̄ꝫ exēplis ⁊ rōibꝫ multiplicit̄ declara
ri. q̄ qꝛ nota ſunt doctꝭ/⁊ alibi ſatis inueni
untur/breuitatꝭ amor linquit. ¶ Quinta
Scriptura ſacra in ſui p̄maria expoſitio
ne habuit hoīes eruditos nō ſolū huma/
na ratiocinatiōe vl' ſtudio/ſed diuīa reue/
latione ⁊ inſpiratiōe ſpūſſancti. Patet de
ap̄lis ⁊ alijs/de q̄bus loquit̄ lucas in acti
bus ap̄loꝝ. c. xiij. Et paulus plures enu/
merat diuiſiōes grāꝝ/inter q̄s interpreta
tio ſmonū/⁊ ſmo ſcientie/⁊ ſmo doctrīe.
Cōpandi igit̄ ſunt doctores in expoſitōe
ſacre ſcripture cū doctoribꝫ/⁊ illi q̄s cōſtat
hr̄e ꝯditiōes poſitas in p̄cedenti regula/p̄
ferendi ſunt nō hn̄tibꝫ. Silr̄ hn̄tes reuela
tionē. nō habentibꝫ eā. Et dona gratꝭ da/
ta poſſidētes nō poſſidētibꝫ ea. ceterꝭ pari
bus. Et proinde ꝯuincit̄ ac rep̄hendit̄ q̄/
rundā arrogātia modernoꝝ/vſurpantiū
ſibi illa de pſalmo. Sup oēs docētes me
intellexi. Et iteꝝ. Sup ſenes intellexi. Et
iterū. Sup inimicos meos prudētē me fe
ciſti. Sed vtinā aduerterent ſi vere ſint
eis cauſe q̄ iungunt̄. qꝛ teſtimonia tua exq̄
ſiui ⁊ lex tua meditatio mea eſt. ⁊ reliqua.
¶ Sexta. Scriptura ſacra nō ita recipi
enda eſt nude ⁊ inſolidū/ꝯtēptis alijs tra
ditionibꝫ hoīm q̄n debeat ad intelligētiā
verā ipſius hn̄dam/iuribꝫ hūanis ⁊ cano/
nibꝫ/⁊ decretis ⁊ gloſis ſctōꝝ doctoꝝ fre/
quēter ⁊ hūiliter vti. Pꝫ ex p̄cedentibus.
pꝫ etiā ex modo quē tenēt heretici q̄ſ nūc
impugnam⁹/q̄ doctores valde diligenter
allegant p ſuis aſſertionibus colorādis ⁊
corroborādis. Et tales/q̄ ſunt aliq̄n nulli
us auctoritatꝭ vl' ponderis. ſicut ſunt ali/
q̄ gloſatores decretoꝝ ⁊ decretaliū. et non
ſancti nec multū in theologicꝭ eruditi. Et
ſilr̄ aliq̄ q̄s de numero trahūt theologoꝝ:
vn̄ ſic arguit̄ aduerſus eos. Si doctoribꝫ
⁊ peritis in ſua arte credendum eſt/cur do
ctoribꝫ p nos allegatꝭ non vultis credere.
Quos allegatis bene intellecti ſunt p no
bis/⁊ alij qui abſq̄ꝫ vlla cōparatione pluref
ſunt/⁊ clariori ſmone dicētes noſtrā ſen
tentiā. Si vero nō talibꝫ in aliquo credē/
dum eſt. cur eos p vobis in ꝯfirmatiōe er/
roneoꝝ ſpirituū ⁊ ſenſuū veſtroꝝ tam cu/
rioſe ⁊ exq̄ſitiſſimo ſtudio queritis allega
re. vndecūq̄ꝫ colligētes ⁊ diſcerpentes q̄n/
tūlibet renitatur. ¶ Septima. Scriptu
ra ſacra recipit interp̄tatiōem ⁊ expoſitio
nē nedū in ſuis v̄bis originalibꝫ/ſed etiā
in ſuis expoſitionibꝫ. patet ex p̄cedentibꝫ.
vn̄ ſi allegat̄ Aug⁹. exempli grā/ꝙ dixerit
in vna gloſa ſua ſumēdum eſſe ſanguinē
chriſti in cōicatiōe laicoꝝ. ⁊ hoc de neceſſi
tate ſalutꝭ. Et alibi dicat vel obſeruet op/
poſitū/ſm intellectū q̄ prima facie collige
retur ex v̄bis/attendēdū eſt ex dictis alijſ
q̄liter eſt ꝯcordādus ſibi ipſi. Inuenit̄ enī
dixiſſe. Crede ⁊ mādacaſti: ⁊ ita dicere po
tuit. crede ⁊ bibiſti. ¶ Octaua. Scriptu/ M
ra ſacra dū p nouellos hoīes inducit̄/tan
q̄ꝫ credenda ſit ī ſuis nudis terminis/abſ
ꝗ alteri⁹ interp̄tis vel expoſitoris admiſ
ſione. exponit̄ grauibꝫ piculis ⁊ ſcandalis
niſi ſolerter puideat̄ ⁊ ꝯfeſtim occurratur
Patet ex p̄cedentibꝫ. Et qꝛ ad veritatē ta
les implicāt ſemetipos in dictis ſuis/put
deductū eſt in ſexta regula. Dū aliq̄n p ſe
inducūt doctores/⁊ inductos cōtra ſe nō
admittūt. Dum p̄terea vitare volūt gloſā
oēm/incidūt aptiſſime in multiplicē ꝯtra
dictiōem/⁊ vltra q̄ꝫ iudei litterales iudai/
ſant/qui recipiūt in antiq̄s traditiōibus
legis expoſitiōes ſuoꝝ doctoꝝ multas et
varias/vt rabi ſalomonis/⁊ rabi moyſi ⁊
aliorū. quēadmodū traditū habēt in lege.
Deut. xvij. ſub mortis intermīatiōe/ſacer
dotibꝫ leuitici generis eſſe credendū ⁊ obe
diendū. Ex hac p̄terea radice peſtifera or/
ti ſunt/⁊ q̄tidie creſcūt errores begardorū
⁊ paupeꝝ de lugduno/⁊ oīm ſimiliū. q̄rū
multi ſunt laici hn̄tes ī ſuo vulgari trāſla
tionē biblie/in grāde p̄iudiciū ⁊ ſcandalū
catholice veritatꝭ/q̄le ppoſitū eſt in refor/
matorio eē tollēdū ¶ Nona. Scriptura
ſacra in ſui receptiōe et expoſitiōe auten/
tica finalit̄ reſoluit̄ in auctoritatē. recepti
onē ⁊ approbationē vl'is eccl'ie. p̄ſertim p̄
mitiue/q̄ recepit eā ⁊ ei⁹ intellectū imme/
diate a chriſto. ⁊ reuelāte ſpūſancto in die
penthecoſtes. ⁊ alias pluries. Patet: qꝛ ꝙ
Matthe⁹ ſcripſerit veracit̄ euāgelium. et
Nichodem⁹ nō: ſolū habem⁹ ab auctori/
tate eccl'ie. Iuxta illud Aug⁹. Euāgelio

nõ crederem/niſi me auctoritas eccľie cõ/
puliſſet. Hec enĩ eſt ineffabilis reglã a ſpũ
ſancto directa/q̃ in his q̃ fidei ſunt nec fal
lere põt/nec falli. Probatiões omitto. Et
qꝛ hoc eſt primũ ⁊ principiuꝫ in fide tenẽ/
dũ.quo nõ credito/nõ ſupeſt arguere ꝯtra
ſic negãtem; ſicut nec cõtra negãtem ꝓma
principia in moralibꝰ/⁊ ſpeculabilibꝰ ar/
guendũ eſſe tradit Ariſto. Addit̃ ꝯſecuti/
ue ꝙ ſacra ſcriptura ĩ expoſitiõe habꝫ ⁊ ha
bere debꝫ in reuerẽtia ⁊ auctoritate maio
ri/ꝯſuetudiem vľis eccľie/circa ea q̃ fidei
ſacramẽta reſpiciũt/⁊ diſpenſationẽ ipoꝝ:
qꝫ auctoritateꝫ doctoris vniꝰ ꝑticularis.
etiã ſancti. Et ſic tradit ſctũs Tho. in il/
la queſtiõe. qua q̃rit. vtrũ pueri infideliũ
ſint inuitis parẽtibꝰ baptiſandi/ in ratiõe
ad oppoſitũ. Vñ valde mirandũ videtur
apud aliq̃s ꝯſideratiuos/ dũ videt ꝙ ſtati
vt doctor aliq̃s cõpoſuit vnã lecturã/vel
vnã cõpoſitionẽ/aut gloſam ſup decreta/
libus aut decret̃ redegit in ſcriptis. habet̃
illa gloſa ſeu lectura in reuerẽtia tali/ ꝙ al
legatur autẽtice in ſcolis et iudicijs. Qui
doctor ſi viueret/nõ eſſet cõꝑandus mille
⁊ mille q̃ iam ſunt ĩ vita. Et tñ ſi tota vna
vniuerſitas. exempli grã. q̃ habꝫ doctores
in oĩ̃ facultate peritiſſimos / declararet
aut determiaret vnã expoſitõꝫ/ circa vnũ
paſſum ſcripture ſacre/vľ decretoruꝫ/aut
decretaliũ/vix reputabit̃ aut recipiet̃ hu/
iuſmõi teſtificatio. q̃ſi videlicet ſcriptura
mortui ſit maior̃ auctoritat̃ qꝫ viui. Et
ſi opponat̃ ꝙ in viuis ꝑuertit̃ iudiciũ pro
pter ꝑuerſionẽ affectꝰ: cur nõ ſiľr pt dubi/
tari/ꝙ in mortuis regnauerint dũ viuerẽt
hmõi paſſiões iudicij ſubuerſiue.   De/
cima. Scriptura ſacra patit̃ in ſuis lecto
ribꝰ/ꝑmittente deo/ꝙ errent ⁊ ꝑterue agãt
q̃tinꝰ q̃ ꝓbati ſunt fiant maĩfeſti. ſicut dic̃
aplꝰs: Et vt ſtudia doctoꝝ multiplicit̃ ex/
citentur. put notat Augꝰ: ⁊ vt ꝑticulares
veritates q̃tidiano exercitio inueniantur
⁊ eliciant̃. Iuxta illud. Pertrãſibunt plu
rimi ⁊ mľtiplex erit ſciẽtia: Et illud. De/
claratio ſmonũ tuoꝝ illũinat: cũ ſimilibꝰ
mult̃. Nihilominꝰ dũ ſacra ſcriptura pa
tit̃ in ſuis lectoribꝰ aut allegatoribꝰ ꝑuer/
ſum ⁊ ꝑteruũ intellectũ/aduerſus illa que
maĩfeſte ſunt ĩ eadẽ ſcriptura tradita/et q̃
declarata ſunt ꝑ eccľiam vľem/⁊ ita rece/
pta ꝑ fideliũ obſeruationẽ/dꝫ hr̃e defenſi
onẽ ſuã/mag̃ iudiciali ſeueritate/⁊ execu/
tione punit[illegible]iua/qꝫ ratiocinatiõe curioſa
ꝑ ſcripturas aut ṽba. Patet ex ꝑcedẽtibꝰ.
Verificat̃ enĩ in talibꝰ ꝙ ſtultꝰ ṽbis ñ eru
diet̃: qd̃ ⁊ experiẽtia q̃tidiana manifeſtat.
Illa q̃ppe tales negant/ꝑ q̃ ſola pñt ⁊ de/
bent ad viã veritat̃ reduci/⁊ ſi nolũt aliq̃
credere niſi q̃ repiũt in biblia. inueniãt il/
lic ſi poterũt formã ſacramẽtoꝝ/ ⁊ ꝙ chri/
ſtus miſcuit aquã cũ vino qd̃ ꝯſecrauit. et
ita de plurimis.

Sequit̃ alt̃ denarius regulaꝝ praticaꝝ ĩ expugnatiõe error̃ ⁊ errantiũ circa materiã de laicoꝝ cõmũi/catiõe faciẽda d̃ neceſſitate ſalut̃ ſub vtraqꝫ ſpecie.

Debet potiꝰ h̃ ſacrũ generale cõ
ciliũ ĩuocare auxiliũ brachij ſe/   A
cular̃ ſi opꝰ fuerit/qꝫ ꝑ ratioci/
natiões/ꝯ tales/attẽta ſua det/
minatiõe q̃ iam trãſit in rẽ iudicatã. Nihi
lominꝰ in expugnatõe tali pñt aliq̃ docto
res de ꝯcilio vel aliũde ſcribere vľ alit̃ age
re ꝯtra tales errores ⁊ errãtes/ꝑ rõnes ⁊ ꝑ
ſuaſiões/⁊ allegatiões/ quẽadmodum fit
nũc ꝓ erroꝝ ꝯfutatiõe pñs opuſculuꝫ ſub
generalibꝰ regul̃. q̃ pñt latiꝰ trahi ⁊ ꝑticu/
larius applicari ꝑ rões deductas añ de/
cretũ dicti cõcilij.   Prima. In expugna
tione hmõi/debꝫ in ꝓmis ꝯcedi ꝓteruien
tibꝰ aduerſarijs/ quicq̃d eſt theologice et
rõnabiliter ꝯcedendũ/vt accepto illo in q̃
eſt cõtrauerſia: faciliꝰ ⁊ cõpendioſiꝰ ad er/
roris depoſitiõem induci poſſint. Debet
enĩ ꝯcedi ſicut ⁊ ſancta ſynodus concedit.
ꝙ aliq̃n potuit fieri ⁊ factũ eſt ſine peccato
ĩmo cũ merito: ꝙ aliq̃ laici cõmunicarent̃
ſub vtraqꝫ ſpecie/ſicut aliq̃n fiebat ꝯſecra
tio in fermẽto/ne iudaiſare videret̃ eccľia:
ſicut ⁊ chriſtꝰ ⁊ forſan pluries poſt eũ pri/
mitiua eccľia ꝯſecrauit/⁊ dedit hoc ſacr̃m
poſt cenã. Concedat̃ etiã ipis ꝙ ꝯtra ſacrã
ſcripturã nec auctoritas hũana/nec cõſue
tudo aliq̃ robur habet. ſed addat̃ ꝙ inter/
pretationẽ vel expoſitõꝫ ipa recipit/ ſicut
in regul̃ deductũ eſt.   Secunda. In ex/
pugnatõe hmõi/principale illud circa qd̃
verſat̃ difficultas/ſicut in pũcto centro vľ
cardine/eſt. Si cõicatio talis ſub vtraqꝫ
ſpecie ſit iuſſa generalit̃ a chriſto/ſub debi
to ſalut̃ eterne/⁊ indiſpẽſabilit̃ ab homĩe/
quẽadmodũ dicimꝰ ꝙ baptiſmꝰ aq̃ eſt de
neceſſitate ſalut̃/indiſpenſabili ꝑ hoiem/

ſic ꝙ nulla auctoritate vl' ꝯſuetudīe poſſit
introduci vl' inſtitui vt certi hoīes nō ba/
ptiſarent̃ baptiſmo aq̄. Diffinit aūt ſacrū
cōciliū/ꝛ veriſſime negatiuā/ ſicut nec ſū/
ptio ſacramēti tal' eſt neceſſitatꝭ añ cibum
vel etiā poſt cibū. Circa qđ eſt rememorā
da diſtinctio neceſſaria et notāda. ꝙ circa
miniſtrationē vl' inſtitutiōem ſacroꝝ que
dā ſunt de neceſſitate ſacr̄i ꝛ de iure diuio
q̄dam ꝟo ſunt tm̄modo de neceſſitate p̄ce
pti ꝛ de iure hūano ſeu poſitiuo. Exēplū
in materia nr̄a ꝙ fiat ꝯſecratio ꝑ talē ꝟbo
rū formaꝫ. ꝙ in tali materia panis. ꝙ ꝑ ſa/
cerdotē. h̄ eſt de neceſſitate ſacr̄i ꝛ iuris di
uini. Qꝫ aūt fiat in tēplo ſeu altari ſacra/
to. ꝙ cū talibꝫ veſtibꝫ ꝛ cū lumīe. ꝙ cū tali/
bus orōībꝫ. epl'a ꝛ euāgelio. ꝛ ꝙ ieiuno ſto
macho. ieiunio etiā nature. Hec inq̄ꝫ om/
nia atqꝫ ſi'lia ſunt de ſolo p̄cepto hūano et
variabili. Sicqꝫ eccl'ia poſſet ex cauſ ra/
tionabilibꝫ etiā p̄miſſa oīa vel aliq̄ talium
immutare ꝛ īmutata ſub p̄cepto tradere/
ſic ꝙ tūc peccaret hō faciēdo illud in q̄ nūc
D meret̃. ꝛ ꝙ trāſgrediēdo peccaret. Ter/
cia. In expugtiōe tali declarari p̄t facilit̃
apud nolētes ꝑuertire/ vl' ex affectu praui
ter errare/ ꝙ ſūptio ſacr̄i ſub vtraqꝫ ſpecie
a laicꝭ/ modo nō eſt/ aut vnq̄ꝫ fuit de neceſ/
ſitate p̄cepti iurꝭ dīni ſub pena dānatōis
eterne. Attñ dū fiebat a laicꝭ p̄cipiēte vl' ꝑ
mittēte vl' ꝯſulēte eccl'ia/ bñ fiebat. ſic duꝫ
ꝯficiebāt ſacerdotes in fermētato. Nunc
vero dū certa rōne inoleuit oppoſita ꝯſue
tudo ꝑ eccl'iaꝫ laudata ꝛ iuſſa/ q̄ iuſſio prꝫ
ex tali ꝯſuetudīe q̄ eſt optia legū interpres
Sūptio tal' temeraria eſt: ꝛ p̄ſumptuoſa:
ſcandaloſa: ſeditioſa ꝛ eccl'iaſtici ritus tur
batiua: ꝛ ex ꝯſeq̄nti eterne dānatiōis indu
ctiua. Nec valet cū inducūt ꝙ laici plꝰ
merent̃ ſumendo ſub vtraqꝫ ſpecie q̄ꝫ ſub
ſola forma panis. Rñdet̃ falſuꝫ eē. q2 meli
or eſt obediētia q̄ꝫ victime. Et q2 p̄t eccl'ia
ꝓhibere aliq̄ q̄ pñt aliqñ meritū augere in
aliq̄bꝫ/ ꝑpt̃ meliꝰ bonū cōe adipiſcēdū vel
malū declinandū. Quarta. In expugti
one tali/ dicendū eſt ꝙ aſſerētes talē ſūpti/
onē eſſe licitā ꝛ vtilē laicis ſub vtraqꝫ ſpe/
cie/ tantū errāt q̄ntū illi/ q̄ dicūt eam eē ne
ceſſariā de neceſſitate p̄cepti diuini/ ꝛ iurꝭ
indiſpenſabilis q̄ſi ſacramēti. Patet. qm̄
iſti ſcōi dānant aptiſſime de hereſi/ oīs et
ſingulos q̄ nō volūt laicos talit̃ eſſe cōicā
dos: ꝛ ponūt eos extra eccl'iam. Et ita cō/
ſequēter reputant ꝙ ſola general' eccl'ia ſit
apud eos. ſicut olim fuit tpibꝫ Auguſtini
de donatiſtis. que q̄ꝫ horrenda ſit p̄ſūptio
videre ſtupor eſt. Et valde notandū eſt ꝙ
ex hac auctoritate chriſti. Niſi manduca/
ueritꝭ carnē filij hoīs ꝛ biberitꝭ ſanguineꝫ
nō habebitꝭ vitā in vobis Joh. vi. volunt
cōcludere ineuitabiliter errorē ſuū/ ꝛ non
attendūt ꝙ in eodē capitulo chriſtus pre/
miſit. Ego ſum panis viuus/ ſi quis mā/
ducauerit ex hoc pane viuet in eternum.
vbi nihil loquit̃ de potu. ꝛ ideo mendaceꝫ
faciūt chriſtū. ſi requirat̃ etiā cū manduca
tione ſacramentali panis. ſumptio etiam
vini ſacramētalis. quoniā dictū ſuum eſt
vna cōditionalis. Si q̄s. cuiꝰ oppoſituꝫ
cōſequētis ſtat ſ'm eos cū antecedēte ſum
pto in ſe/ ꝛ ſ'm verba ſua. imo conſequens
hoc modo repugnat antecedēti. Eſt in
ſuper mirabile ꝙ ex illo vno verbo volūt
concludere ꝙ ſacramentalis ſumptio cor/
poris ꝛ ſanguinis chriſti cadat ſub tanta
neceſſitate ſalutis ꝛ iuris diuini ſicut ba/
ptiſmus aque. cum oppoſitum manifeſte
pateat ꝑ doctores/ quoniam ſine tali ſum
ptione ſtat ſalus. ſaltē in paruulis ꝛ pue/
ris circa perfectū vſum rationis ſicut ob/
ſeruat eccleſia. q̄uis reperiat̃ ex quadam
epiſtola Cipriani/ ꝙ ꝑuuli quattuor an/
norum recipiebant aliqñ corpus chriſti.
Ponit̃ eni pro miraculo pueꝝ vnū talem
q̄ oblato cibo idolis īmolato nolebat aut
nō poterat comedere/ ſed bene de pane cō/
ſecrato guſtabat ſi bñ memini Quinta
In expugnatiōe tali rñdendum eſt ad au P
ctoritates aduerſarioꝝ inductas. primo
ꝙ alique cōcedunt̃ ꝓ quāto fundamentuꝫ
veritatis dicūt eſſe ſacrā ſcripturā ꝛc. ſꝫ ri
te intellectā. Alie ſimilit̃ cōcedunt̃ ꝓ quā/
to dicūt ſacramētū altaris aliqñ ſumptuꝫ
fuiſſe a laicis ſub vtraqꝫ ſpecie/ q̄uis ꝓba
bilius videat̃ ꝙ hec obſ'uatio nunq̄ꝫ a tē/
pore doctorum cōmunis apud oīes ex/
titerit. Alie que dicunt ſacramentum al/
taris integre ſumi debere ſicut expreſſius
inter omnes allegatos tradere videt̃ Ge/
laſius papa de conſecratiōe diſtinctōe. ij.
cōperimꝰ. debent exponi de ſacerdotibus
eccl'ie q̄ celebrāt ꝓ toto ppl'o apud q̄s ſem
per fuit ꝛ eſt de neceſſitate p̄cepti ſalteꝫ ec
cleſie/ ꝙ ſub vtraqꝫ ſpecie cōmūicarēt/ in/
tantū ꝙ plus obligant̃ hoc facere q̄ꝫ ꝙ ie/
iuni celebrent/ iuxta ꝯſiliū doctoꝝ dicētiū

ꝙ vbi hō veniens ad ꝑceptionē ſanguiniſ
recipit primo ibi aquā/quā putās fuiſſe vi/
nū deguſtat ⁊ ita frangit ieiuniū natura.
debet ꝯſecrare nouiter vinū et ita ſumere.
Et ita dicit̄ pplꝰs ſanguinē bibere/qꝛ mi
niſtrantes ꝓ eis/illū bibūt ꝑut intelligun
tur auctoritates inducte/ ex canonibꝫ ec/
cleſie. ⁊ iuxta vbū Auguſtini ꝑdictū. cre/
de ⁊ bibiſti. Eſt enī manducatio ⁊ bibitio
iuxta cōem diſtinctionē duplex. Una ſpi
ritualis ꝑ fidē ⁊ amorē q̄ neceſſaria eſt in
adultis. Alia eſt ſacramētalis q̄ ſi ſit ſine
ſpūali nedū nō ꝓficit ſed officit. Cadit tm̄
in ꝑcepto dn̄i eiꝰ ſumptio nequaq̄ ꝯtemni
tur, ꝑut de ꝯfirmatiōe et extrema vnctiōe
dicit̄ a doctoribꝫ q̄ dicunt̄ eſſe ſacramenta
non neceſſitatis. Et de hꝰ ſacramēto notet̄
quid egit venerabil' hugo de ſancto victo
re in morte ſua. Ex q̄ colligit̄ ſumptionē
ſacramentalē nō eſſe neceſſitatis ſicut ba/
ptiſmū. ⁊ ex alijs notatis ſuꝑ quartū ſen/
tentiarū ꝑ doctores diſ. xi. ⁊ ꝑ gloſas Jo/
han. vi. Et p̄me ad Chor. xi. Sexta.
In expugnatiōe tali ſunt inducēde aucto
ritates doctorū ſacre theologie/q̄ ſcripſe/
runt in hac materia q̄s hic omittimꝰ/ par
tim qꝛ fuerūt ſufficient̄ allegate in hꝰ ſacro
cōcilio ante dānationē erroris p̄dicti. par
tim qꝛ multe ſunt vulgate ⁊ note. Deniq;
qꝛ ſtat ꝓ parte hac experientie teſtimonium
vbilibet diuulgatū/quale q̄ negaret debet
nō rōne/ſed ſenſu ⁊ flagellatiōe compeſci.
Septima. In expugnatiōe tali ꝓfice/
re videret̄/ꝙ sereniſſimꝰ rex romanoꝝ in/
uocatꝰ a ſacro cōcilio/acciperet factū illud
ꝓſequendū ⁊ terminandū/ſicut ⁊ alias he
reſes in bohemia/cū potētia etiā brachij
ſecularis. Attento p̄cipue ꝙ pn̄s fuit ⁊ eſt
in ꝯcilio vbi facta ſunt decreta in hac ꝑte.
Attento p̄terea ꝙ in regno fratris ſui cuius
eſt ſucceſſor/hec hereſis hꝫ exordiū. et niſi
ꝓuideat̄ ſerpet in longinquū. Octaua.
In expugnatiōe tali videret̄ multū ꝓfice/
re/p̄ſertim apud bohemos/ſi ꝯcilium aut
ſuppoſita eiꝰ/palā oſ̄nderēt nedū verbis ⁊
epiſtolis. ſed factis ⁊ exēplis. ꝙ nō ex odio
vel inuidia ꝓcedit̄ ꝯtra eos/ſed zelo ſolo fi
dei ⁊ ſalutis aīaꝝ. Et hoc tūc fiet eis ꝑſua
ſibile ſi videāt ⁊ ſentiāt in factis / ꝙ queri
tur in hꝰ ꝯcilio extirpatio omniū errorum
ſine acceptiōe gentis alicuiꝰ vel ꝑſonarū.
Et ꝙ nō ſolis eis fiat ſicut nec fiet dn̄o cō
cedente ꝑſecutio/⁊ nō alijs deteriꝰ aut nō
minꝰ errantibꝫ detur fauor/ diſſimulatio/
aut eē defenſio. Nona. In expugtione Q
tali videret̄ maximū eſſe p̄iudiciū/ſi nō li/
bere ꝯuenirēt theologi collatiōes mutu/
as cū caritate ⁊ abſq; ꝯtentiōe frequenter
habituri/cū ꝓ cauſis minoribꝫ ⁊ propha/
nis/fiat q̄tidie alioꝝ ꝯuentio. Rurſus o/
portet ꝙ ſtilus ꝓcedēdi theologicꝰ obſer/
uetur. nō litigioſus aut pphanꝰ. Super
q̄ re alibi ſcriptū repit̄ ampliꝰ. Decima
In expugnatiōe tali/viderent̄ idonei eſſe
q̄ntū ad expugnationē doctrinalē/ theolo
gi vniuerſitatū illaꝝ que nō debēt a dn̄is
bohemis de odio vel inuidia haberi ratio
nabiliter ſuſpecti. ⁊ q̄s cōſtare pōt in alijs
materijs ſinceriter ⁊ veraciter ⁊ cōſtanter
hactenꝰ decertaſſe/ſine nota hereſis vl' er/
roris in alijs materijs. Et ad hoc non du
biū eſt parati ſunt inter ceteros/ theologi
de alma vniuerſitate pariſienſi/ q̄ magno
in numero p̄ſentes ſunt in hꝰ ꝯcilio. Sunt
⁊ de alijs vniuerſitatibꝫ p̄claris/tā nume/
ro q̄ merito/theologi p̄cellētes. Unde
dicūt eorū plurimi/qui ſuꝑ hoc fuerūt ſi/
mul ꝯgregati/ꝙ ꝯſuetudo licite ⁊ rationa
biliter fuerit introducta/de nō cōmunicā
do laicos ſub vtraq; ſpecie. p̄ſertim pꝰ ml'
tiplicationē fideliū. Et hoc ꝓpter euitati/
onē multiplicis periculi/irreuerētie/⁊ ſcā
dali/circa ſuſceptionē huiuſmōi benedi/
cti ſacramēti. Primū ꝑiculū in effuſione.
Scōm in deportatiōe de loco ad locum.
Terciū in vaſoꝝ ſordidatione q̄ deberent
eſſe ſacrata nec paſſim tractata vel tacta a
laicis. Et multo minꝰ deberet vinū conſe
cratū vendi apotecis/ ſicut fit apud tales
vt dicit̄. Quartū in barbis longis laicoꝝ
Quintū in ꝯſuatiōe ꝓ infirmis/qm̄ poſ/
ſit in vaſe acetū generari/ ⁊ ita deſineret.
ibi eſſe ſanguis chriſti/nec ſuſcipiēdū eſſet
nec nouit̄ ꝯſecrandum ſine miſſa. Et fieri
poſſet ꝙ daret̄ acetū purū ꝓ ſanguie chri/
ſti. addito ꝙ in eſtate bibiones aut muſce
generarent̄ q̄ntūcūq; eēt vas clauſū. qū/
q; eē putreſceret aut fieret velut abomina
bile ad bibendū. ⁊ hec rō eſt efficax valde.
Et ex alia ratiōe qn̄ alij multi p̄bibiſſent.
Et queritur in quo vaſe fieret cōſecratio
tanti vini/quantū requireretur in paſca/
te pro decem aut viginti milibus ꝑſonaꝝ.
Sextum damnum eſſet in ſumptuoſita/
te vini/ſaltem apud multas ꝑtes in quibꝫ
vix inuenitur vinum ad celebrandum. et

alibi chare compatur. Eſſet preterea peri
culum in congelatione. Eſſet rurſus peri
culum in falſe credulitatis inductione/ et
hoc multipliciter. Primo ꝙ tanta eſſet di
gnitas laicorum circa ſumptioneꝫ corpo/
ris chriſti. ſicut ⁊ ſacerdotum. Secundo
ꝙ hoc facere ſemꝑ fuit ⁊ eſt neceſſitatis/ et
ita perierunt oīes. ⁊ pereunt aliter ſenti
entes facientes aut docentes. Et oīs ge
neraliter tam clerici ꝙꝫ doctores ⁊ prelati
qui non poſſetenus oppoſuerūt ſe tali cō
ſuetudini/ verbis ſcriptis aut ſententijs.
⁊ ꝙ ſacramſcripturā oīes illi peruerterēt
Tercio ꝙ virtus huius ſacramēti non eſt
principalius in ꝯſecratiōe ꝙꝫ in ſumptio/
ne. Quarto ꝙ eccleſia romana nō rite ſen/
tit de ſacramētis nec in hoc eſſet imitāda.
Quinto ꝙ concilia generalia ⁊ ſpecialiter
Conſtañ. errauerūt in fide ⁊ bonis mori/
bus. Sexto multipliciter occaſio eſſꝫ ſe/
ditionum ⁊ ſciſmatuꝫ in chriſtianitate no
ſtra/ ſicut experiētia nūc manifeſtat in bo
hemia/ que ſeditio nedum ad ſpiritualem
ſed temporalem diſſipatiōem tendit: niſi
dei prouidētia ⁊ regis romanorū pruden
tia prouideant ⁊ prediſponant.

¶ Finit tractatus aduerſus hereſim no/
uam de neceſſaria cōmunicatiōe laicoruꝫ
ſub vtraqꝫ ſpecie. raptim editus Cōſtan/
tie Anno. M. cccc. xvij. die. xx. auguſti.

¶ Incipit tractatus
eiuſdem magiſtri Johannis de Gerſon/
de probatione ſpirituum.

PRobate ſpiritus ſi ex deo
ſunt/ iubet diſcipulus ille
quē diligebat Jeſus. Ne/
qꝫ enim neſciebat illaꝫ co/
apoſtoli ſui ſentētiaꝫ. An
gelus ſathane transfigu/
rat ſe in angelum lucis/ ſic vt fiat demoni
um meridianū/ dum ꝑ tenebris errorum/
quas ad tempus celare ꝑmittitur/ lucē ve
ritatis claraꝫ ſe fingit offerre. Patuit hoc
apud ſanctū Martinum viſibiliter/ patꝫ
apud alios plīmos inuiſibiliter/ duꝫ teſte
bern̄. ſub ſpecie magni boni ⁊ ardui/ gran
de peccatum operit ſuggerit ⁊ inducit.
Probare ſpūs ſi ex deo ſūt/ nō cuilibꝫ da/
tū eſt. ſed aliq̄bus ꝑ ſpūm ſactū/ qui vnus
exiſtens diuiſiōes gratiaꝝ diſtribuit ſin/
gulis prout vult/ ad edificatiōem corporꝭ
chriſti/ qđ eſt eccl'ia/ cui nūqꝫ defuit in ne/
ceſſarijs. Sicut igit̄ nō omniū eſt prophe
tare/ nec euāgeliſare omniū eſt/ nec omniū
interp̄tari ſermōes. ſed aliquoꝝ ex officio
vſqꝫ in finē ſeculi. Sic nō omniū eſt ꝓba/
re ſpūs ſi ex deo ſunt. ſed q̄buſ datum eſt.
quales ſunt ſpūales quos vnctio docꝫ de
oīibus/ qui ⁊ de oīibꝫ iudicant etiā int̄
diem ⁊ diem. Quale donū beat⁹ martin⁹ ⁊
anthonius ⁊ plures alij legunt̄ habuiſſe.
Probare ſpiritus ſi ex deo ſunt ꝯtingit
multipliciter. Uno quidē modo ꝑ modū
artis ⁊ doctrine generalis/ ſicut ꝑ eruditi/
onē ſacrarūſcripturarū/ diligēti pioqꝫ ſtu
dio acquiſitā. Sunt nimirū ſcripture in
quibꝫ putam⁹ nos fidem habere ꝯtinētes
artē/ falſos ꝓphetas a veris/ et ab illuſio/
nibus reuelatiōes cognoſcēdi. Alius iue
nitur modus ꝑ inſpiratiōem intimā/ ſeu
internū saporē/ ſiue ꝑ experimētalem dul
cedinē quandā/ ſiue ꝑ illuſtratiōem a mō/
tibus eternis/ effugātem tenebras omnis
dubietatꝭ. hoc aūt eſt māna abſconditū et
nomē nouū in calculo ſcriptum/ quod ne
mo nouit niſi qui accepit. hoc Gregorius
in dyalogo. hoc Aug⁹. in de confeſſiōe de
ſeipo ⁊ matre. hoc Hugo de arra anie. cuꝫ
pluribus alijs notauerūt. Probare ſpi
ritus ſi ex deo ſunt/ ꝑ regulam artis gene/
ralem ⁊ infallibilem/ pro particulari caſu
aut nō pōt/ aut vix pōt humanit⁹ fieri. ſed
req̄ritur donū ſpūſancti. qđ apl's nomi/
nauit diſcretiōem ſpirituuꝫ/ quo dono fit
vt mens nedū in ſe ⁊ de ſe ſciat ꝓbare ſpiri
tus ſi ex deo ſunt. ſed etiā de alijs ⁊ i alijs
noſcit. Hic aūt eſt mod⁹ terci⁹ alius a p̄di
ctis/ probandi ſpūs. qm̄ primuſ eſt doctri
nalis. ſcđus eſt experimētalis. terci⁹ offi/
cialis ex officio hierarchico atqꝫ ſpiritua/
li dono ꝯceſſus. Itaqꝫ ſicut nemo nouit q̄
ſunt ſpūs niſi ſpūs. Ita nēo ꝯgnoſcit iſal
libili certitudīe ea q̄ ꝑ ſolam experimēta/
lem noticiā vel ſentimētū interius et ſen/
ſum aguntur in alterius aīo. Quemad/
modum ergo tradere regulā generalem/ q̄
diſtingueret infallibiliter inter viſionem
ſomnialem ⁊ illā que fit in vigilia/ nullus
facile poſſet/ propter varias ſīitudīes in/
ter vtraſqꝫ viſiones. multo magis in pro/
poſito. Scit nihilominus homo vigilās
ſe certitudinaliter ⁊ experimētaliter vide

re. Quis nõ ignoꝛet ſe habuiſſe in ſomnijs viſiones valde vicinas ⁊ ſimiles ſue vigilie/ adeo ꝙ ſomnium ſuum narrare ſomniando quãdoq; videatur. Quis dicat ſeneca eſſe vigilantis ſomnium narrare. Scit ſimiliter homo ſpiritualis in vigilia vere lucis diuine poſitus. videre ſe diuina que videt. vere ſentire/ odoꝛare ⁊ ſaꝑe. Quare. quia vigilat. Poteſt nihilominus recogitare ex ſe vel alijs ꝙ n̄ nũq; ponitur in quodam ſomnio natural' ꝯgnitionis/ aut diabolice illuſiõis. qui dũ ſic ſe habet ⁊ quodammodo doꝛmit ad diuina. putare poteſt ꝙ vigilet ad ea. ſicq; falli. Uidit hec beat⁹ Gregoꝛius aſſerens ſpiritus pꝛophetarũ non ſemꝑ eſſe in poteſtate vel diſtincta cognitione pꝛophetaꝝ. Pꝛobans h̄ per Nathan qui ad dauid cogitantẽ edificare domum dei reſpondit. Omne quod eſt in coꝛde tuo vade ⁊ fac. quoniã domin⁹ tecũ eſt. Cuius contrariũ ipa nocte reuelauit ei deus. Pꝛobare ſpiritus ſi ex deo ſunt ex pꝛimo modo (qui magis eſt ad pꝛopoſitũ videlicet ꝑ ſcripturam ſacram ⁊ eruditos bonos in eadem/ quia de ꝑuerſe viuentibus quale iudicium niſi ꝑuerſum ⁊ illuſoꝛium repoꝛtare ſperabimus) cõtingit mltipliciter ⁊ ſufficienter quantũ ad pꝛeſentem ſpectat militiam/ ⁊ ad ſtatum cõmunem viatoꝛũ. Qua ſuper re/ nedum vnum ⁊ ab vno/ ſed plures a diuerſis tractatus cõpoſitos inuenimus: quos nũc manualiter habere fas eſſet/ ⁊ diligenter inſpicere dũ in hoc ſacro concilio querit' tractari de canoniſatione ſanctoꝛuꝫ/ ⁊ examinatione doctrinarũ ſuarũ. pꝛeſertim vnius q̄ Brigitta nominat'/ aſſueta viſionib⁹ quas nedum ab angelis/ ſed a chꝛiſto ⁊ maria/ ⁊ agnete/ ⁊ ceteris ſanctis familiaritate iugi ſicut ſponſus ad ſponſam loquitur/ ſe aſſerit diuinitus ſuſcepiſſe. Eſt autẽ vtrobiq; vel in appꝛobatione vel in repꝛobatione periculũ. Appꝛobare enim falſas ⁊ illuſoꝛias aut friuolas viſiones pꝛo veris ⁊ ſolidis reuelationib⁹. quid indigni⁹. q̇d alienius ab hoc ſacro concilio. Repꝛobare vero nũc eas que multifarie mltiſq; modis quaqua verſum/ ꝑ diuerſas nationes pꝛobate dicunt'/ nõ parua exinde ſcandaloꝛũ in chꝛiſtiana religione ⁊ deuotiõe populoꝛũ foꝛmidatio. Deniq; in ipo etiaꝫ ſilentio ⁊ diſſimulatione. ex quo res in medium poſita eſt/ nõ nihil eſſe diſcriminis ꝑi meſcimus. Inuenire vero mediũ aliq̇d vl' expediens inter hec extrema. laudabile q̇dem ſit aut affectabile ſit nec dũ ſatis cernimus exploꝛatũ. Pꝛobare ſpiritus/ ꝑ modũ artis ⁊ doctrine/ ſicut tota deinceps verſabitur intentio: nemo ꝑfecte poteſt ꝑ ſolam ſacre ſcripture eruditionẽ/ qui non etiam expertus ſit in ſemetipo variam affectionum ſpiritualiũ pugnam/ tanq; aſcenderit nũc in celos/ nunc deſcenderit in abyſſos/ ⁊ viderit mirabilia dei in pꝛofundo. Nam qui nauigant mare hoc myſticũ diuerſarum affectionũ quaſi collidentiuꝫ ſe fluctuum. enarrant mirabilia eius. Inexpertus autẽ taliũ quid nouit eoꝛũ. Hic autem eſt quartus modus pꝛobatiõis ſpirituum. Ceterum puto differentiaꝫ inter homines quos loquimur/ vnum theologum/ alterum contemplatiuuꝫ/ talem eẽ. qualis eſt inter peritum in arte medicine et inter expertum ſeu pꝛacticum in eadem qui duo poſſe conuenire in eodem nullus dubitauerit. Sic fit ⁊ fieri poteſt domino pꝛopicio/ vt idẽ ſit in ſcripturis ſacris eruditus/ qui ſimul in contemplationis exercitatione pꝛobatus eſt. Hunc vero talem habere vult materia ꝑſens. ſicut alias ſcripſiſſe dum de tractatu quodam ſpiritualium nuptiarũ ſermo fieret meminimus.

Pꝛobare vero ſpirit⁹ iſto modo doctrinaliter/ dum querimus in alienis ꝑſonis: quarũ coꝛda neq; videri neq; ſcrutari datur. opoꝛtet vt ab opibus ſigna ſumamus dicente chꝛiſto. A fructib⁹ eoꝛũ cognoſcetis eos. Fallit tamẽ vnum ſignũ vel pauca/ ſi non in vnũ plura conglobauerimus Ita enim tradit Tullius. ita Boeti⁹. ita Ariſtoteles in cõiecturali cauſa faciendũ. Sed quoniã infinita eſt q̇deꝫ hmõi ſignoꝛũ cõfuſio/ coartemus ad paucioꝛa ⁊ dicamus ſub h̄ metro. Tu q̇s. q̇d. q̄re. cui. qualiter. vñ req̇re. Quis eſt cui fiat reuelatio. Quid ipa ꝯtinet ⁊ loq̇tur. Quare fieri d'r. Cui ꝑ cõſilio detegit'. Qualit' viuere/ ⁊ vnde venire reꝑit'. Pꝛobatio ſpirituũ duꝫ q̄rit' fieri/ ꝯſideret' in ꝑmis ꝑſona ſuſcipiẽs viſiones/ ſi ſit boni ⁊ diſcreti iudicij/ rõis natural'/ q2 leſo cerebꝛo turbat' iudiciũ rõnis. Si leſus fantaſias patiatur/ non magnopere querẽdũ eſt a quo ſpũ veniãt melancolice illuſoꝛieq; viſiones/ vt ptꝫ in freneticis/ in egrotis varijs/ qui vigilãtes ſe talia videre putãt. audire: guſtare ⁊c. qua/

lia ſomniātes patiuntur. Habet preterea
quelibet paſſio profundata/ ſuam leſionē
ſuam ebrietatem. ſuum vt Origenes loq̄/
tur demonium. Patet in philocaptis. in
zelotipis/ ⁊ iracūdis. ī inuidis/ et auaris.
Unde poeta. An qui amant ſibi ſomnia
fingunt. Queritur ergo ſi ꝑſona ſit noui/
tia in zelo fidei. quia nouitius feruor cito
fallitur/ ſi regente caruerit/ preſertim in a/
doleſcētibus ⁊ feminis/ quarum eſt ardor
nimius. auidus. variꝯ. effrenis. ideoq̄ꝫ ſu
ſpectus. Rurſus plurimū refert attendere
qualis ſit ⁊ fuerit ꝑſona. qualiter erudita.
quibus aſſueta. quibꝫ delicata. cū quibus
cōuerſata. ſi diues/ vel egena. In pria ſuꝑ
biam vel ſecretam voluptatem. in altera
fictiōem timebimus. Hoc ſuꝑ oīa con/
ueniet obſeruare/ ne lateat interior ſuper/
bia ſpūalis/ quā Bernardus vere nomi/
nat ſubtile malum/ quoniā ⁊ hec de humi
liatione ſua naſcitur/ de ſordibuſ/ ⁊ cilicio
de ieiuniis ⁊ virginitate. imo ⁊ de ſua mor
te/ ſuoq̄ꝫ cōtrario trahit originē. Quid igi
tur erit tutum a ſuꝑbia/ cū nec ipa virtus
tuta ſit ab ea. Eſt autem ſuꝑbia quedā in
ītellectu/ dum nō vult ſubiici alieno iudi/
cio/ ſed innititur proprio. Quedā in volū
tate/ dum renuit obedire. ⁊ hec citius deꝑ
henditur/ ideoq̄ꝫ facilius corrigitur q̄ꝫ pri
ma.

Probatio ſpirituū reſpicit ne duꝫ
ꝑſonam que viſiones patitur. ſed viſionū
qualitatem/ ſi vera ſunt oīa/ etiā vſq̄ꝫ ad
minimā propoſitionē. quoniaꝫ in ſpiritu
veritatis falſitas non eſt. in ſpiritu autem
mendacii mille quādoq̄ꝫ ſunt veritates a/
perte/ vt in vnica latenti falſitate decipiat.
Hac ratiōe prohibuerūt a teſtimonio ve
ritatis quā fatebantur/ chriſtus demonia
cos/ et paulus phitoniſſas. Si p̄terea ſit
in viſionibꝫ ſapiētia/ que de ſurſum eſt cū
ſuis titulis quoſ Jacobus enumerat. pri
mū inquit pudica eſt. deinde pacifica. mo
deſta. ſuadibilis. bonis cōſentiens. plena
miſericordia/ ⁊ fructibus bonis. iudicanſ
ſine ſimulatiōe. Si rurſus excedāt he viſi
ones cōmunē intelligēdi modū/ vel ī ſcri/
ptura ſacra poſitū/ vel in ratione naturali
vel morali collocatū. quia ſi nō/ videretur
illud aſſcribi fruſtra reuelationi. Quod ī
ſcriptura ſemel locutus eſt deꝯ/ ſicut Job
loquitur/ idipm nō repetit. Onoroſuꝫ q̄p
pe eſſet/ ne dicamꝯ vanū/ viſiones ſuꝑ viſio
nes in immēſum multiplicatas/ debere re
cipere tanq̄ꝫ ab ore dei prolatas/ ac deinde
certiſſima fide credēdas. Sicq̄ꝫ demū no
ſtra fides noſtraq̄ꝫ religio/ quaꝫ deus/ teſte
Auguſtino/ voluit ſub pauciſſimis conti
neri articulis/ redderetur plus abſq̄ꝫ vlla
cōꝑatione q̄ꝫ lex vetus oneroſa. Hinc cla
re memorie magiſter Henricus de haſſia/
comprimendā eſſe tot hominū canoniſa/
tionem ſcripſit. Hinc alia ratio ſumitur/
ꝙ omiſſo diuinarū ſcripturaꝝ ſtudio/ ma
gna pars chriſtianorū/ ad has viſiones iō
placentiores. quia recentiores cōuerterēt
oculos et aures prurientes/ ſicq̄ꝫ neceſſa/
ria neſcirent. quia iuxta Senece verbum
ſuperuacua didiciſſent. Sint oportet in
oīi reuelatione Moyſes ⁊ Helyas/ h̄ eſt
(ſm venerabilem Richardum) teſtimonia
legis ⁊ prophetarū/ ꝑ totum alioquin ſu/
ſpecta eſt. Et inde fit perſpicuum q̄ꝫ neceſ
ſarii ſint theologi in canoniſationibꝫ ſan/
ctorum/ ⁊ examinatione doctrinarum.

Probatio ſpirituuꝫ requirit/ vt ꝑſona cui
viſiones huiuſmodi recitantur/ habeat ſe
prudenter ⁊ cautiſſime. preſertim in prin/
cipio cōſideret acriter/ quare mouetur hec
perſona ſecretum ſuum pandere. ſuꝑ quo
fiet iſta cōſideratio. Caue ergo q̄ſq̄s eris
auditor aut ꝯſultor. vt n̄ applaudas tali
ꝑſone. nō ob inde laudes eam. nō mireris
quaſi ſanctam/ dignamq̄ꝫ reuelationibus
atq̄ꝫ miraculis. Obſiſte potiꝯ. increpa du
re. ſperne eam. cuius ſic exaltatum eſt cor
⁊ elati ſunt oculi/ vt ambulet in magnis et
mirabilibꝫ ſuper ſe/ vt digna ſibi videatur
que nō humano alioruꝫ more operetur ſa
lutem ſuam/ per doctrinam ſcilicꝫ ſcriptu
rarum ⁊ ſanctorū/ cum dictamine ratiōis
naturalis. niſi conſilium habere p̄ſumat/
⁊ putet nedum ab angelis ſed a deo/ nedū
ſemel in neceſſitatibꝫ/ ſed pene iugiter/ ve/
lut in quotidianis collocutionibꝫ. Talem
admone non ſublime ſapere. ſed ſapere ad
ſobrietatem. quoniā veriſſime ait q̄ dixit.
Superbia meretur illudi. ⁊ eo dignius/ q̄
inſtar phariſei latentem herentemq̄ꝫ oſſi/
bus ſuꝑbiam/ ſicut nec phiſicus febrilem
calorem/ ſuꝑbus attendit. Quid enim fa/
cilius q̄ꝫ ſe viliſſimū peccatorem dicere: ſꝫ
veraciter ſimpliciterq̄ꝫ ita ſentire ex inti/
mis/ hoc diuini muneris. nō humani ſoli
us exercitii. Enarrent exēpla ſanctoꝝ pa/
trū q̄ curioſitatē hmōi viſionū vł miracu
loꝝ ꝑniciosiſſimā fallaciſſimāq̄ꝫ refugerūt

A qua ſe Auguſtinus liberatū ī ſuis ꝯfeſ
ſionibus gloriatur in domino. quā prete/
rea dominꝰ Bonauētura abhorrendam
nimis eſſe determiat. totoqꝫ conatu repel
lendā. nūc orōnibꝫ. nūc increpatiōibꝫ/ ſeu
flagellatiōibꝫ ꝓprie mētis ⁊ corpis. exem/
plo illiꝰ qui vt temptatiōe careret ſupbie/
q̄ſiuit et obtinuit a dn̄o/ vt ꝑ tres menſes
demoniaca vexaret̄ obſeſſiōe. Alter ſctōꝝ
patrū dū ſibi demon trāſfiguratꝰ in chri/
ſtū diceret. Ego ſum chriſtꝰ ꝑſonalit̄ te vi
ſitans: qꝛ dignꝰ es. ꝯfeſtim clauſit oculos
vtraqꝫ manu/ vociferans. Nolo hic chri/
ſtū videre. ſatꝫ eſt/ ipm in gloria ſi videro.
moxqꝫ diſparuit. Alter ſub aliꝗs verbis ſi
milē in hmōi illuſione fugauit humilitatē
Uide inquit ad quē miſſus ſis. ego certe
talis nō ſum ꝗ dignꝰ ſum hic videre chri/
ſtū. Alterū qꝛ nolebat intrare templū/ di/
cens ſibi ſatis eſſe. qꝛ oculis corporeis a/
ſpexiſſet chriſtū. colligauerūt catenis. ſol/
uere ieiuniū. carnibꝫ veſci. vinūqꝫ bibere
cōpulerūt. ſicqꝫ tumore cōpreſſo ſanatus
eſt. Opponet forſitā aliqs ex aplo iubē
te. Nolite inqt ſpūm extinguere. Si ſit ḡ
viſio a ſpūſancto/ que nihilominꝰ repelli
tur. qd hoc eſt niſi ſpūiſancto reſiſtere/ ſuā
qꝫ naſcentē grām ſuffocare. Sed profecto
ſpūſſanctus/ ꝗ ſe dat humilibꝫ/ nequaq̄ꝫ ex
humiliatiōe quā ꝑdiximus ſe ſubtrahet.
Intrabit potiꝰ/ et ī bn̄placito ſuo deducꝫ
victor ſup excelſa aniam hāc in oculis ſu/
is vilem/ ⁊ abſqꝫ vlla ruga fictiōis humilē
⁊ ſimplicē. Porro dici nō pōt/ q̄ntum hec
curioſitas/ vel cognoſcēdi futura et occul/
ta/ vel miracula vidēdi/ vel faciēdi/ fefellit
plurimos/ ⁊ a vera religiōe frequēter auer
terit. hinc ſupſtitiōes in pplis q̄ religionē
inficiūt chriſtianā/ dū ſicut olim iudei ſo/
la ſigna q̄rūt. dū imaginibꝫ exhibēt latrie
cultū. dū inſup hoībus nec dū canoniſatꝫ
ſcripturis q̄ꝫ nō autēticis/ plus q̄ꝫ ſanctiſ
y in euāgelio ꝑſtant fidem. Probatio ſpi
rituū cōſiderat quare fieri dicunt̄ viſiōes/
ꝑſertim q̄ fine/ nedū proximo. nedū apto/
ſed occulto ⁊ longiquo. Poteſt itaqꝫ finis
primus apparere bonꝰ ⁊ ſalubris ⁊ deuo
tus/ ad edificationē aliorū/ ꝗ tandē prola/
betur in multiplex ſcandalū/ dū vel nō re/
ſpondebūt vltima primis/ vl̄ aliud falſuꝫ
fictūqꝫ dephendet̄ in ꝑſonis fuiſſe/ quod
reputabat̄ ſanctitatis ⁊ deuotiōis. Docu
it hec etas nr̄a/ de ꝑdicatiōibꝫ dn̄orū Jo/
hannis de varēnis ⁊ Johānis huſſ ⁊ ſimi
liū. Rurſus dū aliqd fieri poteſt ꝑ hūanaꝫ
induſtriam. ſit hoc in vita. ſit in doctrina.
quare neceſſe eſt vel q̄rere vel expectare di
uinā celitꝰ allocutionē. Hoc nēpe tentati
oni dei q̄ꝫ honoratiōi apparet ſimiliꝰ. Ce
terū finis attēdēdus eſt q̄re fit cōmunica/
tio taliū viſionū alteri ꝑſone. vtrū ad oſtē
tationē vel ad neceſſitatē/ vtrū ad danduꝫ
vel recipiendū conſiliū. vtrū fiat experto vl̄
inexperto taliū. qꝛ ſi videat̄ hec ꝑſona q̄re/
rere tm̄modo conſiliū ne fallat̄/ videnduꝫ
eſt ſi parataꝫ ſe monſtrat obedire conſilio
alioquin iam de curatione vix ſpes erit. q̄
niā vt dicit Johānes climachus/ non iaꝫ
eget demone tentante ſe/ qꝛ factꝰ eſt ſibi de
mon. At vero dicit aliquis. hec idcirco
ꝑſona non credit alieno iudicio/ qꝛ de ſuo
certa eſt/ ꝑ reuelationē intimā ⁊ ſecretam.
Sed ꝓfecto nō eſt diuiſionis deus vt vni
timenti ſe reuelet vnū/ ⁊ ꝑ alterū ſimilit̄ ti
mentem eū/ vt dicat vnū contrariū. Ita/
qꝫ ſi viſio ex deo fuit/ nō diſſipabit̄ ī humi
liante ſe ſub alieno iudicio ꝓpter deū/ ſed
vigorabit̄ amplius ⁊ vincet. Quocirca
tradimus ꝓ cautela/ qꝛ in huiuſmodi viſi
onibꝫ/ nedū ſuſpenſum teneat̄ iudiciū ex/
emplo beati Ambroſiꝗ ⁊ Luciani ꝑſbyte
ri. Sed dicat̄ reuerenter cū Petro. Exi a
me dn̄e/ qꝛ peccator ſum/ qꝛ vilis ſum. qꝛ
viſionibꝫ tuis indignus ſum/ quas hic ne
qꝫ quero. nec accepto. ſed repello. ſit in ce/
lo nō in hoc ſeculo viſio tua/ tota merces
mea dn̄e deus. ⁊ ſufficit/ quid ad me de vi
ſionibꝫ tuis in hac vita. quid de ſuperioꝝ
meorū monitionibus: mitte potius obſe
cro quē aliquādo miſſurus es. ⁊ me meus
ſpiritus hūili tegat obſcuroqꝫ loco. Al
tera poteſt addi ſup huiuſmodi viſionibꝫ
recipiendis cautela/ qualē de ſomniꝗs tra
didit vnus dicens. Si monitiōes alique
bone (inquit) fieri videantur in ſomniꝗs/ vl̄
ex perſona defunctorum/ vel aliunde/ reci
piantur: eas non quaſi ſomnia penitꝰ ab/
iciendo: neqꝫ eis ex aduerſo velut auten/
ticis vel diuinis adherendo: ⁊ recogitentur
potius tanq̄ꝫ rememorationes alique ad
faciendum bona/ vel mala declinandum/
iuxta ſomniorum qualitatem. Proba Z
tio ſpirituum conſiderat qualiter et quo/
modo perſona que viſiones ſe habere di
cit conuerſatur. an in ſecreto vel in publi/
co. an in vita actiua vl̄ ꝯtēplatiua. an ī de

uotione nimia q̃ notã affert in veſtimẽtis
⁊ ceterꝭ. aut ſi cõmunẽ habꝫ cõuerſationẽ
accõmodã his q̃bus cõuiuit. Hoc preci/
pue ꝯſiderare neceſſe eſt/ ſi ſit mľier/ qualr̃
cũ ſuis cõfeſſoribꝫ ꝯuerſaꝛ ⁊ inſtructoribꝫ.
ſi collocutionibꝫ intẽdit ꝯtinuiſ/ ſub obtẽ
tu nũc crebre cõfeſſiõis. nũc prolixe narra
tionis viſionũ ſuarũ. nũc alterius cuiuſli
bet cõfabulatiõis. Expertis crede/ nomi/
natim Auguſtino ac dño Bonauenture:
vix eſt altera peſtis vľ efficacior ad nocen
dũ vľ inſanabilior. Q̃ð ſi nihil hr̃et aliud
detrimẽti niſi tp̃is p̃cioſi latiſſimam hanc
ꝯſumptionẽ. abunde diabolo ſatis eſſet.
Habet aliud ſcitote. habꝫ inſanabilẽ vidẽ
di loquẽdiq꞉ (interim de tactu ſilentiũ ſit)
pruriginẽ. Eueniꝗ꞉ illud de didone apð
poetã/ herent infixi pectore vult⁹. Uerba
q꞉ nec placidã mẽbris dat cura q̃etẽ. Cũ
tñ in pace ſit dei loc⁹. Nullus idcirco mi/
rabiꝛ. ſi tales ad fabulas ꝯuerſi auertunꝛ
a veritate. Si p̄terea mulieres he curioſe
agentes ſunt/ q̃les notat apľs/ ſꝑ diſcẽtes
⁊ nunq꞉ ad ſciam veritatꝭ ꝑuenientes. vbi
aũt nõ eſt ỽitas/ ſit vãitas ⁊ falſitas neceſ/
ſe eſt Probatio ſpũum ꝯſiderat vñ ſpũſ
veniat aut q̃ vadat. Itaq꞉ Bern̄. teſtatur
ħ in ſe nũq꞉ ſciri datũ eẽ. q̃ tñ expt̃ũ ſe plu
ries aſſerit hũiliter ſanctiſpũs p̄ñtiam ex
intimo motu cordis ſiue mẽtis. Mirabi
tur igiꝛ fortaſſis aliq̃s. q̃ pacto ꝑſona ſta/
tus inferioris/ dicat ſe freq̃nter agnoſcere
vñ ſpũs veniat: ꝑſertim cũ dixerit chriſt⁹
nichodemo. Uocem inq̃t eius audis ⁊ ne
ſcis vñ veniat aut q̃ vadat Quid porro q꞉
in ſpiritibꝫ diuerſis multa in inſpiratõibꝫ
inueniꝛ ſilitudo. Eſt eñi ſpũs de⁹. ſpirit⁹
angelus bon⁹. ſpũs angel⁹ mal⁹. ſpũs hu
man⁹ tam rõnalis q꞉ aĩalis. Poteſt aũt ſi
milis viſio ſpirari ꝑ quẽlibꝫ hũc ſpũꝫ ſuo
modo. longeq꞉ tñ diuerſo/ ſꝫ diuerſitatem
faciliꝛ ꝑcipi q̃daꝫ ſilitudo nõ ſinit apð in/
expertos taliũ/ q̃ neq꞉ ꝑ ſeipos ex acumie ĩ
geniȷ̃. neq꞉ ꝑ eruditõeꝫ ĩ theologicꝭ ľ phĩcꝭ
diſciplis. neq꞉ ꝑ alioꝝ traditionẽ ſciũt ta/
lia diſtinguere Certe nec mirandũ cũ pau
ciſſimos inueniam⁹. q̃ plene ſciũt ſecerne
re cogitatiões ⁊ affectiões ſue rõnalis ani
me vt rõnalis eſt/ ab illis q̃ ſunt animales
videlicꝫ in ſenſu cõmuni vľ organo fanta/
ſie. Quẽ inuenies p̄cor ex timẽtibꝫ deum/
peccataq꞉ fugientibꝫ/ q̃ ſemꝑ ⁊ in oĩbꝫ ad li
quidũ ꝓſpiciat dũ tẽptatiões vigẽt/ ſi ſen

ſus eoꝝ ſit tm̃modo in imaginatiõe vľ cõ
ſenſus in rõe. Adeo non facile ẽ diſcernere
ſenſuꝫ a ꝯſenſu. Quãto plus hꝫ difficulta
tis ꝓbatio q̃druplicis p̄noĩati ſpũs/ dum
videlicet inſtinct⁹ vnus/ vľ inſpiratio ve/
hemens tangit mentẽ/ ſi ſit a deo/ ľ ab an/
gelo bono/ aut malo/ vel a ꝓprio ſpũ hũa
no. Cui⁹ rurſus ſenſus portio duplex ſu/
perior ⁊ inferior aſcripta eſt. Cui⁹ ſentire
diuiſionẽ ꝑfecte dat illud ỽbũ dei: q̃ð per/
tingit vſq꞉ ad diuiſionẽ ſpũs ⁊ aĩe. Qua/
lẽ in ſe diuiſionẽ paſſa erat q̃ exclamauit.
Magnificat aĩa mea dñm. Dehinc ſecer/
nens ſpũm ab aĩa: ſubiũxit. Et exulta/
uit ſpũs me⁹ in deo ſalutari meo. Hec
interim ſub cõpendio curſim notata ſint
q̃tin⁹ dũ ad ſingularia deſcẽdendũ erit/ fa
cili⁹ hac occaſione ſapiẽtiores diiudicent
ꝑſuaſum hñtes viuere hoĩem/ cui⁹ nomẽ
ſit in libro vite/ cui pluries ⁊ in pľibꝫ ꝑſo/
nis hui⁹ tp̃is: datũ eſt experiri ⁊ praticare
omnia que dicta ſunt.

Finit tractat⁹ de ꝓbatiõe ſpũuꝫ magi
ſtri Johis de gerſon cancellariȷ̃ pariſieñ.
in Conſtantia. Anno dñi. M.cccc.xv. in
die ſcti Auguſtini tp̃e generaľ ꝯciliȷ̃ inibi
celebrati/ edit⁹ ꝓpter aliq̃ q̃ de canoniſati/
one Brigide in p̄fato cõcilio oriebantur/
ſub. xȷ̃. ꝯſiderationibꝫ cõprehenſus.

Tractatus eiuſdem

Cancellariȷ̃ pariſieñ. de examinatione do
ctrinarum.

Attendite a falſis ꝓphetiſ
clamat chriſt⁹ ſũmus do/
ctor nr̃. Cui cõſonat apľs
ſu⁹ doctor in ỽitate. Do/
ctrinis inq̃t variȷ̃ſ ⁊ ꝑegri
nis nolite abduci. Patreſ
⁊ frẽs/ q̃ hꝫ aures audiẽdi audiat. q꞉ nulla
monitio ſalubrior. nulla ſi negligaꝛ pote/
rit eẽ ꝑiculoſior. Quia ſicͭ venenũ corpus
enecat. ſic ꝓphetie falſe/ ſic doctrine varie
⁊ ꝑegrine trahũt aĩas ad interitũ/ non q̃lẽ/
cũq꞉ ſꝫ eternũ. Turbãt inſuꝑ eccľiaꝫ/ poli
tias demũ oẽs tp̃ales ⁊ ſpũales euertunt.
Quapropꝛ occaſionibꝫ intra cor ab ex/
traq꞉ ſuſceptꝭ. ꝓpoſuit nr̃a ſedulitas opu/
ſculũ cõponere. q̃druplici mõ de examĩa/
tiõe doctrĩaꝝ. Pͥo theologicaliꝛ. ſcðo ex
ẽplariꝛ. t̃cio phiſicaľr. q̃rto p̄ticaľr. Pri⁹
mod⁹ q̃ p̄ñtꝭ ẽ opuſculi/ ſex cõſideratiões

de examinatoribꝰ idoneis doctrinaꝝ/ ⁊ to
tidē de examinatiōis arte ꝑſtringet/ q̄ no/
tant in his ꝟſibꝰ. Conciliū. papa. ꝑſul. do
ctor. bn̄ doctꝰ. Diſcretor quoqꝫ ſpirituū
de dogmate cenſent. Qualis ſit doctrina/
docens q̄s/ quiqꝫ ſodales. Si finis ſit fa/
ſtus/ queſtus ſiue libido. Proteſtamur
in p̄mis nihil nos in docendo vl' narrādo
fore dicturos/ intentiōe corrupta fauore l'
odio/ ſed tanq̄ꝫ in articulo mortis poſiti/
corā iudice deo/ volumꝰ cautelas inſinua
re/ cōtra falſas prophetias ſuſpectaſqꝫ do
ctrinas/ maxime diebꝰ iſtis malis/ qn̄ ſtu/
diū theologie refriguit/ qn̄ magna ex par/
te diſſipatuꝫ eſt/ vbi potiſſime florere ſole/
bat. Fiet inſup ſermo p̄ſens talibꝰ ⁊ p tali
bus/ qual' fuiſſe laudat iob/ q̄ ſunt ſimpli
ces ⁊ recti ac timētes deū ⁊ recedētes a ma
lo/ ne dyabolus cuiꝰ nō ignoramꝰ aſtuti/
as improuiſos forte repiat ſeducatqꝫ. Ta
les alloq̄mur venerādos p̄res carthuſien̄.
⁊ celeſtinos/ q̄s afflictos/ vt iob/ opꝫtet eſſe
in terra hus/ que ſonat concilium. Cōue/
nit ⁊ orientales eſſe/ p ſuſceptiōe luminis
glorioſi/ q̄bus teſtimoniū ꝑhibendum eſt
de lumine. Ania deniqꝫ iuſti annūciat ali
quādo vera. pluſq̄ꝫ ſeptē ſpeculatores con
ſtituti in excelſum ad ſpeculandū. Qui
bus añ locutis diſcurramꝰ ꝑ vnāquanqꝫ
ꝯſiderationeꝫ/ duodeci veritates aliquas
qꝫ cautelas miſcendo.

Prima cōſideratio.

Examinator auctenticꝰ ⁊ finalis
iudex doctrinaꝝ fidē tāgentiū
eſt generale conciliuꝫ. Deducit
hec ꝯſideratio primitus aucto
ritate generalis cōcilij conſtantien̄. cui for
te par ī duratiōe nullū fuit/ Forma decre
ti ſui ſat' habet ⁊ poſita eſt in tractatu de
ꝑtāte eccl'iaſtica/ ⁊ in opuſculo. An liceat
appellare a papa. Sumit inſup ab euan/
gelio cū rōne talis ꝯfirmatio. Chriſtꝰ fu/
it ſupmꝰ ⁊ optimꝰ inſtitutor eccl'ie nō de/
ficiens ī neceſſarijs/ q̄ ⁊ dixit. Ecce ego vo
biſcū ſum vſqꝫ ad ꝯſūmatōeꝫ ſecl'i. Opor
tuit igit in eccl'ia relinq̄re regulā infallibi
lem p fide ſuāda/ ⁊ dubijs emergētibꝰ ter/
minādis. nō aūt repit in terr' altera tal' in
fallibilis regula niſi generale ꝯciliū legiti
me ꝯgregatū. nā ꝑſona q̄libꝫ ſingularis de
eccl'ia cuiuſcūqꝫ dignitat' etiā papal'/ cir/
cūdata eſt infirmitate/ ⁊ deuiabil' eſt vt fal
lere poſſit ⁊ falli. Propterea nō imparem
poſuit Augꝰ. auctoritatē in eccl'ia ⁊ ī euā/
gelio/ dicēſ. nō crederē euāgelio niſi me au
ctoritas eccl'ie cōmouiſſet. Opponet a/
liq̄s q̄ in agibilibꝰ/ ⁊ ꝯſtitutiōibꝰ hūanis/
vel ſentētijs/ vl' ſctōꝝ canoniſationibꝰ/ ec
cleſia falli pōt ⁊ fallere ſm iura ⁊ experimē
tis plimis. Rn̄det ſecus eē in his q̄ ſūt fa/
cti vel iuris hūani/ ⁊ in his q̄ ſunt iur' di/
uini de neceſſitate ſalut' cognoſcēdi/ cuiuſ
modi ſunt ꝟitates fidei/ p̄cipue articuloꝝ.
ꝓpterea aſſiſtit ſpecialiꝰ vbi nō ſufficit hu
manū auxiliū. ſicut in determiatiōe veri/
tatū fidei q̄ꝫ in alijs in q̄bus nō neceſſario
ſtat ſalꝰ. Nihilominꝰ attēdendū ē mul/
tiplicem eſſe doctrinaruꝫ ꝑ eccl'iam ſeu cō
ciliū vice ſua approbationē. Quedam ap
probant vt certitudialit vere neceſſarioqꝫ
credende. Quedā vt vtiles ad moralē reli
gioſamqꝫ doctrinā/ ſine mixtione falſitat'
noxie/ nō tn̄ ſunt ſic vt credant obligato/
rie. ſed dicunt de pietate fidei. Quedā ꝟo
ſolū ꝑmittunt vt legant. nō q̄n ſint mixte
falſitates/ ſꝫ hn̄t aliunde plimas vtiles do
ctrinas/ ſicut ſūt ſcripta multoꝝ doctorū.
Et ita Augꝰ. ſua ſcripta recipi volebat.
Noli inq̄t meis lr̄is q̄ſi canonic' ſcriptur'
de ſe deſeruire. Et iteꝝ. Negare nō poſſuꝫ
nec debeo ſicut in ipis maioribꝰ. ita mul/
ta eſſe in tā mult' opuſcul' meis/ q̄ pn̄t iu/
ſto iudicio et nulla temeritate culpari.
Sumit hic duplex ꝟitas. Canoniſatio ꝑ
ſone nō cōpellit firmit adherere doctrine
ſue. Patꝫ etiā ī martyribꝰ. vt ī ꝓtō Cypri
ano. Patet de plibꝰ canoniſat'. q̄ꝝ q̄tidie
poſitiōes a ſcolaſticis nō tenent/ ſed palā
negant/ aut cū reuerētia ſi fieri pōt expo/
nunt. Altera veritas. Debet cū maturi
tate maxia ⁊ nō ſine grandi neceſſitate rei
publice/ determiatio fieri ī materijs fidei
maxime cōdendo articulū vniuerſalit ob
ligantē. Alioq̄n formidandū eſt de ſcāda/
lo vel ſciſmate nō facilit extermiabili ſi q̄
diſſenſerint. Doceat nos ſciſma grecorum
Hac rōe ſacre theologie facl'tas pariſien̄.
freq̄nter dū q̄runt ab eadē deciſiōes dubi
orū q̄ſi neutroꝝ. ſolet nō ꝑ ſe totā dare de/
termiationē/ ſꝫ deputatos p cōcilio dan/
do ſuos cōmittere. Quāto amplꝰ hec au
ctoritat' ꝗuitaſ/ ē in generali ꝯcilio/ nec nō
in ſūmo pōtifice ꝯſeruāda. Neqꝫ tn̄ ita de
clinandū eſt ad nihil determiandū/ q̄ ap/
tū in fide ⁊ moribꝰ ſcandalū radicet ⁊c.

Secūda ꝯſideratio

Examinatoꝛ iuridicꝰ doctrinaꝝ
fidem tangentiū: papa ſupmuſ
eſt in terris poſt generale ꝯciliū
vel cū ipo. Deducit auctoꝛita/
te canonū/cuꝫ rōne moꝛali: ꝓſuppoſita fi/
de. Quoniā ſupmus in omni policia iuꝛ
habet dubia circa policiā emergentia de/
termiare/vel interꝑtari: vl' declarare cum
appoſitiōe penaꝝ in rebelles. hoc aūt ē iu
diciū auctoꝛitatiuū. Diceret aliqs. nō
opoꝛtet ita fieri: cū papa ſit deuiabilis: nō
enī eſt magꝭ ꝯfirmatꝰ ꝙ̄ petrꝰ erat. Vn̄ re
pꝛehenſus eſt a paulo eo ꝙ nō recte ambu
laret ad veritatē euāgelij. Confirmat hec
obiectio ꝯſiderationē ꝓcedentē: ſed plꝰ in
fert ꝙ̄ opoꝛtet. Neqꝫ enī pōt aſſidue cōci/
liū generale haberi ꝑſentialit' ꝓ deciſione
dubioꝝ/nec expediret paſſiꝫ ita fieri. Su
premꝰ aūt in eccl'ia facilit' adit'. Qui ſi nol
let oīno ꝑtinacit' ea q̄ ſunt fidei declarare.
vel erraret declarādo/ſupeſt iudiciū conci
lij. Poꝛro nō ſequit' papa pt̄ in diffiniēdo
fallere vel falli/igit' nō eſt iudex idoneus ſi
cut in alijs ptꝫ inſtantia. Concludit' tn̄
ex hac radice duplex veritas. Prima ꝙ de
terminatio ſolius pape in his q̄ ſunt fidei
nō obligat vt ꝑciſe eſt tal' ad credendum.
Alioqn ſtaret in caſu ꝙ quis obligaret' ad
ꝯtradictoꝛia/vel ad falſum ꝯtra fidē. Se/
cūda veritas eſt/ꝙ ſententia pape ligat oēs
fideles ad nō dogmatiſandū cōtrariū: ni/
ſi ꝑ illos ⁊ apud illos. q̄ manifeſtū cōtra fi
dem deꝑhendūt errorē. ⁊ ſcandalū grande
fidei ſuo ſilentio fieri: ſi nō opponerent ſe:
cognoſcūt. Q, ſi fieret ꝑſecutio ſententiaꝝ
⁊ penarū cōtra eos/ſciant beatos eſſe q̄ ꝑ/
ſecutionē patiunt' ꝓpter iuſticiā. Supeſt
qꝫ remediū cōcilij general': cuiꝰ finalis au
ctoꝛitatiua. iudicialiſqꝫ ptās fundata ē in
deſtructibiliter in illo ꝟbo chꝛiſti: de coꝛre
ctione fraterna. Q, ſi eccl'iam nō audierit
ſit tibi ſicut ethnicꝰ ⁊ publicanꝰ. Cui legi
haud dubie ſubeſt papa/licet hactenꝰ mł/
tis hec veritas nō placeret: ꝓpter inoꝛdia
tum fauoꝛē ad ſummū pontificē. vel ſcri/
pta ſua male ſuſcepta/plus ꝙ̄ ad chꝛiſtuꝫ
⁊ euāgelia. Nūc aūt oppoſita falſitas ē he
reſis expꝛeſſe dānata ꝑ concilium Cōſtan
tienſ. cum alijs multis in vtilitateꝫ totius
policie chꝛiſtiane.

Tercia conſideratio

Examinatoꝛ iuridicꝰ ⁊ oꝛdinari
us doctrinaꝝ hmōi/ eſt ꝑlatus
in ſua iuriſdictiōe: cui cōmuni
cat inqſitoꝛ. Deducit' hec ꝯſide
ratio ꝑ canonicas monitiōes: ⁊ cēſuras ꝑ
latoꝝ exhoꝛtatiuas/vt dioceſes ſuaſ extir
pare ſtudeant ab hereticꝭ ⁊ hereſibꝫ ꝑnicio
ſiſqꝫ doctrinis. Sumit' ꝑterea rō ꝓpoꝛti/
onalis ad auctoꝛitatē pape: necnō ꝑ oꝛdi/
nē hierarchicū figuratū in concilio dato
moyſi ꝑ iethꝛo ſocerū ſuuꝫ. Sed notet'
hic duplex veritas. Prima ꝙ nullus eps
inferioꝛ pōt condere articulū fidei catholi
ce/q̄ videlicꝫ ad totā eccl'iam ſe extendat.
Non enī pt̄ in eos obligationē ferre qs nō
habet ī iuriſdictiōe ſubiectos. Differt igi
tur determiatio pape: qm̄ general' eſt. ⁊ ad
oēs catholicos ſe extēdit q̄ ad penaꝫ. Sic
intelligere debēt dicētes nullū ꝑter papaꝫ
condere poſſe articulū. Alioqn fallerētur
qm̄ in ſuis dioceſibꝫ ꝑlati ius habent cum
appoſitiōe cauti ꝯſilij. Pro q̄ ſit ſecun/
da veritas diſtinctiōe ꝑmiſſa. Q, aliq̄ ſūt
doctrine palā hereticales apud oēs. Alie
dubie ſimplicibꝫ: ſed manifeſte ſapiētibꝫ et
peritis. Tercie veluti neutre hn̄tes pro ſe
doctoꝛes cū rōibꝫ ad vtrāqꝫ ꝑtem ꝓbabili
bus: nec in vna tm̄ dioceſi vel paucis. ſed
apud oēs chꝛiſtianos aut longe plurimoſ
Eſt ꝰ veritas/ꝙ in pꝛimis ⁊ ſecūdis aucto
ritas inferioꝝ ꝑlatoꝝ ſe extendit ⁊ ad ſuoſ
tm̄modo. In tercijs ꝟo nequaqꝫ. qm̄ me/
rito dicunt' maioꝛes cauſe fidei/ꝓpt' diffi/
cultatē deciſiōis: cū ꝑiculo ſcandali. ideo
ſunt ad ſedē eccl'ie. vl' ad ſedentē in ea ſum
mū pontificem referēde. Iuxta illud. Si
qd ambiguū vl' difficile ⁊c. vocans cauſaꝫ
grandē. nō rōe materie. ſed ambigue diffi
cultatꝭ in termiatiōe. Cuiꝰ diſtinctionis
ignoꝛātia vl' diſſimulatio culpabil'. n̄ pau
cos depulit ī erroꝛes/ſcādaloſaqꝫ iudicia.
ꝯ oꝛdiariā ⁊ doctoꝛalē ptātē nr̄a tēpeſtate

Quarta ꝯſideratio.

Examinatoꝛ ꝑtim autēticꝰ ꝑtim
doctrinal' hmōi doctrinaꝝ ē q̄/ B
libet ī ſacre theologie facultate
licentiatꝰ aut doctoꝛ. Deducit'
hec ꝯſideratio ꝑ foꝛmā ꝟboꝝ qbꝫ dat' licē/
tia mgr̄alis Ego auctoꝛitate aplica/dicit

cancellarius/do tibi licentiā legendi.regē
di.diſputandi.docendi in ſacra theologie
facultate/hic ⁊ vbiqꝫ terrarū. In noīe pa/
tris ⁊ filij et ſpūſſancti. Amen. Ex hoc
abſqꝫ vlteriori deductione ſumit̃ duplex
veritas. Prima ꝙ doctores theologici nō
ſunt arcēdi ſine cauſa rationabili ab exer/
citio p̄dictorū actuū.quoniā papal' aucto
ritas licentiā confert eis.nō ita tn̄/qn dio
ceſani ſeu locoꝝ ordinarij:pn̄t obſiſtere vl'
nō conſentire ꝓ rationabili volūtate. Ex
emplū de ptāte ſacerdotali q̄ equalis eſt ī
quolibet q̄ ad corpꝰ chriſti verū. ſed diuer
ſificat̃ quo ad myſticū/qd̓ iuriſdictiōis re
ſpicit poteſtatē. Exemplū in mgr̄is in ar/
tibꝫ:q̄ nō legūt ſemꝑ artes vbi volūt. niſi
ſcolaſticoꝝ ꝯſenſus habeat̃. At vero ſu
mit̃ ex hac declaratiōe veritas altera. Q,
doctores theologici nō obligant̃ p̄ciſe ex
ptāte ſibi tradita/p̄dictos actus legēdi.p̄
dicandi ⁊c̄.paſſim exercere. Secus de pla
tis ordinarijs:quoꝝ officio paſtorali an/
nexū eſt debitū vel obligatio p̄dicandi ⁊c̄.
ſubdito ſibi gregi.ſicut iungit ap̄lus hec
duo paſtores ⁊ doctores/qd̓ ratio manife
ſta cōuincit. Oportet enī q̄ſdā eſſe ī eccl'ia
qui ſint ex officio inſtituti tales actꝰ exer/
cere. Alioq̄n nō fuiſſet inſtituta ꝑfecte:cō/
tra illud dei ꝑfecta ſunt oꝑa. Nō aūt ſunt
alij ſic obligati ꝑ officiū q̄ȝ paſtores ſimul
⁊ doctores:⁊ nō ſoli doctores. Poſſent
ꝯſequēter inferri veritates multe ſalubres
de neceſſitate ſtudij theologici:niſi ſilenti
um breuitas indiceret. Dictū eſt p̄ciſe ex
paſſim/quoniā aliūde pōt doctor theolo/
gus obligari p̄dicare vl' docere/vl' ſcriptu
ras interp̄tari:ṽbo vl' ſcripto:duȝ neceſſi/
tas imminet/hereticos ⁊ hereſes repellen
di. Aut qꝛ videret̃ ingratꝰ dōis dei/queād
modū loquūtur q̄rētes ſi ſacerdos nō be
neficiatꝰ poſſit ſine pc̄to ab om̄i celebrati
one ceſſare. Addit̃ tercia cauſa dū ſpeciali
ter mittit̃ ꝑ ordinariū ſuū/quo caſu tenet̃
ſibi de ſuſtentatiōe ſua ſufficient̃ ꝓuidere
qua data/iā ꝯtrahit̃ obligatio q̄ſi paſtora
lis in p̄fato doctore. Neqꝫ enī tūc dicere p̄t
in ſui velamē ocij. Nemo me ꝯduxit.

Quinta cōſideratio

Examinator huiuſmōi doctriā/
rū eſt:ꝑ modū doctrine/q̄libet
in ſacris litteris ſufficiēter eru
ditus. Deducit̃ hec ꝯſideratio
ꝑ illam maximā a ſapiente ⁊ philoſopho
poſitam. Q, eorū que quiſqꝫ nouit eſt iu/
dex bonꝰ. Iterum qꝛ nullis exiſtentibꝫ q̄/
bus cōferret̃ gradus licētie. qꝛ vel nollēt
recipe/vel nemo conferret. Poſſent nihilo
minus p̄lati ſecū aſſumere ꝓ plebis erudi
tione:⁊ fidei concilio ſufficienter in ſacris
litteris eruditos. Hoc tamē obſeruato
ꝙ dignus eſt mercenariꝰ mercede ſua/con
tra illos q̄ precijs ⁊ magnis penſionibꝫ cō
ducūt procuratores:⁊ aduocatos:vl' ſoli/
citatores cauſaꝝ prophanarū. theologos
vero vix vel gratis dignant̃ aſſumere. A/
deo terrā ſapit aīalis homo.adeo querit
nō que dei ſunt ſed ſua.nec tam ſua frequē
ter ex abuſu. Iungat̃ huic cōſideratiōi
cū ſua declaratiōe duplex veritas. Prima
ſtaret ꝙ aliq̄s ſimplex nō auctorizatꝰ/eēt
tam excellenter in ſacrꝭ litterꝭ eruditus:ꝙ
plus eſſet credendū in caſu doctrinali ſue
aſſertioni/q̄ȝ pape declaratiōi. Conſtat eī
plus eſſe credendū euāgelio q̄ȝ pape. Si
doceat igit̃ talis eruditus veritatē aliquā
in euangelio cōtineri.vbi ⁊ papa neſciret
vel vltro erraret: patet cuiꝰ preferēduȝ ſit
iudiciuȝ. Altera veritas. Talis eruditꝰ
deberet in caſu/ſi ⁊ dū celebraret̃ generale
conciliū.cui ⁊ ipe p̄ſens eſſet:illi ſe oppo/
nere/ſi ſentiret maiorem partē ad oppoſi/
tum euangelij:malicia vel ignorantia de/
clinare. Exemplū/beatiſſimꝰ dedit hilari
us. Unde q̄ȝuis ab initio militantis ec
cleſie/que cōponebat̃ ex apoſtolis: ⁊ ime/
diatis ſucceſſoribꝫ nouiter ⁊ certitudina/
liter a chriſto doctis.de multiſ que nō ſūt
ſcripta plus eſſet credendū auctoritati ta
lis eccl'ie.q̄ȝ euangelio cuicūqꝫ:priuſq̄ȝ eēt
ab ea receptū vel auctorizatū. Nihilomi/
nus poſt approbationē ⁊ auctorizationē
q̄ttuor euangeliorū ꝑ dictā eccleſiā/plꝰ eſ/
ſet credendū euangelio q̄ȝ alteri cuicunqꝫ
humane auctoritati. Non dicit̃ q̄ȝ totiꝰ ec
cleſie.quoniā illa eſt auctoritas dei ⁊ euan
gelij. Nec poteſt errare in fide:lege ſtante.

Sexta conſideratio

Examinator huiuſmōi doctriā/
rum. Eſt om̄is habens diſcre/
tionem ſpirituū: q̄ntum ꝟ do/
num ſpiritusſanctus in eo vult
extendi. Deducitur ex terminis: quoniaȝ
ſpiritusſanctus in manifeſtatiōe veritatis
ītima:nec fallere nec falli p̄t. queādmodū

theologi fundant/ꝙ nec fidei nec ſenſui lit
terali ſcripture ſubeſſe poteſt falſuꝫ. Alio
quin nihil auctoritatis ad credendum/ni
hil roboris ad perſuadendū ſibi ſubſiſte/
ret. Eſt autē ſenſus litteralis nō ſoluꝫ grā
maticalis/ſed nec ſtricte logicalis. Veruꝫ
ille quē ſpiritusſanctꝰ principaliter inten
debat. qui ex circūſtantia littere cū cauſis
dicendi ⁊ modis exponendi magis patet.
Unde generaliter in parabolicis locutio
nibꝫ ſenſus litteralis eſt: nō qui ꝑ v̄ba ſed
ꝑ res ⁊ facta deſignatur/vt de lignis cōſti
tuentibꝫ ſibi regem ⁊c̄. Porro donū diſcre
tionis ſpirituū/quādoqꝫ datur ad priua/
tam inſtructionē recipientis: quaſi priua
ta lex. De qua canon tradit eos qui priua
ta lege ducunť generali nō teneri. Eſt au/
tem operatio ſua facere quodā intimo ſa/
pore cū illuſtratione certa: cognitā eſſe ve
ritatem. Exemplū de Monica matre ſan
cti auguſtini/ſm relationē eius in confeſ/
ſionibus. Datur aliquādo diſcretio ſpiri
tuum principaliter ad edificationeꝫ eccle/
ſie: ſicut ⁊ donum ꝓphetie. vel linguarum
vel gratia ſanitatū cum ſimilibus Et hoc
reperitur in reprobis ſm apoſtolū ⁊ euāge/
lium. Quibus ſi ſemper ⁊ quomō credere
debeant fideles: grandis queſtio eſt. Quā
videtur ſūmatim abſoluere canon dicēs.
Nemini dicenti ſe miſſum deſuper: opor/
tere credi: niſi de ſua doceat miſſiōe: exem
plo Johannis baptiſte. Iuxta qđ ſu/
mitur prima veritas. Q, habendi ſunt ſu
ſpecti vel nō ſtatim admittendi in doctri
nis ſuiſ/maxime ſi ſint extranei. tales qui
ſe dicūt diſcretōeꝫ ⁊ viſiōeꝫ ſpirituū: dono
ſanctiſpiritꝰ poſſidere. Alioqn̄ q̄ cito cre/
dunt leues ſunt corde: ⁊ faciles ad erroreꝫ
Quid fiet igitur. Certe iudicium expecta
bitur ſm p̄miſſos quinqꝫ gradus exami/
nandi doctrinas ab infimo vſqꝫ tandē ad
ſupremū. Quod eſt conciliū ſi res apparu
erit prioribꝫ ambigua. ⁊ vrgens deciſio re
putetur. Altera veritas. nemo facile de
bet eſtimare ſe priuata lege moueri. qn̄ hu
mano ſe paratus ſit ſubdere pareréqꝫ iu/
dicio. quoniā nō eſt diſſenſionis deꝰ. Ne/
qꝫ formidet/qui huiuſmodi eſt: ſi cuꝫ vera
humilitate cōſilium querit alienum: ſe ꝓ/
pterea decipiēdum. vel a ſpiritu ſancto de
ſerendum: exemplo predicatoris nr̄e etatꝭ
egregij magiſtri vincentij. Concludit
dominꝰ Bonauentura pro p̄miſſis: vbi
querit ſi quis poſſit excuſari adorando di
abolum oſtendentē ſe vice chriſti. Q, neq̄
q̄ꝫ. Ratio. quia ſupeſt tali caſu triplex re/
mediū. videlicet ſuſpenſio iudicij proprij
petitio alieni conſilij. aut tandeꝫ implora
tio diuini auxilij. quod nō deerit faciēdo
quod in ſe eſt primis duobꝫ modis. Exē/
plo beatiſſimi martini. ⁊ aliorū plurimo/
rum. Obijcit idē Bonauentura de ad/
oratione eucharistie quādoqꝫ nō conſecra
te in manibꝫ ſacerdotis. Reſpondet caſuꝫ
iſtum cōmunē eſſe. qui ſemꝑ implicitā ha
bet conditiōem vl̓ preſumptionē ꝙ ſacer
dos fecerit ſm debitū eccl̓ie ritum: que cō
ditio nō debet exprimi in adoratiōe. Sal
uatur tamē adoratio ne peccatū ſit ꝓpter
morem fideliū. Exempluꝫ de adoratione
imaginū. Non ſic de adoratione panis in
menſa/etiā ſi cōditio poneretur/dicendo:
adoro te ſi tu ſis conſecratus. Non enim
ſunt tales circūſtantie prout in altari.
Sumitur inde ꝯſequēter cautela pro lai/
cis circūſtantibꝫ altari/ꝙ hoſtiam nō ado
rent quātūcūqꝫ videatur in manibꝫ ſacer/
dotis. niſi cum eleuatur ⁊ poſtmodū. Sꝫ
nec ſacerdos caute facit nō abſcondendo
viſionē a populo dum cōſecrat. Aut corti
narū vſus deberet opponi Aut a circūitu
altaris arcēdi eēnt alij/maxie populares.

Secūda pars prin cipalis.

Prima conſideratio

Attendendum eſt in examia
tione doctrinarū. Primo et
principaliter ſi doctrina ſit
cōformis ſacre ſcripture. taꝫ
in ſe qꝫ in modi traditōe. De
claratur ex auctoritate beati Dyoniſij di/
centis in ſentētia. Nihil audēdum dicere
de diuinis/niſi que nobis a ſcriptura ſan
cta tradita ſunt. Cuius ratio eſt. quoniaꝫ
ſcriptura nobis tradita eſt tanqꝫ regl̓a ſuf
ficiens ⁊ infallibilis pro regimine totiꝰ ec
cleſiaſtici corpis/⁊ membrorū vſqꝫ in finē
ſeculi. Eſt igitur talis ars. talis regula vel
exemplar. cui ſe nō conformās alia doctri
na. vel abijcieuda eſt vt hereticalis. aut ſu
ſpecta. aut imptinēs ad religionē prorſus

eſt habēda: Hinc gloſa quedā ſuper illud
Apparuerunt moyſes ⁊ helyas loquētes
cum eo: ſcilicet ieſu in tranſfiguratione.
Suſpecta eſt omīs reuelatio quā nō con
firmat lex ⁊ prophete cū euangelio. Que
tria ſignificant moyſes helyas et chriſtus
Alioquin deluſiones demonum. aut po/
tius proprij capitis fantaſiationes/ ꝗ̄ re/
uelationes habeantur. Talibus ideotis
obijciatur illud chriſti. Erratis neſciētes
ſcripturas. At vero dicet aliquis. Ec/
ce ꝙ a principio et vſq; nunc/ doctrine ſa/
lubres tam verbis ꝗ̄ ſcriptis inſerte ſunt
quas ſcriptura ſacra nō continet. Immo
cōtinet reſpōdemus/ ſ̄m aliquem gradū
veritatum catholicarum. quos gradus q̄
niam alibi explicauimus breuitas hic nō
apponit. Queret alius quid ſibi vult fi
nis huius cōſiderationis loquēs de modo
traditionis ſcripture Nūquid poteſt alia
ſalubris doctrina taliter tradi ꝙ reddere/
tur inepta ⁊ nociua. Poteſt vtiq;. Ponit̄
ad preſens exemplū de doctrina raymun/
di lulli que quidē alta ⁊ vera ⁊ copioſa mł
ta continet/ nō tamē in multis abſq; poni
bili calumnia/ de quibus nihil ad preſens
Hoc vnum placet inſerere tempibus no/
ſtris in ſacra theologie facultate pariſius
inſtitutū. Habet ipſe lulli modū traditio/
nis ſpecialem/ ſub magnis voluminibus
ad certa nomina/ ad caracteres/ ⁊ figuras.
Senſit eadem facultas nōnullos de ſuiſ
ſuppoſitis. vt proni ſumus ad nouitates.
velle traditionē huiuſmodi multiplicare
ꝑ ſtudiū. Nam ⁊ in arrogonia dicit̄ edoce
ri. Conſtituit protinus ſtatutū/ quod pa
tribus carthuſieñ. prope pariſius ſignifi/
cauit ꝑ litteram. habent enī copiam libro
rum dicti lulli. Quo ſtatuto prohibebat̄
omnib⁹ ſuppoſitis ſuis/ ne derelinquētes
modum doctrinalē ſanctorū doctorum ꝑ
eccl'iam approbatoꝝ. ⁊ qui tent⁹ eſt hacte
nus in ſacra theologie facultate/ tranſirēt
ad nouam hanc fantaſiandi curioſitatem
Elicitur ex his cum ꝑ̄cedentibus du/
F plex cautela nedum pro examinatoribus
ſed receptoribus doctrinarū maxime reli
gioſis. quos ſua ſancta nō dicam ruſtici/
tas/ cū hieronymo/ ſed humilis ⁊ deo ama
bilis ſimplicitas/ cōmendat. Nam q̄ am/
bulat ſimplicit̄ ambulat ꝯfidenter. Sim
pliciter intellige nō ignoranter/ nō infan/
tili ſenſu. nō negligenti. vel hebeti intelle/
ctu. ſed abſq; plica doloſitatꝭ. verſutie. cu
rioſitatis ſuperbie. Alioquin qui ignorat
ignorabitur. Prima cautela ſit eis. nul
lam recipe doctrinā abſoluto iudicio. ni
ſi altero ſex modorū prime partis appro/
batam. ⁊ eo magis ſi ſermo vel modus ſit
extraneus/ a cōmuni ſermone doctorum.
ꝗ̄uis ſententie graues apparerent mora/
les vel philoſophice. Theologizat aliquā
do demon: ait climacus: ⁊ patet in euāge/
lijs/ etiam corā ieſu quē teptare preſum/
pſit ⁊ dicere. Scriptum eſt. Angelis ſuis
mandauit de te ⁊c. nihilominus prohibu
it chriſtus. Cui paulus ⁊ alij ſe ꝯformant
ne teſtimoniū quātūlibet in ſupficie verū
acciperetur a demoniacis vel phitonibuſ
vel ſimulacris: ⁊ prophetis inſanientibuſ
vt ſibille ſunt/ ⁊ ventiloqui. cum ceterꝭ ma
gicis maledictis. Nam que cōmunicatio
lucꝭ ad tenebras: ⁊ chriſti ad belial. Ratio
prima. quia ſunt excōmunicati. Secū
da. quia nullū verū bono fine dicūt. Ter/
cia quia cōtinuo aut tandē falſitatē inge
runt. Et ſi mille premiſerint ṽitates. Nō
eſt enim doctrina fallens que vera non mi
ſceat ſ̄m Bedā. Altera cautela eſt. Cō/
ferre protinus doctrinā que terminos ha
bet extraneos. vel ſententias nouas ⁊ ꝑe/
grinas. ad terminos doctorum cōmuniū
⁊ ſententias eorum. Hoc chriſtus contra
diabolum egit. Hoc magnus antoni⁹ do
cuit. Hoc paulus intellexit cū diceret ad
diſcipulum. prophanas vocum nouita/
tes deuita. Hoc Auguſtinus vob inquit
ad certam regulā loqui fas eſt. Hoc Hie
ronymus. Ex verbis inquit inordinate ꝓ
latis oritur hereſiſ. Hoc ſereniſſime cuſto
diuit ſacra theologie facultas ꝑiſieñ. Cu/
ius vnum e multis ſit hoc exemplū/ vnuſ
licentiatus poſuit in veſperijs. O, pater
erat cauſa filij. id eſt pater generat filium.
Confeſtim oppreſſum eſt os eius/ neq; ſi/
bi permiſſum eſt talibus vti terminis. li/
cet oſtenderet exponendo ſe verum tenere
ſenſum. Sic Auguſtinus loquens de fa/
to iuxta philoſophorum aliquorum verā
ſententiam/ ꝙ deus erat fatum. Tene in/
quit ſententiam: ſed corrige linguam.

Secūda ꝯſideratio.

Attendendum eſt in examinatiōe B
doctrinarum cuius ſit ꝯditionis
docens ſeu publicans ſiue ſcribēſ

Declaratur quia nō modicum refert īter
doctum rei quaꝫ loquitur ⁊ inter indoctū
īter ſenem ⁊ iuuenem/inter morigeratuꝫ
⁊ diſſolutum.inter homīem boni natura
lis iudicij ⁊ patiētem in cerebro vl' impru
dentem. Demum inter virū et mulierem.
Fuit Galienus in arte ſua peritiſſim⁹ me
dicine. Memini dum puerulus ſtudereꝫ
in artibus ipm irriſum:quia poſuit quar
tam figurā in ſilogiſmis. Dixit inquiūt
falcem ſuā in meſſem alienam.quia nō lo/
gicus ſed medicus eſt. Loquitur aduer/
ſus eundem rabbi moyſes medic⁹. Quia
ꝑſumens de ſciētia medicine.ꝑſumpſit cō
ſequēter de multis:tanq̄ꝫ illa ſicut medici
nam cognoſceret/in quibus turpiter ipm
erraſſe notauit. Et hic error familiarꝭ ad/
modum ſapiētibus huius ſeculi/qui duꝫ
ſe vident honorari pro aliqua ſcientia.ſit
legum.ſit canonū.ſit induſtrie mundialiſ
laxant faciliter ora de ſermonibꝫ quos ne
ſciunt.vt de theologia/quaſi verecūdaren
tur aliquid ignorare Aut aliquādo maio
ri dementia/que nō cognoſcūt in ſe.deſpi
ciunt in alijs tanq̄ꝫ ſuꝑuacua ⁊ noxia/ne/
videantur ea que ſunt vtilia/nequaq̄ꝫ co/
gnoſcere. Quāto cōſultius iubet ſapiens
Prudentie tue pone modum. quoniā ma
gna pars ſciētie eſt.dicit hieronymus ſci/
re quid neſcis. Magne demum modeſtie
taliter agnoſcere. Porro differentie pa
tent relique. De ſenibus expertis.quibus
ideo eſt ſapiētia. De bene morigeratis q̄ſi
humilibus. De naturaliter prudentibus
reſpectu iuuenum. quos ait Ariſtoteles.
nullus eligit/cum cōſtet eos nō eſſe prudē
tes propter inexperientiam. Reſpectu q̄ꝫ
maliuoloꝝ q̄s excecat malicia. Reſpectu
deniq̄ꝫ melancolicorum/qui ſeipos regere
vel propriam domū neſciūt/deſipiētes in
manifeſtis. Poſtremo ſexus muliebris
D ab apoſtolica prohibet̄ auctoritate.ne pa
lam doceat.doctrinam intellige ſeu verbo
ſeu ſcripto/nomīe ſuo publicatam/maxi
me ſi fuerit ad viros.nec qualeſcūq̄ꝫ ſed ſa
pientes ſed eruditos ſed ſtatus in deuoti
one vel religione ꝑcellentis. Sentētia eſt
Gregorij/preſumptiōem eſſe/velle docere
ſanctiorem doctioremq̄ꝫ. Culpat Hiero/
nymus eos qui diſcūt (proh pudor) a femi
nis qđ viros doceāt. Quid ſi talis ſexus
appoſuerit ambulare in magnis ⁊ mirabi
libus ſuꝑ ſe.viſiones quotidie ſuꝑ viſio/
nes addere.leſiones quoq̄ꝫ cerebri ꝑ epilē
tiam vel congelatiōem.aut aliaꝫ melanco
lie ſpeciem/ad miraculū referre. Nihil de/
niq̄ꝫ dicere niſi vice dei.ſine medio reuelā/
tis. Appellare ſacerdotes dei filios ſuos.
docere eos profeſſionem ſuam in qua nu/
triuntur aſſidue/qualiter obedire ſuꝑiori
bus deberēt etiam vbi diabolus eēt incar
natus. Q, ſi dolent in aduerſis pro ſenſu
alitatꝭ amore/ ſunt imperfecti. cū nec pau
lus nec maria īmo nec chriſtus haud du/
bie perfectiſſimi fuerint doloris expertes:
īmo ſi deſunt pene ſenſus. qualis erit pa
tientie virtus. Dicit altera ſe annihilataꝫ
fuiſſe pro morula temporis. Altera ꝙ mi/
rabiliori vniōe deus vniebatur ſibi/q̄ꝫ hu
manitati ſuſcepte chriſtus iūgebatur.cuꝫ
talibus ſine numero/que nec magnis vo
luminibus plene referētur.aut relate con
uincerētur ꝑ ſingula. Dictum eſt grauiter
a poeta.varium ⁊ mutabile ſemper femi/
na. Quales deſcribens apoſtolus vitare
docuit curioſas ⁊ verboſas ductas varijſ
deſiderijs. Et ve parēti noſtre prime.que
primo verbo ſuꝑ relatione diuini ꝑcepti
bis mētita eſt Precepit inquit deus ne co
mederemus/⁊ ne tangeremus. hoc addi/
dit ne tangeremus.ſequitur ne forte mori
amur. Ecce incertuꝫ retulit qđ erat certiſ
ſimum. Neq̄ꝫ tamē iſta dicētes deroga
mus gratie dei/neq̄ꝫ mulieruꝫ quas elegit
priuilegiate ſanctitati.ſed nobis vigilan/
dum eſt aduerſus aſtutias diaboli iam ab
initio ceptas. Et cautela duplex inter
alia ſumēda eſt. Prima om̄is doctrīa mu
lierum maxime ſolennis verbo vl' ſcripto
reputanda eſt ſuſpecta/niſi prius fuerit al
tero ſex modoruꝫ quos prima pars refert
diligēter examinata/ ⁊ multo amplius q̄ꝫ
in doctrina virorum. Cur ita. Patet ra/
tio. Quia lex cōmunis nec qualiſcūq̄ꝫ.ſed
diuina tales arcet. Quare. Quia leui⁹ ſe/
ductibiles.quia pertinacius ſeductrices.
quia non conſtat eas eſſe ſapientie diuine
cognitrices. Aliud quoq̄ꝫ eſt garrire que
venerint ad fantaſiam: Aliud de ſcripturꝭ
ſanctis proferre ſermonem: iſtud cum ar/
tis ſtabilitate ſubſiſtit: Aliud dilabitur ſi
ne firmitate. Ubi ſunt ſcripta tot deuotiſ
ſimarum erudítiſſimarumq̄ꝫ feminarum
ſicut paule ſicut euſtochium. Certe nulla
ſuꝑſunt.quia nulla preſumpſerūt. Se
cūda cautela que tacta eſt. Cōferat̄ ſtatim

doctrina ꝑ ſingulas ſententias ⁊ verba/ſi
ſit conformis ad doctores approbatos/⁊
ſi ſic/quid addit ad illos in pondere ſentē
tiarum. vel religionis edificatione penſet.
Sunt enim doctrine quedam habentes
folia verborū q̄ſi ſpecioſiſſima. que ſi diſcu
tiantur inueniuntur ſimiles ficulnee/cui
maledixit dominus. quia ſunt ſine fructu
aut pro fructu reddunt inſtar pomorū ſo
dome ſolum cinerē. quo turbatur ſenſus
nō reficitur affectus. nec tandē illumina/
tur intellectus. Notetur ad extremum
ꝙ ſancti prophete/⁊ doctores iam vniuer
ſaliter approbati/recipiunt in ſuis verbiſ
obſcuris vel ambiguis interpretationem
qualis non debetur nouellis prophetan/
tibus de corde ſuo/aut prius ꝗ̄ conſtite/
rit quaſi de ſuo/ꝗ̄ꝫ vis diuino.

Tercia conſideratio

Attendendum eſt in examinati
one doctrinarum/cuius condi
tionis ſunt huiuſmodi doctri/
nas vel audientes/vl̄ conducē
tes/vel recipientes. Dixit ſapiens de prin
cipe/id quod ad oīs trahi poteſt. Qui li
benter audit verba mendacij/ omnes mi/
niſtros habet impios. Quid nempe eſt ef/
ficatius ad corrumpēdā oīm doctrinā/
quam adulatio ſubdola. vel conſulentiū.
vel conſcribentium. vel audientium. vl̄ re
cipientium/cū indiſcreta laude ⁊ īexami
nata gloria/ſimul cum admiratione. O ꝗ̄
tiens vidimus impletum illud comici de
adulatore/hic profecto ex ſtultis inſanos
facit. Quod in de amicicia vetuit cicero:
dicens hoīes adulationis impletos ven/
to ſibi ſumere ſpecies improbiſſimas vel
errore ſuo fundataſ/vnde nihil ſupeſt ipiſ
niſi diſcrimen et perditio/ dum tales hi ſe
reputant quales audiunt/ doctos. ſapien
tes. deuotos. eloquentes. Quo ↄtra nihil
eſt optabilius ad virtutem humilem/ꝗ̄ li
benter nedum audire. ſed inquirere diligē
ter. qui dicat ei cum omni libertate verita
tem. Sint in exemplum nobis lucifer cū
angelis ſuis. quos quid aliud ꝗ̄ propria
fefellit adulatio. Sint homines qui ſe tan/
ꝗ̄ deos hac tracti veſania/coli iuſſerūt ex
torſeruntꝗ̄. At vero quid ad rem ſpe/
ctat que nūc agitur queret aliquis. Mul
tum certe per omnem modum/quod ſub
cautela duplici notabimꝰ. Sicut nul/
lum habet vir vel mulier efficacius apud
ſe remedium pro deluſionibus euitandis
quam eas cum humilitate ſedula fugere.
nec q̄rere per miracula/vel reuelatiōes re/
gi/ſpreto humano ſapientum concilio. ſic
aliorum reſpectu nihil fugibilius habere
debet/ꝗ̄ adulationem indoctorū vl̄ pra/
uorum/nihil quoꝗ̄ deſiderabilius ꝗ̄ he/
rere comitibus. ſint confeſſores. ſint alij.
qui ſine plica doloſitatis ingerūt aſſidue
ſimpliciter ⁊ humiliter ſapere. Talem ha
buiſſe beatum Bernardum fratrem ſuū
gerardum referunt. qui nec in manifeſtis
ſignis applaudebat beato bernardo. Sꝫ
cum aſpernatiōis cachinno reijciebat. nō
ad nequiciam proteruam. ſed humilitatē
piam agens. Sunt confeſſores qui de nō
nullis quos vel quas audiunt. verba faci
unt in bonum. O ꝗ̄ pura mens/ ꝗ̄ integra
ꝗ̄ ſine mortali delicto. Eſſem talis vtinā
cum mei ſimilibus. nō aduertenteſ qui ta
liter agunt ſe ꝑ indirectum culpare reliq̄s
confitentes eis. quos nō ita predicant/ſi/
mul ⁊ occaſionem dant ſuis laudibus. nō
qualitercunꝗ̄: ſed in confeſſione mentien
di. Eſſet hic habēdus ſermo latior. preſer
tim in materia canoniſatiōis ⁊ teſtificati/
onis ſumpte ꝑ confeſſores. Sed ſup his
⁊ alijs particularior erit inquiſitio facien
da/dū modus exemplaris/id eſt per nar
rationes exemplorū tractabitur. Se
quitur altera cautela pro prelatis: ⁊ ſpeci
aliter doctoribus/apud inferiores preſer
tim ideotas/ac ſine litteris mulierculas.
Caueant qui dati ſunt in regimen ⁊ exem
plum/ne leuiter ſuis verbis aut factis ap
probent doctrinas earum/vl̄ miracl'a ſeu
viſiones inſolitas/ipis maxime ſcientibꝫ/
ſeu corā eis. Nulla plane poſſet altera da
ri talibus ad fingendum fortior occaſio.
Experti pluries loquimur. ⁊ Gregorius
xi. teſtis fuit idoneus/ ſed tardus nimis.
hic poſitus in extremis habens in mani/
bus ſacrum chriſti corpus. proteſtatꝰ eſt
coram omnibus vt cauerent ab hominibuſ
ſiue viris ſiue mulieribꝫ/ſub ſpecie religio
nis loquētibus viſiones ſui capitis. quia
ꝑ tales ipe ſeductus. dimiſſo ſuorū ratio
nali cōcilio/ſe traxerat ⁊ eccl'iā ad diſcri/
men ſciſmatis imminētis/niſi miſericors
ꝓuideret ſponſus ieſus/qđ horrendus vſ
ꝗ̄ huc nimis heu patefecit euentus ⁊c.

Hic papa cū eēt ī auinione ꝑ Katherinā
de ſenis inductꝰ eſt q̄liter ſe romā trāſfer/
ret. cardinalibꝫ ⁊ ceteris diſſuadētibꝫ. Quo
cū veniret circa dimidiū annū obijt. Ex/
tūc cepit ſciſma qḋ circa. xl. annos dura/
uit vrbano. vi. ⁊ ſuis ſucceſſoribꝫ in roma
videlicet. bonifacio. ix. innocētio. vij. gre/
gorio. xij. alexādro. v. iohāne. xxiij. ⁊ mar/
tino. v. vſq; ad ↄciliū Conſtātieñ. In aui
nione vero clemēte. vij. ⁊ bñdicto. xiij. qui
⁊ petrꝰ de luna electis. Hoc cancellarius
nō ponit nec vſq; eā nomīat. Sz dñs ſte/
phanꝰ olim prior carthuſie in ſeits/ poſtea
papie/ aſſerit ꝓpria manu ex Katherine ꝓ
prio ore/ eaſdē lr̄as ſcripſiſſe ad papā ⁊c̄.

Quarta cōſideratio

Attendendum eſt quis finis ſit
huiuſmodi publicationis do/
ctrinarum/ ſm alterum triū fi
nium qui ſunt bonum honora
bile/ vtile/ delectabile. Et primo de hono/
rabili vt de faſtu deſcribens Augꝰ. hereti
cum dicit eum eſſe/ qui alicuius tempora
lis cōmodi ⁊ maxime glorie. principatus
q; ſui gratia/ falſas ⁊ nouas opiniones vł
gignit vel ſequitur. Notat ſumma de vi/
tijs ⁊ virtutibus in tractatu de fide/ cau/
ſas octo confectiōis hereſū. Remittamꝰ
ad illam/ quā libenter hic ⁊ alibi cōmemo
ramus ſummā/ quoniā ex optimis vnde/
cunq; collecta eſt. Cuius auctor contem/
poraneus ſatis fuit Guilhelmo pariſieñ.
⁊ ſancto thome/ vir ſine gradu/ de conuen
tu predicatorū lugduneñ. Hic nihil in cō
pilatiōe de fantaſia ꝓprij capitis/ ſed de cō/
muni aceruo ſcripturaꝝ doctrinaꝝ nectit.
Cui ſi comparent̄ nouelle viſiōes noſtra
rū vł noſtroꝝ/ o ſapiētiſſime deꝰ/ q̄ntū ſoli
diores. nō vmbratiles inuenirent̄/ ab eis
tñ quibꝫ aduerſus ſapientis ↄciliū non eſt
ꝑſuaſum/ ꝙ aque furtiue dulciores ſunt/
⁊ panis abſconſus ſuauior. quiq; magis
ea mirant̄. q̄ vel nō intelligunt/ vł inſolita
ſunt/ ſeꝑatū volētes hr̄e ↄuiuiū/ ſil's athe
nienſibꝫ volentes ſemꝑ audire aliq̄d noui
prurientes auribꝫ. Quo ↄtra ſit caute/
la duplex. Ruminet aſſidue docēs vł ſcri
bens/ vł ſtudens/ q̄s ſuus ſit finis intentꝰ
Pauci ſunt admodū: q̄ nō rn̄deant vt tan
dem ſaluꝰ fiam. Sed ſepe ſub generalita
te mentit̄ iniquitas ſibi/ dū ad ꝑticulares
⁊ ꝓprios venit̄ fines: ⁊ ſub negocio caritatis
agit̄ negociū vanitatis. Tentationē ſuꝑbie
reputauit Augꝰ. iō difficile cognoſcibilē
q2 nō habet hō fas experiri/ queadmodū
paratꝰ eſt gl'a ↄtēnere. ſicut nō eſt fas ho/
mini male viuere ne laudetur. Accipiebat
aūt ſibi q̄dā nr̄i tp̄is ſignū tale. Querebat
a ſeipo corā deo de doctrinis ꝓprijs/ q̄s vł
ex officio/ vł ꝓ laudabili ↄtra ociū iners ex
ercitio/ vł ꝓ q̄ſiti diſtributiōe talenti: vł ꝓ
tp̄is neceſſitate ſcribebat. Ecce fuet̄ inte/
gra tibi merces: ait: a dño. ↄſeruet̄ ⁊ aliun
de ſua ꝓximis tuis edificatio: ꝑ alienā do
ctrinā: ſeu ꝑ tuā/ velut alienā/ q̄ſi mortuus
ſis a corde. q̄d rn̄des. Nūq̄d nō adhuc in
publicū prodire tua cuperes ſcripta. Si
tandē iueniebat ī ↄſcie ſerenitate/ ꝙ equo
anīo celari ſcripta ſua tali caſu vellet. gra
tias agebat deo. tanq; excuſſus a palea va
nitatis. Sin autē/ gemebat ſub pondere
gloriatiōis vane. Queſiti fuerūt a btō gre
gorio libri ſui. Remiſit ad libros auguſti/
ni/ ſuadēs in illis potiꝰ exerceri. Altera
cautela ſuadet hr̄e promptitudinē. ꝙ do/
ctrīe q̄s aliq̄s legit/ aut ſtudz/ aut ſcribit/
publicū ſubeant examen/ ⁊ potiꝰ ī vita q;
poſt mortē. vt ſi q̄d erroris dep̄henſū fue
rit corrigat viuēs. Sonant hāc prompti
tudinē/ ꝓteſtatiōes fieri ſolite in actibꝫ ſa/
cre theologie publicis. Hoc intēdebat q̄ di
xit. hereticare potero. ſed hereticꝰ nō ero.
Quare. Quia nemo niſi ꝑtinax hereticus
eſt. Nemo q̄z ꝑatus corrigi ꝑtinax eſt. Re
ſpicit hec cautela venerabilē ⁊ deo ſacra/
tū p̄rē. cuiꝰ occaſiōe ſūptū eſt p̄ſens opuſ
culum. q̄ libros alios ſui tp̄is nouellos:
voluit examen hr̄e. Reſpicit ⁊ oīs in cō/
muni doctores. q̄tinꝰ ea ſtudioſitate do/
ctrinas cōponāt ſuas/ tanq; ꝓtinꝰ inter/
rogādas ab oībꝫ. Fuit iſte vt arbitror nō
ꝑuus ſtimulꝰ btō hieronymo. q̄ ſe tot aſpi
ciebat habere obſeruatores ⁊ emulos. vt
q; optime ſcriberet: vel tranſferret.

Quinta cōſideratio

Attendendū eſt in examiatione
doctrinaꝝ de fine. Si ſit ad cō
modū tp̄ale vł queſtū. Dici nō
poſſet q; mēdax eſt cupiditas/
nec diuinis ꝑcit nec hūanis. Hoc ī aduo/
catis ꝑl'ibꝫ eruditis ad mēdaciū q̄libet in cā.
Hoc ī doctrinis vſurarioꝝ ⁊ ſymoniaco
rū. Hoc ī q̄ſtoribꝫ publicis ſuꝑ cōfictiōe mi
raculorū vel reliquiarū/ vel indulgentiaꝝ.

Hec heu doloroſius/quo ꝑnitioſi⁹ ⁊ indi
gnius/in p̄dicatoribꝫ nōnullis ad ppl'm/
ſuas vltra modū ꝯceſſiones/ et priuilegia
dignitates p̄iudicialit̄ amplificātibꝫ/ vbi
quoqꝫ crebro videre miſerabiliter eſt/quē
admodū ſathanas in ſe diuiſus eſt/habēt
doctrinas ſuas ſuorūqꝫ/mutuo ꝓferūt/ex
altant/ꝑ fas nefaſqꝫ defendūt. Ac proinde
quot in fide.quot in bonis moribꝫ ſcanda
la.quot errores/etiā circa nob naturaliter
impreſſa prima legꝫ principia viderit etas
noſtra. Plangere nūc magis q̄ꝫ in mediuꝫ
reducere libet:duplicēqꝫ notare cautelam

Prima ꝯſulit ſimplicitati deuotorꝫ:q̄/
rum nō intereſt curioſos eſſe ſuꝑ intentio
nibꝫ occultis ſcribentiū/quatin⁹ expeditā
regiāqꝫ viam incedāt/legendo ſcripturas
quas ſciūt ab eccl'ia tota receptas.qualeſ
vtiqꝫ ſufficiūt. Aut ſi pro dubiorū deciſio
ne nōnunq̄ꝫ occurrentiū/habendū ſit cōſi
lium.querant̄ ab illis tales / quos minus
eſt probabile.fauore vel odio:queſtu vl' fa
ſtu trahi.q̄les ſunt iam mortui/ viuentes
in ſcriptis ſuis/ſi materiā que q̄rit̄ attige/
rint. Si p̄terea fuerint in illa tam intenti
q̄ꝫ experti. Multi nimirū multa ſcribunt
velut in tranſcurſu/multa q̄nqꝫ non ſatis
ad ſuam ſpectantia facultatē/ vt ſi theolo
gus purus vellet de punctis exquiſitꝫ ca/
nonū pure poſitiuorū/aut purus canoni
ſta de apicibus theologie declarādis ferre
ſententiaꝫ. Cuilibet in arte ſua potior eſt
danda fides.ſi nō.alia ratione pactum vt
aiunt reformetur.q̄ḋ medicorū eſt promit
tūt medici:tractāt fabrilia fabri: refert ab
Oracio hieronym⁹. Grandis aūt conq̄
ſitio caderet hic de doctrinarū hereticaliū
cognitoribꝫ atqꝫ iudicibꝫ/qualis ſit apti/
or ſcientia. Nunq̄d theologica vel canoni
ca. Sed diſtinctio ꝯcordiā facit/que ſuuꝫ
cuilibet tribuit officiū theologo de veri/
tate catholica/aut oppoſita hereſi.iuriſte
de penis ⁊ modo iudicij confert ꝑtes ſuaſ
Cui⁹ declarationē alibi traditā/hic nō in
ſerimus/ſecūdā ilico cōponētes cautelaꝫ

Prouidendū eſt ſedulo ꝑ rectores chri
ſtianitatꝫ/ne ſtudiū theologie veritatꝫ de/
pereat:ſꝫ alicubi reſideat velut ī fonte. A/
lioquin timendū eſt ne ſuꝑſeminent̄ here
ſum zizania/ꝓpter varietatē tot capitum
tot inſuꝑ paſſionū diuerſarū.vnde multi/
plicatio ſequit̄ iudiciorꝫ/vbi ſi deſit recur
ſus ad theologos nō deprauatos:⁊ ī vnū
collectos.quis oro ꝓuidebit. Si dixerit
aliquis fiet recurſus ad ſedē ⁊ curiā ſum/
mi pontificis. Nō negabim⁹ hoc ſi theo/
logia illic habuerit ſuos doctores/nō ꝑti
ales.nō ſeductos.nō faſtuoſos.nō queſtu
oſos.aut inuidos.non ꝑtāti ſeculari.non
ſp̄ūali plus q̄ꝫ veritati fauētes. Alioquin
tolerabili⁹ eſſet nullos habere q̄ꝫ tales pa
ti. Acclamātes hic ⁊ deridētes nouimus
hic de ſatrapis eccl'iarū. Quid nobis ⁊ ec/
cleſie de theologis. Nā ꝑ quos alios here
ſes oriunt̄ ⁊ orte ſunt:certe ꝑ eis ſiles quo
tidie.⁊ ſi nō in p̄dicatione ſaltem in v̄bis
domeſticis ⁊ opatione. Sed eſto ꝓueniāt
hereſes ꝑ theologos deprauatos.nō enim
theologia ſicut nec canonica ſcientia con/
firmat hominē in veritate. Nunq̄d eo ca/
ſu plus eniti cōuenit ſuſcitare cōtra tales
reprobos ⁊ noxios/ plures alios potētes
obſiſtere ſuis hereſibꝫ palliatis/quas ſoli
theologi vel dep̄hendere vel cōuincere ſuf
ficiunt. Illi vero culpant̄ rationabilit̄.he
reſes introducere/q̄ ex officio reſiſtere de/
bentes:facti ſunt ſpeculatores ceci.canes
muti.naute ſtulti nauē eccleſie naufragijs
oībus exponētes:quā regere nec ſciūt nec
volunt. Scientibuſ deniqꝫ.volentibuſqꝫ
ſuccurrere.viā claudunt.ip̄os abijciunt.
infamant.ſpernunt.

Sexta conſideratio

Atendendū eſt in examinatiōe
doctrinarum de fine. Si ſit bo
nuꝫ delectabile/vel carnale ſeu
ſp̄ūalis luxus. Et ſicut mani/
feſtum eſt q̄ omnis excellens affectio tra/
hit ad ſe iudiciū rationis. Veruntamē ſi/
cut nulla eſt vehemētior q̄ꝫ luxurioſa libi
do.ſic ad errandum falſumqꝫ docendum
nulla ꝑnitioſior. Patuit in ſectis turelipi
norum/q̄rꝫ ſequaces nō deſunt vſqꝫ hodie
q̄n ⁊ vbi latere putauerint/ ſerpūt vbilibꝫ
Epicurei ſub tunica chriſti.qui muliercu
lis primo deuotionē fingentes ſp̄ē tenus
paulatim eis fidem tanq̄ꝫ lumen ⁊ oculos
tollere querunt/quatenus eas licenti⁹ ad
deſideria ſua maligna proſtituāt. Non eſt
noſtrum feditates horrēdas detegere.ꝯſi/
derantes illud apoſtoli. Que in occulto fi
unt ab eis turpe eſt dicere. Porro lux⁹ ſpi
ritualis accipitur om̄is curioſitaſ impro

ba ſciendi.que nõ oportꝫ/vł plus ꝙ̃ opoꝛ
tet/iuxta pſone qualitatẽ. Sit igiť pri
ma cautela. nõ plus ſape velle ꝙ̃ opoꝛtet
ſed ad ſobꝛietatem.quia nõ om̃ibus om̃s
doctrine cõueniũt Sed ſtudentibus alia
iubentur cognoſci. que vel a religionũ p/
feſſoꝛibus.vel ab hominibus parũ idoneis
ad apices doctrinarum ſublimiũ/ꝓhiben
tur.quibus lacte opus eſt nõ ſolido cibo.
qui diligentius ad inflãmationẽ affectus
piam ⁊ deuotam/nutriẽdi ſunt.ꝙ̃ intelle/
ctus eruditionẽ. Non ꝙ ſpernẽda ſit intel
lectus ſeu ratiõis illuminatio.ſine qua p̃/
ceps in ſeductiõis baratrũ. cecus iret affe
ctus.ſed curioſitas in cõceſſa ſciendi ſuꝑ/
ba vitetur. Unde generalem finalemq̃ꝫ
ſtatuimus cautelam.prepoſitum apoſto/
li verbum. Doctrinis varijs ⁊ peregrinis
nolite abduci. Quod vt prudẽti⁹ obſua/
ri valeat nõ minimã dabũt premiſſe cõſi/
derationes occaſionem. Juncta ſedulita/
te ſolertiaq̃ꝫ ſuperioꝛiſ/ in om̃i collegio. vł
vniuerſitate vel monaſterio. Sed ꝓuide/
rint nõ minoꝛi ſolicitudine. quales apud
ſuos doctrine frequẽtentur ad anie fomẽ
tum.ꝙ̃ panis qualis apponatur ad coꝛ/
poꝛis nutrimẽtum Superſũt alia plu
rima eo foꝛtaſſiſ accõmodatioꝛa quo ſ̃mo
de moꝛalibus particulariter ⁊ exemplari/
ter ſeu praticabiliter traditus ⁊ citius ac/
cipitur in eſtimatione.⁊ plus heret ĩ recoꝛ
datiua motiõe/ſed ad preſens iſta curſim
dicta ſufficiant.

Exemplum quoddã

de ſeductione mulieris/quod accidit An
no dñi. M.cccc.xxiiij.

Recitatus eſt nuper Lugduni
gallie/coꝛã clero / proceſſus cu
iuſdam mulieris delate ⁊ detẽ/
te Burgi in breyſſia/que eſt no
tabilis villa ducis ſabaudie. Circa quaꝫ
eſt domus ſellionis oꝛdinis carthuſienſ.
Hec mulier ſub pallio deuotionis ⁊ reue
lationum fingebat mirabilia. Aſtruebat
enim ſe eſſe vnam de quinq̃ꝫ feminab⁹ miſ
ſis a deo/compaſſiue pro redimendis in/
numeris animabus de inferno. Et iã ſua
colluſione ſubdola deceperat in religione
illa ꝙ̃ plurimas ſimplices mulierculas.
Sciebat videndo frontem peccata que fe
cerat vnuſquiſq̃ꝫ. hoc enim ſ̃m Auguſti.
etiaꝫ diaboli malicia ſcire poteſt et ſuis re
uelare.nõ autem ea que futura ſunt abſo/
lute.ſiue que in ſecreto coꝛdis latẽt/ ⁊ nul/
lo exterioꝛi motu aut ſigno ſeſe produnt.
Habebat etiam ſupꝛadicta mulier duos
carbones in pede/qui eaꝫ affligerant quo/
tienſcũq̃ꝫ aliqua anima ad infernum de/
ſcendiſſet. Quotidie tres animas ab infer
no liberauit. vnam vel duas ſine difficul/
tate. aliam ſeu alias cũ pena maioꝛi. vt di
cebat. Mentis quoq̃ꝫ exceſſus ſeu extati/
cos frequẽter habebat. in quibus mirabi
lia per reuelationem didicerat Eratq̃ꝫ mi
re abſtinentie. ſingulariſſime etiam vite.
Plura vero alia de ea ſcribenda foꝛẽt Nu
per autem cum ſpirituſ almus ſancte ſue
eccleſie/rectoꝛ verus/ vt creditur/hũc ſpi/
ritum falſuꝫ detegere vellet. hec mulier ca
pta. ⁊ penis vt toꝛqueretur ẽ addicta. que
om̃em veritatem ꝯfeſſa eſt. qualiter predi
cta cupiditatis occaſione finxiſſet. vt hoc
modo ſe nutriret/ ⁊ ſue pauꝑtati ſubueni
ret. Aut foꝛtaſſe pro hmõi/ diabolo ſe mi/
ſeram in famulã dedicauit. Juuẽta eſt in/
ſuper moꝛbũ caducuꝫ habere/ac eundem
ſub extaticis exceſſib⁹ quos finxerat palli
are. De qua cũ varia opinio eẽt an tãq̃ꝫ he
retica ꝯdemnaretur. iudicatũ eſt a doctis
ad penitentiã eam admittendã. nec eſſe he
reticam/qꝛ illa que fecerat dimiſit. nec ob
ſtinata permanſit.

Finit tractatus de examinatione do/
ctrinaꝝ quo ad primum modoꝛum ĩ pro
hemio propoſitoꝛum.

Sequuntur alique

ꝯſideratiões q̃ ad tres modos reliquos. H
Supererat ex q̃ttuoꝛ mo/
dis examinandi doctrĩas
propoſitꝭ/ proſequi de tri
bus. Sed cur iſtud nõ ſit
ad noticiam deductũ tan
gunt conſideratiões que
ſequũtur. Prima conſideratio/ꝙ in ex
aminatione doctrinaꝝ non ſꝑ expedit no
tificare ꝑticłares defect⁹/q̃ reꝑti ſũt apud
eos qui ſe alios docere iactabant Pꝛio ne
ſecretũ datũ a viuentib⁹ ⁊ notꝭ violeť. Se
cũdo ne verꝭ doctrinis ⁊ canõicꝭ miraculꝭ
ſeu prophetijs apud ſimplices aut mali

gnos calumnie locus detur. Tercio ne ꝑ/
ticularis enumeratio paucoꝝ/ sufficiens
pro ſingulis eſtimetur. Rurſus in exami/
natione doctrinarũ conſulẽdi ſunt exper/
ti circa ꝑticulares caſus: ⁊ euentus. ꝗs ſu
is temporibus inuenerunt. Primo q: cer
tius ſm Ariſtoteleꝫ iudicat experientia ꝗꝫ
ars: ⁊ expertus ꝗꝫ artifex. Secũdo quia
non fiunt actiones hũane circa generalia
ſed indiuiduis/ ſicut medicꝰ nõ ſanat ho/
minẽ ſed hũc hominẽ. ita moraliter agens
non dicitᷣ facere opus in genere/ ſed hᷣ opꝰ
in ſingulari/ ſcilicet cũ circũſtantijs debi/
tis oĩbus iſtis ⁊ illis. Tercio q: pruden
tia que doctrix eſt operũ humanoꝝ/ p̄ſup
ponit experientiã tam ex p̄teritꝫ ꝗꝫ ex pre/
ſentibꝫ ex q̇bus futura cõiecturat. Am
plius in examĩatione doctrinaꝝ cauẽduꝫ
eſt ne decipiatᷣ examinans vľ examinanti
credens/ ꝓpter relatiões inſolitas/ nũc ab
illis nunc ab iſtis ꝑceptas vel auditas: p̄/
ſertim a feminis aut a laicis vſurpantibuſ
ſibi nomẽ ſanctitatꝫ ⁊ docentis. Prio iux
ta vulgatũ auctorẽ. Rara fides ideo/ quia
multi multa loquũtur/ et hoc fit ſepe ſine
ꝯſequẽtia/ ſine ratione/ ſed ex fantaſia ca/
pitis ꝑturbati. Secundo q: multi ſunt q̇
decipiuntᷣ: ꝗꝫuis ſe decipi neſciant/ nec de/
cipere vellent. Tercio q: ſunt alij multi q̇
ſe decipi nõ credunt/ alios tamẽ decipere vo
lunt/ fingendo mirabilia ⁊ illa que ſciũt eſ
ſe falſa. Et iſtoꝝ infinitus eſt numerus/ ⁊
a me qui loquor frequẽter expertus/ ita ꝙ
ex iſtoꝝ relatiõe ſi credere: ſi referre: ſi ſcri
bere voluiſſem/ grandis effectus fuiſſet li
ber atꝗꝫ mirabilis apud curioſos. Bene/
dictus deꝰ qui ꝑ taliũ irriſionẽ et ꝯtẽptuꝫ
me totiens a ſeductione ſeruauit. Fui pri
dem fateor ꝑ relationes aliquoꝝ magne
merito reputatõis ꝓximus ſeductioni. de
quadã heremina remenſi/ niſi modũ reſpõ
ſionis ꝓprie deo volente tempaſſem. Cir
ca quod tempꝰ opuſculũ compilaui ſeu le
ctionẽ vnam de diſtinctiõe reuelationum
verarũ a falſis. Subinde in examinati
one doctrinarũ/ maxime circa doctrinam
theologie myſtice que ꝯſiſtit in affectibꝫ et
ſpũalibus ſentimẽtis nõ eſt fas homĩ ma/
giſteriũ aſſumere ſibi in oĩbꝫ/ ſꝫ ſpiritui/
ſancto debet hec gratia precipue relinqui
Primo q: ſpiritꝰ vbi vult ſpirat/ ⁊ vocem
eius audis/ ⁊ neſcis vnde veniat aut q̇ va
dat/ propterea nõ debet eiꝰ inſpiratio ſub
certis regulis aut terminis cõprehendi/ ſi
cut nec gratuita viſitatio/ que ideo gratui
ta dicitᷣ/ q: pure gratꝫ datur/ ꝗꝫuis vt plu/
rimũ nõ conferatᷣ niſi preꝑatis ⁊ facienti/
bus qđ in ſe eſt/ quales ſũt q̇ exemplo mu/
lieris fortis ꝯſiderant ſemitas domꝰ ſue.
Scđo q: diuiſiones gratiarũ ſunt/ ⁊ vni/
cuiꝗꝫ dedit deꝰ menſurã fidei/ ſolitarijs a/
liter/ aliter ſcolaſticis: ⁊ ita de reliq̇s. Ter/
cio q: ſemel loquitᷣ deus ⁊ idip̄m nõ repe/
tit. dedit itaꝗꝫ deus ꝑ ſcripturã ſuã ſacraꝫ
⁊ ꝑ expoſitores ſuos: habere ſufficientẽ in/
tellectũ in oĩbus/ iuxta vocationẽ vniuſ
cuiuſꝗꝫ. Ceterũ vocatio ſolitarioꝝ ⁊
monachoꝝ iſta eſt vt plus ſtudeant affe/
ctui deuotiõis/ ꝗꝫ intellectus eruditioni.
nihilominꝰ quia dedit deꝰ mundũ diſpu/
tationi homini tanꝗꝫ occupationeꝫ peſſi/
mã/ ſaltẽ malicia pene: ne ꝑ ocium deteriꝰ
homĩes torpeſcerent/ ne preterea pre faſti
dio deficerent: abominãtes manna celicũ
condeſcendendũ eſt humane fragilitati. ꝑ
mittendũ eſt idcirco religioſis aliquibꝫ in
quirere de doctrinis ſcolaſticoꝝ/ que tra/
ctari ſolent circa libros ſententiarum.
Porro ſi queratᷣ a me quis intᷣ ceteros do
ctores/ plus videatᷣ idoneus. Reſpondeo
ſine p̄iudicio/ ꝙ dominꝰ bonauentura/ q̇/
niam in docendo ſolidus eſt: ⁊ ſecurꝰ. piꝰ
iuſtus ⁊ deuotus. Preterea recedit a curi
oſitate quantũ poteſt: nõ immiſcens poſi
tiones extraneas: vel doctrinas ſeculares
dyalecticas aut philoſophicas: tᷣminis the
ologicis obumbratas more multoꝝ. ſed
dum ſtudet illuminationi intellectꝰ/ totũ
refert ad pietatẽ ⁊ religioſitatem affectus.
Unde factũ eſt vt ab indeuotis ſcolaſticꝫ
quoꝝ prochdolor maior eſt numerꝰ/ ipſe
minus extiterit frequẽtatus: cũ tamẽ nul
la ſublimior: nulla diuinior: nulla ſalubri
or atꝗꝫ ſuauior/ pro theologis ſit doctrĩa
Quãto deniꝗꝫ diligenciꝰ in ſenectute mea
ſum reuolutus ad ſtudiũ ipſius. tanto fa/
cta eſt amplius cõfuſa garrulitas mea. Di
xiꝗꝫ mecum: ſufficit hec doctrina. vt quid
ſtulto labore conſumeris. quid dictas. q̇d
ſcribis. Multiplicentur potius et tranſ/
ſcribantur opera doctoris iſtius. De quo
vere dicitur illud chriſti de iohãne. Erat
lucerna ardens ⁊ lucenſ. Preterea ſicut a/
pud grãmaticos/ donatꝰ de ꝑtibꝫ orõis/ ⁊
apud logicos ſũmule petri hyſpãi traduntᷣ
ab initio nouiſ diſcipliſ ad mẽoritᷣ ꝯcolẽdũ

ꝛ ſi ñ ſtatī intelligāt/ſic apud theologicos
diſcipulos/breuiloquium Bonauenture
quod icipit. flecto genua. videretur valde
ſalubriter imponēdū/iūcto itinerario ſuo
mētis in deum. quod incipit. in principio
primū principium. Itaq; laus om̄is infe
rioꝛ eſt his duobus opuſcul'/q̄ꝝ vī agno/
ſcere etiā ſola credulitate non paruus eſt
ꝑfectus. Deniq; ſermo de ſentimentis
ſpūalibꝫ/in ɔtēplatōe/in deuotiōe recept᷒
nullaten᷒ intelligit̃ ſi nō expiat̃. Et ſi non
intelligit̃: nō amat̃. ſi nō amat̃ nō libenter
audit̃: ſꝫ negligit̃ l' ſpernit̃: niſi q̄ſ ita fuerit
inſtitut᷒ ꝙ firmit̃ ꝛ pie credat/ ſe prepans
vt ſapiat ꝛ nō intelligat. neq; ſequat̃ fanta
ſias ꝓpꝛiꝫ capit᷒ l' alieni. Sꝫ doctores ap/
probatos ꝛ eruditos in vtraq; theologia/
ſcolaſtica ꝛ myſtica ꝓ ducibꝫ amplectatur.
Sūt induſtrie q̄dā notare ſuꝑ hmōi nego
cio theologie myſtice/q̄ꝝuis ſepe maxia ſit
induſtria/deſerere quālibꝫ induſtriā/ et ꝙ
hō ſecū habitās magiſterio ſpūſſcti/ tota
fide. tota ſpe. tota caritate. tota ſe demum
deuotiōe cōmittat Sūt aliq̄ ſcripta d̄ im
pulſibꝫ ꝛ de ɔceptibꝫ: ꝛ de ɔcordia theolo/
gie myſtice cū ſcolaſtica/ ꝛ ſilia mlta/q̄ ꝓfi
ciūt ad examiatiōeꝫ doctriaꝝ. Sꝫ hec in/
terim ſuffecerit ad ɔſūmationē h᷒ opuſcu
li ſubnotaſſe.

❡ Explicit de examiatione doctrinarū a
Johanne cancellario pariſieñ.

❡ Epiſtola laudās mel

liflua ꝛ ignea dñi Bonauēture doctrinaꝫ
a p̄fato Johe cancellario pariſieñ. Anno
M.cccc xxvi. lugdunū. miſſa cuidā fratri
minori.

Ignem veni mittere in terrā
dicebat chriſtuſ. Et q̄d volo
niſi vt ardeat. In dextra nē
pe dei ē ignea lex/cui᷒ eloq̄ū
ignitū eſt vehemēt/ cui᷒ ocl'i
ſunt ſic flāma ignis/cui᷒ ꝓco iohes dictuſ
eſt lucerna ardēs ꝛ lucēs inſtar helye. Cō/
ſiderās iſta nr̄ Euſtochi᷒ dñs Bonauen/
tura/voluit eē doctoꝛ ardēs/ ſciens qm̄ lu
cere paꝝ eſt ꝛ ſepe vanū/ſepe noxiū/qm̄ ſci
entia inflat ꝛ demonē facit. q̄d ei demō in/
terptat̃ niſi ſciēs/ſꝫ abſq; caritate. Sorti
tus ē idcirco ſm laudē vite ſue ꝑit' ꝛ doctri
ne nomē/iſpe Bonauentura vt' anthono/
matice doctoꝛ ſeraphic᷒ noīet̃. Docet h̄ in
ſpeciali ſuū itinerariū mēt᷒ in deū. Cuiuſ
opuſculi imo opis imenſi/laus ſupioꝛ eſt
oꝛe mortaliū. Docet ꝛ ſuū breuiloquium
theologie/ꝓceſſuꝫ ꝓpꝛie theologicū reti/
nens/ꝛ q̄ ɔuerſū ad prioꝛē/qm̄ a p̄mo pri
cipio deſcēdit ad alias v̄itates. Docet de/
niq; lectura ſua grādioꝛ ignē ſuū cū lumīe
Uñ mirū imo miſerū ꝛ miſerabile videt̃/
ne dicam᷒ dānabile/q̄ pacto p̄late ſunt do
ctrine q̄dā alie/ſub ſpecie ſubtilitat᷒: plus
inq̄etātes/q̄ cinifes egyptie/q̄ꝫ ſabbatum
ment᷒ incēdio terre geſſem afferētes. Se/
cut᷒ eſt doctoꝛ iſte/ſe teſtāte/doctrinaꝫ cō/
munē ꝛ ſolidā q̄ pariſi᷒ vigebat maxie tpe
ſuo. Uñ ꝛ allegat ad ɔfirmatiōem doctri/
ne ſue/pariſieñ. articl'os q̄s ꝑ E. pariſieñ.
de ɔcilio ꝛ aſſenſu mgr̄oꝝ oīm dicit fuiſſe
dānatos ꝛ excōicatos. Uiuēte tūc ꝛ cōſen
tiente fratre alexādro de halis/cui᷒ doctri
na q̄nte ſit vbertat᷒ dici ſat᷒ nequit. De q̄
fert̃ rñdiſſe ſctūs Tho. duꝫ inq̄reret̃ ab eo/
q̄s eēt optim᷒ mod᷒ ſtudēdi theologiam.
Rñdit exercere ſe in vno doctoꝛe p̄cipue.
Dū vltra peteret̃/q̄s eēt tal' doctoꝛ/alexan
der inq̄t de halis. Teſtoꝛ ita me legiſſe pri
dē in tractatu q̄dā de viſiōe btā ɔtra iohēꝫ
vigeſimū ſecūdū. Teſtant̃ ſcripta eiuſdem
ſcti Tho. maxie ſcda ſcōe/q̄ꝫ intimuꝫ ſibi
fecerat ꝛ failiarē/illū quē laudabat docto/
rē alexandrū. Et ecce proch pudoꝛ docto/
res iſti duo/halis ꝛ bonauētura/ vident̃ q̄
ſi ſepulti cum illis quoꝛū non eſt memoꝛ
amplius/preſerti in coꝛdis amoꝛe. Ex Q
tolluntur aliꝫ quidam/quoꝛū ſint vtinam
nomīa in libꝛo vite/ non eni ſtudioſis in/
uidemus. Sꝫ multe aliquos ipſoꝛū litte
re/fecerunt ſub nomīe ſubtilitatis inſani/
re/cū ſequacibus ipoꝛum. Nunquid non
inſania concedere ꝙ duo ɔtradictoꝛia ſūt
ſimul vera pro eodē inſtanti tempis/licet
non nature/ꝙ preterea multe ſunt verita/
tes ab eterno/ꝛ multa eterna que nō ſunt
deus. Iſte eſt vnus articulus inter p̄meō
ratos damnat᷒/ anno dñi. M.cc.xl. Le
gatur ſecūdus Bonauēture. diſ. xxiij. cir/
ca finem/vbi recitatur hec damnatio. Et
ponitur alter articulus/ꝙ primum nūc/ꝛ
creatio paſſio/non ſunt creatoꝛ vel creatu
ra. Erroꝛ. Repetita ē eadē dānatio eiuſdē
articl'i de etnitate v̄itatū/ꝑ dñm ſtephanū
ꝑiſieñ. int illos. cc. xix. articl'os famoſioreſ

anno. M.cc.lxxvi.ſcʒ ꝑ duos annos poſt
felices obitꝰ ſancti thome ⁊ vere ſcti ⁊ glo
rioſi dñi Bonauẽture/q̃rũ priꝰ obijt ſepti
ma marcij/alius ydus iulij ſeq̃nte/tꝑe ɔci
lij generał lugduñ.ꝑ gregoriũ decimũ ce/
lebrati. Dãnata eſt nouiſſime ꝑ celeberri/
mũ Conſtañ.ɔcilium inter errores huſſ ⁊
hieronymi.poſitio iſta de vniuerſaliũ re/
aliũ ⁊ eternoꝝ poſitiõe/⁊ maxĩe ꝙ aliq̃ ſit
entitas realis eterna cõmũis deo ⁊ creatu
re.q2 tũc nulla creatura potuiſſet creari q̃
ſi de nihilo/ſed nec poſſet annihilari. Ita
fuit tũc argutũ me audiẽte ⁊ a dicto hiero
nymo ſtatim ɔceſſum/ſed dãnatuʒ/nuper
ẽẽ pariſiꝰ ꝛuocatũ. Dãnauerat priꝰ ipe idẽ
ſtephanꝰ pauciores articuloſ/viuẽtibꝫ ad
huc ꝑfatis doctoribꝫ ſcʒ anno dñi. M.cc.
lxx.die mercurij poſt feſtuʒ bti nicolai hie
malis/cuiꝰ nũc craſtino ſcribimꝰ hãc ſce/
dulam. Cauſa hmõi dãnatiõis faciẽde fu
it tũc introducta/fuit ⁊ poſtmodũ ɔtinua
ta. Quia ſicut tradit Augꝰ.viij. de ciuita
te/nobis ad certam regulã loqui fas eſt/ li
beris aũt ṽbis loquũtur phi/ſed inde mi
ſerabiliꝰ q̃ liberiꝰ errant. Sic Augꝰ. ⁊ ce/
teri doctores antiq̃ ſic inter recentioreſ be
atus Bernardus/⁊ mgr̃ cũ reliq̃s ꝓtinus
obſtiterũt errantibꝫ.ſicut Petro abelardi
ſicut berẽgario/ſicut Johi ſcoto de theo/
phanis/ſicut gilberto porretano/q̃ gilber
tus ſi minus errabat i materia de relatio
nibꝫ diuinis/ꝗ plurimi poſterioris tꝑis/
patebit euident̃ illi q̃ ſubtilit̃ ⁊ abſq3 ꝑſo/
narũ acceptiõe voluerit ⁊ ſciuerit iudica/
re ⁊ argumẽtũ beati Bernardi a petro de
R caretaſia recitatũ/ponderare. Dãnata
ẽ nuꝑ ꝑ ꝑdeceſſores meos/in ſacra theolo
gie facultate ſub pluribꝫ articuł/doctrina
quã nõnulli ſolã impune/ſubtilẽ garriũt/
ꝗ ignorãtes vocẽ ꝓpriã nõnulli/ veluti pi
ce loq̃ciſſime/ſtabilire nitunt̃/cuʒ ſit mera
inſania ⁊ vanitas falſa. Unus articulꝰ in
ter ceteros eſt/ꝙ aliq̃d ſit deus realiter qꝺ
nõ ſit formalit̃ deus. Error. Aliꝰ ꝙ in di/
uinis ſint ponẽde prioritates ⁊ poſterio/
ritates alie ꝗ originis. Error. Aliꝰ ꝙ ꝑſo
ne diuine diſtinguant̃ ꝑ abſoluta. Error.
Conſtat autẽ ꝙ nulla eſt maior diſtinctio
realis nec ex natura rei/in diuinis/ ꝗ triũ
ꝑſonaꝝ. Nulla eſt igit̃ diſtinctio i diuiniſ
ꝑ abſoluta/de q̃ nõ eſt dubiũ ꝙ maior ẽ ꝗ
ꝑ relatiua ſolũ. Deniq3 q̃ põt fidei ꝓpieta/
te chriſtianꝰ aſſerere/ꝙ eſſentia diuia ſit ex
ꝑte rei/ſeu realiter diſtĩcta ab intellectu di
uino ⁊ volũtate/q̃ſi poſſit eſſentia diuina
eſſe ⁊ nõ eſſe vniuerſalit̃ ꝑfecta/nec intelli/
gens nec volẽs. Quãto ſalubriꝰ eſt aſſere/
re nec offendere pias aures/etiã gentiliuʒ
phoꝝ/ꝙ eſſentia diuia vnica ⁊ ſimpliciſſi
ma/ſupeminẽt̃ ɔtinet oẽʒ ꝑfectionẽ/quã dũ
q̃rit̃ ſepari ⁊ ſcindi a ſuis ꝑfectionibꝫ/ipſa
remaneat monſtrũ quoddã informe/cha/
oſq3 ɔfuſum. Egregie dudũ mihi tũc ado
leſcentulo/dixit vnuſ in theologia doctor
⁊ famatiſſimꝰ/dũ q̃ſiuerit/ inquit aliq̃s/ſi
ꝑſcindat̃ eſſentia diuia ab intellectu diui/
no/q̃d eſt illa eſſentia/dic ꝙ eſt deus/⁊ ꝙ ñ
eſt deus. Eſt itaq3 deꝰ.q2 nihil eſt i deo qꝺ
nõ ſit deꝰ. Et tñ ñ eſt deꝰ.q2 deꝰ eſt ſuꝰ itel
lectus/nec eſſe põt ſine ipo. Hoc eſt ſentẽ/
tialit̃ argumẽtũ beati Berñ.cõtra gilber/
tuʒ. Hic tñ/addebat ipe doctor ꝙ intelli/
gi põt eſſentia diuia/nõ intelligẽdo intel/
lectũ ſuũ/ſicut ⁊ de attributꝭ diuinis. Eſt
eni ſ̃m Ariſtotelẽ ⁊ eiꝰ cõmentatorẽ et ex/
perientiã tanta vis intellectꝰ nr̃i/ꝙ cõiun
ctiſſima imo penitꝰ eadẽ põt ꝑ diſtinctos
cõceptus ſeꝑatim accipere. ſed ſeꝑatio di
citur rõnis nõ rei exterioꝝ. Sed accla
mant alij ꝙ de entibꝫ rõnis nihil curãt/va
damꝰ inquiũt ad reſ/q̃ſi de rebꝫ poſſit ſine
terminis eſſe ſ̃mo/quaſi logica fruſtra ſit
tota. Addũt ꝙ ficticij ſunt hmõi cõceptuſ
ſi nõ ita ſit in re ſicut ſignificant/q̃ſi res ſꝑ
ita ſit/ſicut eſt ſua cognitio in nob/imo in
deo q̃ cognoſcit materialia immaterialit̃
ſ̃m Dyoniſiũ ⁊ Bocciũ. Tradũt nõnulli
vnde mirandũ videt̃ ꝙ ɔceptꝰ ⁊ entia rati
onis/nõ ſunt vere res nec entia. ita ꝙ ens
nõ dicit̃ vniuoce de ipis ⁊ de rebꝫ ad extra
cũ tñ accidẽtia aĩe/tam habitꝰ ꝗ ṽtutes
⁊ oꝑatiões immanẽtes/tã naturales ꝗ ſu
pernaturaleſ/ſint entia longe ꝑfectiora: ꝗ
albedo vł nigredo/ſaltẽ ꝗ relatiões ſex ꝓ/
dicamentoꝝ. Sed ꝓgredit̃ hec ſcedula
latiꝰ ꝗ ꝓpoſituʒ fuerat ab initio: ſuꝑ lau/
de nr̃i cuſtochij bene fortunati ⁊ doctoꝝ ſe
raphici/cũ deploratiõe ꝙ ita poſtpoſitus
eſt: nõ dicã abſq3 canoniſatiõe. viderint h̃
ſummi pontifices: ſʒ abſq3 ſcolaſticoꝝ fre
quẽtatiõe in vſu ɔtinuo ſtudioſitatis ſue.
Sint alij doctores/q̃ dicant̃ cherubici. h̃
veriſſimo noĩe ſeraphicꝰ ſił ⁊ cherubicus
q2 inflãmat affectũ ⁊ erudit intellectũ/re/
ducit ⁊ vnit ad dũ ꝑ amorẽ ꝓexercitatiuũ/dũ
alij multi ſolum diuaricant et diſpergunt

intellectum/ꝑ p̄ciſiones ꝓꝛitates et poſte
rioꝛitates et ſigna et contingentia. cū tamē
vnum ſit neceſſarium. Dum p̄terea ſuos
imitatoꝛes reddunt inflatos/ſine caritatis
igne/ac ꝑinde ſuꝑbos ꝛ indigeſtos q̄les di
ſpergit dn̄s mēte coꝛdis ſui/iuxta canticū
Marie iuuēcularū tympaniſtriaꝝ p̄cellen
tiſſime/in cuius cōceptionis ſctificate/per
p̄uentiōem ꝓuilegiatam/vigilia/matutīa/
volui nō ꝑ ſatyꝛam. ſed ꝑ elegiam poti⁹ ex/
hoꝛtatoꝛiā tue caritati ſtudioſe cartulā hāc
ſcribere frater dilectiſſime in xp̄o. in q̄ bene
vale Et itinerarium qḋ hēs cōicare pluri/
bus ſtude/ſimul et librū tuū recipe/ſeruās
illud ap̄li. Qḋ bonū eſt tenere. ab om̄i ſpe
cie mala abſtinete vos ꝛc̄.

Finit.

s Epiſtola eiuſdē ad

patrē Oſ𝔷valdum cartuſieñ. Gr̄a ꝛ pax
Sp̄us eſt qui viuificat. ꝛ caro nō ꝓdeſt
quicq̄. vñ et ep̄le Pauli foꝛtes dicebantur
qꝛ ſolū ſpm̄ ſapiebāt p̄ñtia vero q̄ carnem
oñdebat reputabat infirma. Hinc habuit
oꝛtū illud xp̄i/q̄ nemo ꝓpha acceptus ē in
patria. Rurſus aliud metricū/Minuit p̄/
ſentia famam. Certiſſime hic verū ē pater
ꝛ domine xp̄iana caritate colende/deſiderat
veſtra caritas vt accepi a litteris eiuſdē ca/
ritatis/videre faciē meam/et miſcere collo
quia ſuꝑ multis/oꝛo q̄eſcite dedit deus ſer
mones dari poſſe ſp̄us interp̄tes/ Precoꝛ
ſe nō immiſceat carnis infirmitas/q̄ nihil
p̄ſertim in me niſi ſcandala p̄fert/ ꝛ q̄uis a
pud ꝑfecte cōpoſitos ꝛ oꝛnatos coꝛpus eē
poſſit ſimulacrū quoddā lucidū ꝛ pulcrū
interiorꝫ hoīs ꝛ ſp̄us/fateoꝛ impfectū meū
in hac ꝑte/ cōſcius aſſidue ꝛ totiēs expte
fragilitatis. Poꝛro ſuꝑ cōicatiōe q̄rūdam
opuſculoꝝ meoꝝ poſtulata/ſuggerūt mul
ta mihi dicēda in vtrāq̄ ꝑtē q̄ coartās in ꝓ
mis grās ago/ꝛ hēo beniuolētie vr̄e/confi
dens ab ea ſine fictione diligi/deinde ꝓpo
no diligēs eſſe copias miniſtrare/ vr̄m fue
rit cū reuerēdis patrib⁹ et dn̄is fratribuſq̄
meis. in xp̄o cariſſimis/ad foꝛmā cōpletā
menſuram q̄ redigere cū multiplicatione
put ipoꝝ ſolicitudi viſū fuerit oppoꝛtunū
Deniq̄ doctrinā theologicā ꝓꝓrie dicēdā
eximij ꝛ ſeraphici doctoris dn̄i Bonauen.
cardinalis/offero me laboꝛaturū q̄ habea
tur ad tranſſcribendū ſi ita cū effectu po/
ſtulauerit ſacer oꝛdo veſter/cuius oꝛōibus
me cōmendo ſcriptū Lug. M.cccc.xxiiij.
in Apꝛili.

Finit.

Sequitur epiſtola ꝛ

eiuſdem. quid et q̄liter ſtudere dēat nouus
theologie auditoꝛ ꝛ cōtra curioſitatē ſtudē
tiū ad ſtudētes collegie Nauerre.

S Timulauit me pluries/ tum co
gitatio mea minus foꝛte ſobꝛia
tum familiaris amicoꝝ ſuaſio/
q̄rūs ex auditis lectis ꝛ intellectis
quedā electioꝛa cōſcribēdo ceteroꝝ vl' eru
ditōi vel edificationi deſeruirē Acuet/in/
quiūt ex hac re ſtudioſum ociū tuū. Imita
retur p̄deceſſoꝝ induſtria cōſecraret nomē
tuū memoꝛie poſteroꝝ/deniq̄ foꝛtaſſis ñ
pauci q̄ nihil interim lecturi erāt. in ſcripta
tua vel amoꝛe vel ex nouitate/vt fit/incidē
tes ꝑinde ꝓficerēt. At vero modeſtioꝛ alioꝛ
ſum me rapit cōſideratio. recogito illud ſa/
piētis. q̄m faciēdi plures libꝛos nullus eſt
finis. Video itaq̄ tāta volūina ab egregijs
ꝛ ſūmi ingenij atq̄ ſapiē viris cōſcripta ne
glecta tm̄ a plīmis. ita vt vix nudo noīe co/
gnoſcant. Video inq̄ ꝛ gemebūdus dete/
ſtoꝛ/vel ignauiā vel arrogātiā nr̄am ſimul
q̄ cōſidero cuius momenti eēnt q̄ſtulacun
q̄ ſcripta mea ſi p̄cellentiſſima ſic calcātur
Vereoꝛ p̄terea me idipm̄ intrare viciū/qḋ
in alijs vehemēter inculpo. Et q̄le petes:
Sunt q̄ neſcio q̄bus nugis ineptiſſimis
q̄ nouitatib⁹/mēbꝛanas/ꝛ auditoꝝ p̄ſer/
tim inexptoꝝ mētes occupant Implēt eos
ſterilib⁹ vtinā nō peſtiferis doctrinarū lo
lijs et memoꝛie ventrē nō cibis ſed ſiliquis
onerant. Agrū inſuꝑ coꝛdis ſpinis inſerūt
ꝓ frugib⁹. Incidūt q̄ꝫ auditoꝛes vel lecto/
res in illud Sene. Neceſſaria neſciūt/q̄a
ſuꝑuacua didicerūt. Vera heu nimis hec
eſſe recognoſcet q̄ſquis ꝓpius obſeruare vo
luerit: O ſi tandem reſipiſcāt lectoꝛes tliuꝫ
vel auditoꝛes O ſi melioꝛib⁹ auſpitijs p⁹ i
eptias hmōi vertant oculos ad ſalubꝛioꝛa
documēta/lugebūt affirmo foꝛtē ſuā tpſq̄
cōſumptū/q̄ tabulā aīe ſue q̄ vtilioꝛib⁹ inte
rim pingenda erat/ꝛ vix adhuc ſui exigui/
tate ſuſpectura q̄buſdā litteris in nullo ꝓ/
futuris oppleuerūt/nō dicēdū erat/ defoꝛ/
mauerūt. Sed dicāt eandē nob̄ q̄ et an/
tiq̄s ſcribēdi lniam eſſe relictam. Miſerū
inſuꝑ eſſe cauſant vti ſꝑ inuentis/ꝛ nunq̄
inueniēdis. Hinc incidit in omnes illud

ꝛ ſi ñ ſtatī intelligāt/ſic apud theologicos
diſcipulos/breuiloquium Bonauenture
quod īcipit. flecto genua. videretur valde
ſalubriter imponēdū/iūcto itinerario ſuo
mētis in deum. quod incipit. in principio
primū principium. Itaqꝫ laus oīs infe
rior eſt his duobus opuſcul'/q̄ꝝ vī agno/
ſcere etiā ſola credulitate non paruus eſt
ꝓfectus. Deniqꝫ ſermo de ſentimentis
ſpūalibꝫ/in ꝯtēplatōe/in deuotiōe recept̄
nullatenꝰ intelligiť ſi nō expiať. Et ſi non
intelligiť: nō amať. ſi nō amať nō libenter
audiť: ſꝫ negligiť l' ſperniť: niſi q̄ſ ita fuerit
inſtitutꝰ ꝙ firmiť ꝛ pie credat/ ſe preparans
vt ſapiat ꝛ nō intelligat. neqꝫ ſequať fanta
ſias ꝓpriȷ̄ capit̄ l' alieni. Sꝫ doctores ap/
probatos ꝛ eruditos in vtraqꝫ theologia/
ſcolaſtica ꝛ myſtica ꝓ ducibꝫ amplectatur.
Sūt induſtrie q̄dā notate ſup hmōi nego
cio theologie myſtice/q̄ꝝ vis ſepe maxia ſit
induſtria/deſerere q̄lībꝫ induſtriā/ et ꝙ
hō ſecū habitās magiſterio ſpūſctī/ tota
fide. tota ſpe. tota caritate. tota ſe demum
deuotiōe cōmittat Sūt aliq̄ ſcripta ď im
pulſibꝫ ꝛ de ꝯceptibꝫ: ꝛ de ꝯcordia theolo/
gie myſtice cū ſcolaſtica/ ꝛ ſilia m̄lta/q̄ ꝓfi
ciūt ad examiatiōeꝫ doctrīaꝝ. Sꝫ hec in/
terim ſuffecerit ad ꝯſūmationē hꝰ opuſcu
li ſubnotaſſe.

Explicit de examiatione doctrinarū a
Johanne cancellario pariſieñ.

Epiſtola laudās mel
liſluā ꝛ igneā dñi Bonauēture doctrinaꝫ
a p̄fato Johe cancellario pariſieñ. Anno
M. cccc xxvi. lugdunū. miſſa cuidā fratri
minori.

Ignem veni mittere in terrā
dicebat chriſtuſ. Et q̄d volo
niſi vt ardeat. In dextra nē
pe dei ē ignea lex/cuiꝰ eloq̄ū
ignitū eſt vehemēť/ cuiꝰ ocl'i
ſunt ſic flāma ignis/cuiꝰ p̄co iohes dictuſ
eſt lucerna ardēs ꝛ lucēs inſtar helye. Cō/
ſiderās iſta nr̄ Euſtochiꝰ dñs Bonauen/
tura/voluit eē doctor ardēs/ ſciens q̄m lu
cere paꝝ eſt ꝛ ſepe vanū/ſepe noxiū/q̄m ſci
entia inflat ꝛ demonē facit. q̄d ei demō in/
terp̄tať niſi ſciēs/ſꝫ abſqꝫ caritate. Sorti
tus ē idcirco ſm laudē vite ſue p̄iť ꝛ doctri
ne nomē/ipe Bonauentura vť anthono/
matice doctor ſeraphicꝰ noīať. Docet h̄ in
ſpeciali ſuū itinerariū mēt̄ in deū. Cuiuſ
opuſculi imo op̄is imenſi/laus ſup̄ior eſt
ore mortaliū. Docet ꝛ ſuū breuiloquium
theologie/ꝓceſſuꝫ ꝓprie theologicū reti/
nens/ꝛ q̄i ꝯuerſū ad priorē/q̄m a p̄mo pri
cipio deſcēdit ad alias v̄itates. Docet de/
niqꝫ lectura ſua grādior ignē ſuū cū lumīe
Vñ mirū imo miſerū ꝛ miſerabile videť/
ne dicamꝰ dānabile/q̄ pacto p̄late ſunt do
ctrine q̄dā alie/ſub ſpecie ſubtilitat̄: plus
inq̄etātes/q̄i cinifes egyptie/q̄ꝝ ſabbatum
ment̄ incēdio terre geſſem afferētes. Se/
cutꝰ eſt doctor iſte/ſe teſtāte/doctrinaꝫ cō/
munē ꝛ ſolidā q̄ pariſiꝰ vigebat maxie tp̄e
ſuo. Vñ ꝛ allegat ad ꝯfirmatiōem doctri/
ne ſue/pariſieñ. articl'os q̄s ꝑ E. pariſieñ.
de ꝯcilio ꝛ aſſenſu mgroꝝ oīm dicit fuiſſe
dānatos ꝛ excōicatos. Viuēte tūc ꝛ cōſen
tiente fratre alexādro de halis/cuiꝰ doctri
na q̄nte ſit vbertat̄ dici ſat̄ nequit. De q̄
ferť rñdiſſe ſctūs Tho. duꝫ inq̄rereť ab eo/
q̄s eēt optimꝰ modꝰ ſtudēdi theologiam.
Rñdit exercere ſe in vno doctore p̄cipue.
Dū vltra petereť/q̄s eēt tal' doctor/alexan
der inq̄t de halis. Teſtor ita me legiſſe pri
dē in tractatu q̄dā de viſiōe btā ꝯtra iohēꝫ
vigeſimū ſecūdū. Teſtanť ſcripta eiuſdem
ſcti Tho. maxie ſcōa ſcōe/q̄ꝝ intimuꝫ ſibi
fecerat ꝛ faīliarē/illū quē laudabat docto/
rē alexandrū. Et ecce proch pudor docto/
res iſti duo/halis ꝛ bonauētura/ videnť q̄
ſi ſepulti cum illis quorū non eſt memor
amplius/preſerti in cordis amore. Ex Q
tolluntur aliȷ̄ quidam/quorū ſint vtinam
nomia in libro vite/ non enī ſtudioſis in/
uidemus. Sꝫ multe aliquos ipſorū litte
re/fecerunt ſub nomie ſubtilitatis inſani/
re/cū ſequacibus ipſorum. Nunquid non
inſania concedere ꝙ duo ꝯtradictoria ſūt
ſimul vera pro eodē inſtanti tempis/licet
non nature/ꝙ preterea multe ſunt verita/
tes ab eterno/ꝛ multa eterna que nō ſunt
deus. Iſte eſt vnus articulus inter p̄mēo
ratos damnatꝰ/ anno dñi. M. cc. xl. Le
gatur ſecūdus Bonauēture. diſ. xxiȷ̄. cir/
ca finem/vbi recitatur hec damnatio. Et
ponitur alter articulus/ꝙ primum nūc/ꝛ
creatio paſſio/non ſunt creator vel creatu
ra. Error. Repetita ē eadē dānatio eiuſdē
articl'i de eťnitate v̄itatū/ꝑ dñm ſtephanū
ꝑiſieñ. int' illos. cc. xix. articl'os famoſioreſ